

HAKİKAT'te Bu Ay:

TAKDİM

BAŞYAZI

"O Peygamberler Allah'ın Hidayet Ettiği Kimselerdir. O Halde Sen de Onların Gittiği Doğru Yolu Tutup Onlara Uy, O Yoldan Yürü." (En'âm: 90)

"Peygamberlerden Söz Almıştık. Resul'üm! Senden, Nuh'tan, İbrahim'den, Musa'dan, ve Meryemoğlu İsa'dan Pek Sağlam Bir Söz Aldık." (Ahzâb: 7)

"İyi Bilin ki, Allah'ın Veli Kulları İçin Hiçbir Korku Yoktur, Onlar Mahzun da Olmayacaklar." (Yunus: 62)

"Ümmetimin Âlimlerine Tâzim ve Hürmet Ediniz. Zira Onlar Yeryüzünün Yıldızlarıdır." (Münavî)

"Allah Yolunda Öldürülenleri Sakın Ölü Sanmayın!" (Â-i imrân: 169)

"Allah Yolunda Öldürülen Şehiddir. Allah Yolunda Ölen Şehiddir. Tâundan Ölen Şehiddir. Karın Ağrısından Ölen Şehiddir." (Müslim: 1915)

PEYGAMBER ALEYHİMÜSSELÂM ve EVLİYÂULLAH HAZERÂTI'NIN KISIMLARI İLE GERÇEK ÂLİMLERİN ve ŞEHİDLERİN AYIRIMI

Peygamberler ve Peygamberlik

Peygamberler Üç Kısımdır

1. Ulül-Azm Olanlar

Muhammed Aleyhisselâm

2. Resul Olanlar

[3. Nebi Olanlar](#)

[Veliler ve Velâyet Veliler Üç Kısımdır](#)

[1. Sehm-i Nübüvvet ve Sehm-i Velâyetine Vâris Olanlar](#)

[Hâtemü'l-Evliyâ](#)

[İki Hâtem](#)

[2. Sehm-i Nübüvvetine Vâris Olanlar](#)

[3. Sehm-i Velâyetine Vâris Olanlar](#)

[Âlimler Üç Kısımdır](#)

[1. Ulül'elbâb'a Çıkmış Olan Âlimler](#)

[2. Nakilci Ulvî Âlimler](#)

[3. Mollalar](#)

[Şehidler ve Şehidlik](#)

[Şehidler Üç Kısımdır](#)

[1. Cephede Şehid Olanlar](#)

[2. Hükmen Şehid Olanlar](#)

[3. Aşk Şehidleri](#)

/ İsmail Yavuz

Tîn Sûre-i Şerif'inin Tefsiri (1)

[Mükerrem İnsan](#)

Hazret-i Muhammed Aleyhisselâm

[İlk Seriyeler](#)

Resulullah Aleyhisselâm bu düşmanca plânlar karşısında boş durmuyor, gerekli tedbirleri almayı ihmal etmiyordu. Şehrin âsâyişini korumak, düşmanların davranışlarını kontrol edebilmek, müslümanlara karşı ne gibi bir hazırlıkta bulduklarını öğrenmek için, Medine'ye gelişlerinin ilk yılında civardaki bazı bölgelere seriyeler göndermeye başladı.

EVLİYÂ-İ KİRAM -kaddesallahu Esrârehüm- Hazerâtı'nın "Hâtemü'l-Evliyâ" Hakkındaki Beyan ve İfşaatları (114)

[Bandırmalı-zâde Hâşim Mustafa el-Üsküdâri -kuddise sirruh-](#)

Allah-u Teâlâ'nın Sevgililerinin İfşaatlarına İzah ve Açıklamalar (49)

[Seyyid Abdülkâdir Geylânî -kuddise sirruh- \(6\)](#)

"*Bunu kim anlar ve kim bulur?' diyebilirsiniz. Gerçekten bu söz çok önemli. Öyle ya; kim anlar, kim bulur?" (Abdülkâdir Geylânî -kuddise sirruh-, 5. Mektup)*

"*Onu söylesem bile, kim anlar ve kim idrâk eder?" (İmâm-ı Rabbânî -kuddise sirruh- 317. Mektup)*

Tasavvuf'un Aslı Hakikat ve Marifetullah İncileri

[Mucize-Keramet-İstidrac \(3\)](#)

Velinin kerameti; Kitap, Sünnet ve İcmâ ile sabittir. Kur'an-ı kerim'de keramete âit birçok misaller vardır. Zekeriya Aleyhisselâm her mescide girişinde, mescidin bitişiğindeki bir odada barınan Hazret-i Meryem'in yanında kendisinin getirmedeği, o bölgede o mevsimde yetişmeyen çeşit çeşit taze meyveler görürdü. Bunların nereden geldiğini sorunca da:
"Allah tarafından!" cevabını alırdı. (Âl-i imrân: 37)

İSLÂM İLMİHALİ

[Kur'an-ı Kerim ve Sünnet-i Seniyye \(2\)](#)

Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz'in Vedâ Haccı hutbesinde ümmetine bıraktığını açıkladığı ve sınıksız sarıldıkları takdirde, hiçbir zaman yollarını şaşırmayacaklarını haber verdiği iki şeyden ikincisi Sünnet-i seniyye'dir.

GÜNDEM

[Efkâra Bakarken Kendimizi Unutmayalım!](#) / Uğur Kara

"Efkâra bakarsak kendimizi unuturuz. Kendimize bakarsak efkârı görmeyiz."

TARİHTEN SAYFALAR

[Osmanlı Hânedanı Oğuz Soyundan, Kayı Boyundandır!](#) / Hakan Yılmaz

Osmanlı Devleti'nin kuruluş devrinden kalma bâzı kanıt ve belgeler açıkça gösteriyor ki, eski Osmanlı kaynaklarının yazdığı gibi; Osmanlı hânedânı gerçekten de Oğuz soyundan, Kayı boyundandır!..

[İbtîlâ ve İmtihan](#)

Allah-u Teâlâ insanları yarattı ve imtihan sahnesi olan bu dünyaya denemek için gönderdi.

Âyet-i kerime'sinde buyurur ki:

"O hanginizin daha güzel amel işleyeceğinizi imtihan etmek için ölümü ve hayatı yaratandır."

(Mülk: 2)

ŞİİR

["Gel" Diyorum; Gelmiyorsun!](#) / Abdullah Kotan

EĞİTİM

[Kâğıt!](#) / Canan Büşra Kara

Bismillahirrahmanirrahim

"Allah-u zül-celâl vel-kemâl Hazretleri'ne; O'nun sevdiği ve beğendiği şekilde bitmez-tükenmez hamd-ü senâlar olsun.

Peygamberimiz Efendimiz'e, onun diğer peygamber kardeşlerine, hepsinin Âl ve Ashâb-ı kiram'ına, etbâına, ihsan duygusuyla kıyamete kadar onlara tâbi olup izinden gidenlere; sonsuzların sonsuzuna kadar salât-ü selâmlar olsun."

Muhterem Okuyucularımız;

Bu ayki sayımızda bazı mühim konuların izâhları yapılmış, daha iyi anlaşılabilmesi için yer yer bölümlere ve kısımlara ayrılmıştır.

Peygamberlerin; "Ulül-azm", "Resul" ve "Nebi" olmak üzere üç kısma ayrıldığı açıklanarak izâhları yapılmıştır.

Peygamber, haberci mânâsına gelir. Arapça'daki "**Nebi**" ve "**Resul**" kelimelerinin karşılığı olarak kullanılmaktadır.

Allah-u Teâlâ'nın, kullarına muradını bildirmek, onlara emir ve yasaklarını haber vermek, irşad ve ikaz etmek üzere seçtiği ve vazifelendirdiği insanlara peygamber adı verilir.

Peygamberlik vazifesine "**Nübüvvet**" ve "**Risalet**" adı verilmektedir. Nübüvvet vazifesi alana "**Nebi**", risalet vazifesi alana "**Resul**" denir. "**Enbiya**" nebi kelimesinin, "**Mürselin**" ise resul kelimesinin çoğulu olarak kullanılır.

Allah-u Teâlâ dünya ve âhireti insan için, insanı da kendisini tanımasını için yaratmıştır. Allah-u Teâlâ'yı tanımak insanın en başta gelen vazifesidir.

İlk peygamber Âdem Aleyhisselâm'dır. Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz ise yaratılış itibarı ile ilk, peygamber olarak da son peygamberdir.

Bu arada bir çok peygamberler gelip geçmiştir. Kur'an-ı kerim'de isimleri geçen ve kıssaları az veya çok anlatılan peygamberler olduğu gibi, isimleri anılmayan ve kıssaları anlatılmayan peygamberler de vardır.

Âyet-i kerime'de şöyle buyruluyor:

"Resul'üm! Andolsun ki, senden evvel de peygamberler gönderdik. Sana onların kimini anlattık, kimini de anlatmadık." (Mümin: 78)

Velîlerin; "Hem sehm-i nübüvvet, hem de sehm-i velâyete vâris olanlar", "Sehm-i nübüvvet vâris olanlar", "Sehm-i velâyete vâris olanlar" olmak üzere üçe ayrıldığı izâhlarıyla beraber açıklanmaktadır.

Veli; dost, sevgili, ermiş gibi mânâlara gelir. "**Evliyâullah**" Allah-u Teâlâ'ya dost olanlardır.

Velâyet ise; Allah-u Teâlâ'nın kulunu, kulun Mevlâ'sını dost edinmesi, Hâlik ile mahluk arasındaki karşılıklı sevgi ve dostluk demektir. Kulun Hakk'ta fâni olup O'nunla bekâ bulmasından ibarettir.

Âyet-i kerime'de şöyle buyurulmaktadır:

"Allah müminlerin dostudur." (Âl-i imrân: 68)

Allah-u Teâlâ'nın kuluna yakınlığı dünyada ona lütfedeceği mârifeti ile, ahirette de rıdvan ile vukua gelir. İlim ve kudretiyle yakınlığı bütün insanlara şâmildir, ünsiyeti ile yakınlığı ise velilere hastır.

Amr bin Cemuh -radiyallahu anh-den rivayet edilen bir Hadis-i kudsî'de ise Allah-u Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

"Kullarımdan benim velilerim ve halkımdan sevdiğim o kimselerdir ki, benim zikrimle zikrolunur ve zikirleri ile ben zikrolunurum." (Râmuz el-Ehâdis)

Yüz yirmi dört bin peygambere mukabil her asırda yüz yirmi dört bin veli bulunur. Bu zatlar cemiyetlere mânen yön verirler, mânevî kontrolleri altında bulundurulurlar. Fertlerle meşgul oldukları gibi, müslümanların umumî meselelerinde de yardımcı ve tasarruf sahibidirler. Bu da Allah-u Teâlâ'nın emri ve izni ile olur.

Allah-u Teâlâ veli kulları hakkında:

"İyi bilin ki, Allah'ın veli kulları için hiçbir korku yoktur, onlar mahzun da olmayacaklar." buyuruyor. (Yunus: 62)

Âlimlerin; "Ulül-elbâb'a varmış hakiki âlimler", "Nakilci ulvî âlimler", "Avamın sâlih âlimleri" olmak üzere üç kısma ayrıldığı açıklanmıştır.

Zâhirî Ulül-elbâb'a varan âlimleri Allah-u Teâlâ ilimde derinleştirmiş ve:

"İlimde derinleşmiş olanlar." buyurarak onları övmüştür. (Âl-i imrân: 7)

Bu ilim kesbîdir, okumakla mümkün olur. Bu hakiki âlimler şeriatın zâhirine vâristirler. Bu ilim de bir Allah vergisidir.

Tefsir, hadis, fıkıh, kelâm ahlâk... sahalarında kitaplar yazarlar, müslümanlara ışık tutarlar. İçtihatlarında isabet ederlerse iki sevap aldıkları gibi, yanılırsalar bile bir sevap alırlar. Çünkü niyetleri güzel.

Din-i İslâm'a nûr saçan, ümmet-i Muhammed'e yol gösteren ve bu uğurda her türlü ibtilâlara göğüs geren hakiki âlimlerin İslâm dininde çok mühim mevkileri vardır.

Bir Âyet-i kerime'de şöyle buyuruluyor:

"Allah içinizden iman edenleri yüceltir. Bunlardan kendilerine ilim verilmiş olanları ise kat kat derecelerle yükseltir." (Mücadele: 11)

Şehidlerin; "Cephede şehid olanlar", "Hükmen şehid olanlar" ve "Aşk şehidleri" olmak üzere üçe ayrıldığı ayrı ayrı açıklanıp, izahları yapılmıştır.

"Şehid" cennetlik olduğuna şâhitlik edilen kişi demektir. Allah yolunda öldürülen müminlerin ruhunu Allah-u Teâlâ'ya yükseltmek için bir çok melekler hazır olur ve onun Allah yolunda öldürüldüğüne şâhitlikte bulunurlar.

"Allah yolunda öldürülenleri sakın ölü sanmayın!" (Âl-i imrân: 169)

Ebu Hüreyre -radiyallahu anh-den rivayet edildiğine göre Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz:

"Allah yolunda öldürülen şehiddir." buyurmuşlardır. (Müslim)

Bu mühim ve elzem konular, Âyet-i kerime ve Hadis-i şeriflerin nur ışığı altında işlenerek, ümmet-i Muhammedin istifadesine sunulmuştur.

Bâki esselamü aleyküm ve rahmetullah...

| [Hakikat'te Bu Ay](#) | [Diğer Sayılar](#) | [Ana Sayfa](#) |

**"O Peygamberler Allah'ın Hidayet Ettiği Kimselerdir.
O Halde Sen de Onların Gittiği Doğru Yolu Tutup Onlara Uy, O Yoldan
Yürü."** (En'âm: 90)

**"Peygamberlerden Söz Almıştık. Resul'üm! Senden, Nuh'tan,
İbrahim'den, Musa'dan, ve Meryemoğlu İsa'dan Pek Sağlam Bir Söz
Aldık."** (Ahzâb: 7)

**"İyi Bilin ki, Allah'ın Veli Kulları İçin Hiçbir Korku Yoktur, Onlar
Mahzun da Olmayacaklar."** (Yunus: 62)

**"Ümmetimin Âlimlerine Tâzim ve Hürmet Ediniz. Zira Onlar
Yeryüzünün Yıldızlarıdır."** (Münavî)

"Allah Yolunda Öldürülenleri Sakın Ölü Sanmayın!" (Âl-i imrân: 169)

**"Allah Yolunda Öldürülen Şehiddir. Allah Yolunda Ölen Şehiddir.
Tâundan Ölen Şehiddir. Karın Ağrısından Ölen Şehiddir."** (Müslim:
1915)

**PEYGAMBER ALEYHİMÜSSELÂM ve
EVLİYÂULLAH HAZERÂTI'NIN
KISIMLARI İLE GERÇEK ÂLİMLERİN ve
ŞEHİDLERİN AYIRIMI**

Bu sayımızda: Peygamberlerin; "Ulül-azm", "Resul" ve "Nebi" olmak üzere üç kısma ayrıldığını,

Velîlerin; "Hem sehm-i nübüvvete, hem de sehm-i velâyete vâris olanlar", "Sehm-i nübüvvete vâris olanlar", "Sehm-i velâyete vâris olanlar" olmak üzere üçe ayrıldığını,

Âlimlerin; "Ulül-elbâb'a varmış hakiki âlimler", "Nakilci ulvî âlimler", "Avamın sâlih âlimleri" olmak üzere üç kısma ayrıldığını,

Şehidlerin; "Cephede şehid olanlar", "Hükmen şehid olanlar" ve "Aşk şehidleri" olmak üzere üçe ayrıldığını,

Âyet-i kerime ve Hadis-i şerif'lerin nur ışığı altında ayrı ayrı izah edeceğiz.

Hakk Celle ve Alâ Hazretleri Âdem Aleyhisselâm'dan itibaren insanları bir imtihan sahnesi olan dünyaya göndermiş ve hikmetinin iktizası olarak kimini kiminden üstün kılmıştır.

Âyet-i kerime'sinde şöyle buyurmaktadır:

"Verdiği şeylerle sizi imtihan etmesi için sizi yeryüzünün halifeleri kılan ve sizi derece bakımından birbirinizden üstün kılan O'dur. Şüphesiz ki Rabb'in, cezası çabuk olandır. O, çok bağışlayan ve çok merhamet edendir." (En'âm: 165)

İnsanları muhtelif tabakalara ayırmış olmakla, haklarında bir imtihan ve ibtilâ muamelesi yapmıştır. Bir kısmını akıl, ilim ve marifet, şeref ve servet, makam ve mevki gibi bir takım hususiyetlerde bir çok derecelerle diğerlerinin üzerine çıkarmıştır.

Böylece en güzel amel yapanları seçecek, gelecekte vereceğini o kazancı ile verecektir. Bugünkü durum dünkü imtihanın bir neticesidir, yarınki durum da bu imtihanın bir neticesi olacaktır.

Nitekim diğer bir Âyet-i kerime'sinde ise şöyle buyurmaktadır:

"Bak! Biz insanların kimini kiminden nasıl üstün kılmışızdır.

Elbette ki âhiret, derece ve üstünlük farkları bakımından daha büyüktür." (İsrâ: 21)

Derecelerinin farklı olması da bu imtihanın icaplarındandır. Bununla itaatkâr olanlarla âsî olanlar, iman edenlerle inkâr edenler tezahür etmiş olmaktadır.

Diğer bir Âyet-i kerime'de ise şöyle buyuruluyor:

"Sizi yaratan O'dur. Böyle iken kiminiz kâfir kiminiz de mümindir.

Allah her ne yaparsanız görür." (Teğabün: 2)

Hidayete hak kazananı da görür, dalâleti hak edeni de görür. Herkesin yaptığına en mükemmel şekliyle karşılık verecektir.

İnsan fitratı, yaratıcıya iman etmeyi gerektirdiği halde, küfre de imana da kabiliyetlidir. Bazıları yaratılış gereğinin aksi olarak küfrü tercih etmiş ve böylece kâfir olmuş, bazıları da yaratılışının gereği olarak imanı tercih etmiş ve mümin olmuştur.

Peygamberler ve Peygamberlik:

Peygamber, haberci mânâsına gelir. Arapça'daki "**Nebi**" ve "**Resul**" kelimelerinin karşılığı olarak kullanılmaktadır.

Allah-u Teâlâ'nın, kullarına muradını bildirmek, onlara emir ve yasaklarını haber vermek, irşad ve ikaz etmek üzere seçtiği ve vazifelendirdiği insanlara peygamber adı verilir.

Peygamberlik vazifesine "**Nübüvvet**" ve "**Risalet**" adı verilmektedir. Nübüvvet vazifesi alana "**Nebi**", risalet vazifesi alana "**Resul**" denir. "**Enbiya**" nebi kelimesinin, "**Mürselin**" ise resul kelimesinin çoğulu olarak kullanılır.

Allah-u Teâlâ dünya ve âhireti insan için, insanı da kendisini tanımasını için yaratmıştır. Allah-u Teâlâ'yı tanımak insanın en başta gelen vazifesidir.

İnsanlar önce hak din üzerinde idiler. Sonradan ihtilâf ve tefrikaya düşerek doğru yoldan saptılar. Bunun üzerine Allah-u Teâlâ onlara azabı ile korkutan ve rahmetini müjdeleyen peygamberler gönderdi.

İlk peygamber Âdem Aleyhisselâm'dır. Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz ise yaratılış itibarı ile ilk, peygamber olarak da son peygamberdir.

Hadis-i şeriflerinde:

"Âdem ruh ile cesed arasında iken ben peygamberdim." buyurmuşlardır. (Ahmed bin Hanbel)

Bu arada bir çok peygamberler gelip geçmiştir. Kur'an-ı kerim'de isimleri geçen ve kıssaları az veya çok anlatılan peygamberler olduğu gibi, isimleri anılmayan ve kıssaları anlatılmayan peygamberler de vardır.

Âyet-i kerime'de şöyle buyuruluyor:

"Resul'üm! Andolsun ki, senden evvel de peygamberler gönderdik. Sana onların kimini anlattık, kimini de anlatmadık." (Mümin: 78)

Sayıları yüz yirmi dört bini bulan bu seçkin rehberler, Rahmet-i ilâhi'nin birer tecellileridirler. Hâlik-ı Azimüşân'ı en iyi bilenler onlardır.

Aslında aralarında fark yoktur.

Âyet-i kerime'de:

"O'nun peygamberlerinden hiçbirini diğerinden ayırmayız." buyuruluyor. (Bakara: 285)

Ancak derecelerinin yüksekliğinde, Allah-u Teâlâ'ya yakınlık cihetinden birbirlerinden ayrı yanları vardır.

Bir Âyet-i kerime'de de:

"Gerçekten biz peygamberlerin kimini kiminden üstün kıldık." buyuruluyor. (İsrâ: 55)

Kimisi bir kabileyeye gönderilmiştir, kimisi bir ümmete, kimisi bir nesle gönderilmiştir. Kimisi de bütün asırlar boyunca ümmetlerinin peygamberi olmuştur.

Diğer bir Âyet-i kerime'de ise şöyle buyruluyor:

"Allah onlardan kimiyle söylemiş, kimini de derecelere yükseltmiştir." (Bakara: 253)

Bu bakımdan bazı yönlerden birbirlerine göre farklı derecelere sahiptirler.

•

Peygamberlik Allah-u Teâlâ'nın bir inâyetidir, bir lütf-u ihsanıdır, çalışmakla elde edilmez. Dilediği kullarını irşadla vazifelendirmiştir.

Onlar en yüksek ahlâka ve vasıflara sahip mümtaz ve müstesnâ insanlardır. Her biri birer numune-i imtisaldir. Hepsi de Hakk'al-yakîn mertebesindedirler.

Âyet-i kerime'lerde şöyle buyruluyor:

"Onlar bizim katımızda seçilmişlerden ve hayırlılardan idiler." (Sa'd: 47)

Ahiret yurdunu düşünüp bunun dışında her türlü dünyevî ve nefsanî düşüncelerden sıyrıldıkları gibi, zihinlerini ve gönüllerini bütünüyle âhiret hayatını hatırlatmaya çevirmişlerdir.

Bunun içindir ki, Allah-u Teâlâ mertebelerini yüceltmiş, onlara hiç kimsenin ulaşamayacağı makamlar vermiştir.

"Onların hepsi salihlerdendi." (En'âm: 85)

Üzerlerine düşen kulluk vazifelerini hakkıyla yapıyor, sakınılması gerekenden sakınıyorlardı.

•

İnsanların en hayırlıları ve en seçkinleridirler. Allah-u Teâlâ onları bizzat ayırıp kendisi terbiye etti. Beşeriyetin ilk mürebbileridirler.

Âyet-i kerime'sinde:

"Her birine âlemlerin üstünde meziyetler verdik." buyuruyor. (En'âm: 86)

Her hususta doğru sözlüdürler, aslâ yalan söylemezler. Her türlü itimada haiz olup, istikametten ayrılmazlar. Masumdurlar; günah işlemezler. Son derece iffet ve ismet sahibidirler. İnsanların en zekisi ve en akıllılarıdır. Kuvvetli bir iradeye sahiptirler. Allah'tan aldıkları emir ve nehiyleri olduğu gibi insanlara bildirirler.

Âyet-i kerime'de:

"Onları emrimizle doğru yolu gösterecek rehberler kıldık." buyruluyor. (Enbiya: 73)

Onlar din ve dünya işlerinde kendilerine uyulan önderlerdir. Allah-u Teâlâ'nın emriyle insanlara hak ve hakikati gösterirler.

•

Peygamberlere iman etmeyen kimse, Allah-u Teâlâ'ya iman etmemiş olur. Birine iman etmemek de, hepsini inkâr etmek gibidir.

Acziyetlerini her zaman için itiraf eden, azamet-i ilâhî karşısında korkan ve titreyen bu peygamberler, insanları Allah'ın birliğine davet ve kul olmaya teşvik ettiler.

Bu mukaddes vazifeyi yaparken de hiçbir maddi menfaat, hiçbir karşılık gözetmediler.

Hakk'ı tebliğ ettikleri topluluklara:

"Sizden buna karşılık hiçbir ücret istemiyorum. Benim mükâfatım âlemlerin Rabb'ine âittir." demişlerdi. (Şuarâ: 109)

Kur'an-ı kerim'de ibretli kıssaları, güzel halleri anlatılmış, yürüdükleri yoldan ve izden gitmemizin, onları nümune almamızın gerektiği beyan edilmiştir:

"O peygamberler Allah'ın hidayet ettiği kimselerdir. O halde sen de onların gittiği doğru yolu tutup onlara uy, o yoldan yürü." (En'âm: 90)

Onların hepsinin tuttukları Tevhid, doğruluk, dine bağlılık, fazilet yolunu tut, o yolu takip et.

"Peygamberlerin haberlerinden sana anlattığımız her şey, senin gönlünü pekiştirmemizi sağlar." (Hûd: 120)

Zorluklarla karşılaşan kimseler, böylece teselli bulmuş olurlar. İmanları artar, gönülleri rahatlar.

"Bunda da sana hak ve müminlere öğüt ve uyarı gelmiştir." (Hûd: 120)

Çünkü müminler yapılan öğüt ve uyarılardan yararlanırlar, vakit kaybetmeden yola koyulurlar.

Peygamberler Üç Kısımdır:

- Ulül-Azm olanlar,
- Resul olanlar,
- Nebi olanlar.

1. Ulül-Azm Olanlar:

Peygamberlerden **"Azim sahibi"** olanlar, diğerlerinden üstündür. Ulül-azm peygamberlerin sayısı Âyet-i kerime'lerde nass yoluyla zikredilmiş olan beş peygamberdir:

"Peygamberlerden söz almıştık. Resul'üm! Senden, Nuh'tan, İbrahim'den, Musa'dan, ve Meryemoğlu İsa'dan pek sağlam bir söz aldık." (Ahzâb: 7)

Hakk'ı bırakıp putlara yönelen, küfür ve sapıklığa dalan bir kavme, Allah-u Teâlâ'nın ilâhî emirlerini tebliğ üzere gönderdiği ilk peygamber Nuh Aleyhisselâm'dır, ulül-azm peygamberlerin de ilki sayılır.

Diğer bir Âyet-i kerime'de ise şöyle buyuruluyor:

"Nuh'a buyurduğu şeyleri size de din olarak buyurmuştur.

Resul'üm! Sana vahyettik, İbrahim'e, Musa'ya ve İsa'ya da buyurduk ki, dine bağlı kalın ve dinde ayrılığa düşmeyin." (Şûrâ:13)

Nuh Aleyhisselâm'dan Muhammed Aleyhisselâm'a kadar gelen şariat sahibi peygamberlerin hepsine de bu emir verilmiş bulunmaktadır. Bütün peygamberler bunu tatbik için gönderilmişler, hepsi de zamanlarındaki din bozukluklarını düzeltmek için doğru din ile gelmişler, tefrikayı, ayrılıkları kaldırmak için Tevhid'e dâvet etmişlerdir.

Bu peygamberlere "**Azim sahibi**" denilmesinin sebebi; azimlerinin kuvvetli, imtihanlarının şiddetli, mücadelelerinin ağır ve güç olduğundandır.

Allah-u Teâlâ bir Âyet-i kerime'sinde:

"Resül'üm! Azim sahibi peygamberlerin sabrettikleri gibi sen de sabret!" buyuruyor. (Ahkâf: 35)

Çünkü sen de onlardansın.

Resulullah Aleyhisselâm, peygamberler içinde en çok mücadele vereni, en ziyade sabır ve fedâkârlık gösterenidir. Nitekim Allah-u Teâlâ da onu diğer peygamberlerden daha çok övmüş, ikram ve ihsanlara mazhar kılmıştır.

Muhammed Aleyhisselâm:

Habib-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz "**Azim sahibi**" peygamberlerin en faziletlisi, en üstünüdür. Kâinatın mebdeî, mahlûkatın ekmeli ve efendisidir.

Allah-u Teâlâ Hazretleri, kendisinden önce gelen her peygambere ona tâzim etmelerini, teslim olmalarını, gönülden bağlı olmalarını, ona ellerinden gelen her türlü yardımı yapmalarını emretmiştir.

"Ona mutlaka iman edeceksiniz ve mutlaka ona yardımda bulunacaksınız." (Âl-i imrân: 81)

Ve bu bütün Enbiyâ-i izam Hazerâtı da bu emr-i ilâhiyi kabul etmişler, onun üstünlüğünü, izzet, şeref ve meziyetini ümmetlerine tebliğ etmişlerdir.

Onların her biri bir kavme, birkaç şehir halkına veya bir ümmete ve belirli bir zamanda gönderildikleri için, peygamberlikleri yalnız kendi kavimlerine hastır. Fakat o, bütün insanlığa ve cinlere gönderilmiş, âlemlere rahmet olmuştur. Kıyamete kadar gelecek insanların tamamı, onun irşad sahası içindedir. Zaman ve mekânın efendisidir.

Allah-u Teâlâ Âyet-i kerime'sinde:

"Resul'üm! Biz seni ancak bütün insanlara müjdeleyici ve uyarıcı olarak göndermişizdir. Ne var ki insanların çoğu bilmezler." buyuruyor. (Sebe: 28)

Bilgisizlikleri onları içinde buldukları azgınlık ve sapıklığa, muhalefet ve isyana sevk etmektedir.

.

Resulullah Aleyhisselâm Miraç gecesinde Kurb-i ilâhî fezâsında öyle ilerledi, Rabb'ine öyle yaklaştı ki, aradan bütün perdeler kalktı ve huzur-u ilâhîye kabul buyuruldu. Zamandan mekândan münezzeh olan Cenâb-ı Hakk'ın Cemal rüyetine erdi. O'nu baş gözü ile yalnız ve yalnız Habib-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem-i gördü. Onu kendi nurundan halkettiği için, o nur Nur'u görmeye takat getirebildi.

Âyet-i kerime'de şöyle buyuruluyor:

"Kuluna iki yay kadar, yahut daha da yakın oldu." (Necm: 9)

Cebrâil Aleyhisselâm mukarreb melek olduğu halde Sidre-i müntehâdan bir parmak ucu kadar ileri geçerse yanacağını ifade etti. Ve fakat Allah-u Teâlâ Resulullah Aleyhisselâm'ı kendi nurundan halkettiği için, onu kendisine o kadar yaklaştırdı ki, o yanmadı. Allah-u Teâlâ'nın nurundan olduğu için yanmadı ve ona dilediğini, murad ettiğini vahyetti. Onun mübarek kalb-i şerifî ilâhî esrar odası haline geldi ve bütün bu esrar kendisinde kaldı, dilediğine dilediği kadar açıkladı.

Musa Aleyhisselâm da ulül-azm peygamberlerden olduğu halde, Allah-u Teâlâ'nın Cemâl-i bâkemalini göremedi, dağa tecelli buyurduğunda dayanamadı ve baygın yere düştü. Her ikisi de ulül-azm olmasına rağmen, arada bu kadar büyük farklar var.

İslâm dini ilk insan ve ilk peygamber Hazret-i Âdem Aleyhisselâm ile başlamış, zamanın akışı içerisinde ve her peygamber gelişinde en mükemmele doğru daima bir gelişme kaydetmiştir. Musa Aleyhisselâm'a indirilen İslâm, Nuh Aleyhisselâm'a indirilen İslâm'dan daha şümullü ve daha mükemmeldi. Muhammed Aleyhisselâm'a gelince de kemâlini buldu ve son şeklini aldı.

Artık İslâm'dan sonra kıyamete kadar yeni bir din, yeni bir peygamber gelmeyecektir. Çağlar boyunca insanlığın maddi ve manevi bütün ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir özelliğe sahiptir. İslâm dururken eski dinlere uymak, gündüz gökte yıldız aramak gibidir.

Allah-u Teâlâ Âyet-i kerime'sinde İslâm'dan başka din arayanın dininin kabul edilmeyeceğini ferman buyurmaktadır:

"Kim İslâm'dan başka bir din ararsa, onunki katiyyen kabul edilmeyecektir ve o ahirette kaybedenlerden olacaktır." (Âl-i imrân: 85)

Bu kimseler bütün iyiliklerini kaybetmiş ve cezaya müstehak olmuşlardır. Küfürle ölenlerin her biri dünya dolusu altın vermiş olsalar bile ahirette kendilerini kurtaramazlar.

.

O hem peygamberler silsilesini hitama erdiren son peygamber, hem de bütün peygamberleri tasdik eden ilâhî bir mühürdür.

Âyet-i kerime'de şöyle buyurulmaktadır:

"Muhammed Allah'ın Resul'ü ve nebilerin sonuncusudur." (Ahzâb: 40)

Onun teşrifi ile nübüvvet ve risalet kemale erip son bulmuş, bu suretle İslâm dini de son ve ebedî bir din olmuştur. İslâm dininin inkırâza uğraması veya ortadan kaldırılması düşünülemez. Hiç bozulmadan aslî hüviyetinde devam edecek, nübüvvet ve risalet nurları kıyamete kadar baki kalacaktır. Öyle bir din ve öyle bir kitap getirmiştir ki, beşeriyetin ondan başkasına artık ihtiyacı kalmamıştır.

Kendisinden önce gelen peygamberlerin getirdikleri dinlerin daha kemallisini getirip tamamlamış, getirdiği din bütün dinlerin hükümlerini neshederek yürürlükten kaldırmıştır. Ümmeti ise bütün ümmetlerden üstün olmuştur. Hâtem'ül-enbiyâ sıfatı ile âlemlere rahmet olarak gelmesinde, gerek yüce şahsiyetine, gerekse ümmet-i muhteremesine tâzim vardır.

Dünyanın sonuna kadar bütün insanların saâdet ve selâmetini sağlamak için gönderilmiştir. Kıyamete kadar kendisinden ışık alınan bir nurdur. Nûru cihanı kucaklar, ebede kadar ışık saçar.

.

İnsanların zarlardan, vehimlerden kurtulmaları, kendilerini yaratıcı tanımaları, olgunlaşıp kemale ermeleri, ancak peygamberler vasıtası ile olur. Peygamberler ise feyizlerini Sultan-ı enbiyâ olan Muhammed Aleyhisselâm'dan almışlardır. İnsanları imansızlık karanlıklarından kurtarıp, iman ve hidayet nuruna kavuşturmaları, ondan iktibas ettikleri nurla olmuştur. Çünkü onun yaratılışı onlardan öncedir. O, insanoğlunun gözü mesabesinde olan peygamberlerin gözbebeğidir.

Ulül-azm peygamberler dahi onun yolunda olmayı temenni etmişlerdir.

Hadis-i şerif'te şöyle buyruluyor:

"Eğer Musa sağ olsaydı, bana uymaktan başka yol bulamazdı." (Ebu Dâvud)

Hazret-i İsa Aleyhisselâm'ın, Allah-u Teâlâ'nın izni ile semadan ineceği ve ona tâbi olacağı, şeriatı ile amel edeceği malum ve müsellimdir.

Peygamberlerin her biri birer yıldızdır. Güneşin doğmasından önce, karanlıktaki insanlara ışık saçılar, kendi ümmetlerinden zulmeti kaldırdılar.

Hazret-i Muhammed Aleyhisselâm ise fazilet semasının güneşidir, bütün nurların aslıdır. Cümle âlemin nûru, gurur ve sürurudur. Nurlar onun nurundan yayılmıştır.

Kıyamete kadar insanları şirkten, küfürden, isyan ve tuğyandan, cehalet ve dalâletten kurtaracak; âlemi hidayet nuru ile gündüz gibi aydınlatacaktır.

İnsanlar için en büyük bahtiyarlık, en yüksek mertebe ve en büyük meziyet, emsali görülmemiş ve bir daha da görülmeyecek olan Peygamber Aleyhisselâm'ın yolunda yürümek, yüce ahlâkını tatbik edebilmektir.

2. Resul Olanlar:

Resul **"Gönderilen kimse"** mânâsına gelir. Allah-u Teâlâ'nın hususi olarak indirdiği Kitap ile vahyetmiş olduğu, hükümlerini halka tebliğ etmek üzere gönderdiği peygamber demektir.

Allah-u Teâlâ Âyet-i kerime'sinde:

"Resul'üm! Kuran'da Musa'yı da an! O seçkin kılınmış halis bir insan ve Resul bir peygamberdi." buyuruyor. (Meryem: 51)

Musa Aleyhisselâm Allah-u Teâlâ'dan haber veren ve insanlara doğru yolu gösteren, derecesi yüksek bir Resul'dü.

Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimize yeryüzüne kaç resul kaç nebi gönderildiği sorulduğunda; resullerin 313, nebilerin ise 124 bin olduğunu söylemiştir. (Ahmed bin Hanbel)

Her "Resul" nebidir, fakat her "Nebi" resul değildir.

Diğer bir Âyet-i kerime'de ise şöyle buyruluyor:

"Senden önce gönderdiğimiz hiçbir resul ve hiçbir nebi yoktur ki..." (Hacc: 52)

Bu Âyet-i kerime Resul ile Nebi'nin mânâlarında farklılık bulunduğunu bildirmektedir.

3. Nebi Olanlar:

Nebi **"Haber getiren veya yol gösteren kimse"** mânâsına gelir. Kendisine kitap indirilmemekle beraber, tebliğe memur olsun olmasın, kendisine vahyedilen peygamberdir. Kendisinden önceki Resul'ün şeriatını bildirmek için gönderilmiştir.

Resul şeriat koyucu, nebi ise o şeriatı koruyucu peygamber demektir.

Nitekim İsrâiloğulları'na gönderilen peygamberlerin hepsi de Musa Aleyhisselâm'ın şeriatını anlatmak için gönderilmişlerdir.

İsmail Aleyhisselâm yeni bir şeriatle değil, İbrahim Aleyhisselâm'ın şeriatı ile gönderildiği halde Allah-u Teâlâ Âyet-i kerime'sinde:

"Resul'üm! Kitab'da İsmail'i de an. Çünkü o sözüne sâdık bir Resul ve Nebi idi!" buyuruyor.
(Meryem: 54)

O halde hem Nebi hem Resul'dür. Babası İbrahim Aleyhisselâm'a indirilen on sayfayı tebliğ ile vazifeli olduğu için **"Resul"**, kendisine vahyedilen ilâhî ahkâmî ümmetine haber vermesi sebebiyle de **"Nebi"** idi. Gönderildiği insanlara nispetle yeni bir şeriat olmuş oluyordu.

Veliler ve Velâyet:

Veli; dost, sevgili, ermiş gibi mânâlara gelir. **"Evliyâullah"** Allah-u Teâlâ'ya dost olanlardır.

Velâyet ise; Allah-u Teâlâ'nın kulunu, kulun Mevlâ'sını dost edinmesi, Hâlik ile mahluk arasındaki karşılıklı sevgi ve dostluk demektir. Kulun Hakk'ta fâni olup O'nunla bekâ bulmasından ibarettir.

Âyet-i kerime'de şöyle buyurulmaktadır:

"Allah müminlerin dostudur." (Âl-i imrân: 68)

Allah-u Teâlâ'nın kuluna yakınlığı dünyada ona lütfedeceği mârifeti ile, ahirette de rıdvan ile vukua gelir. İlim ve kudretiyle yakınlığı bütün insanlara şâmildir, ünsiyeti ile yakınlığı ise velilere hastır.

Saîd bin Cübeyr -radiyallahu anh-den rivayet edildiğine göre Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimize evliyâullahın kimler olduğu sorulduğunda şöyle buyurmuştur:

"Onlar öyle kimselerdir ki görüldüklerinde Allah zikrolunur, onları gören Allah'ı hatırlar."
(Câmiüs-sağîr)

Onlarla bulunan, sohbetlerinden istifade eden, öğüt ve irşadları istikametinde Allah-u Teâlâ'ya kulluk vazifelerini ifâya çalışan kimseler, bu Hadis-i şerif'in sırrını onlarda açıkça görürler.

Amr bin Cemuh -radiyallahu anh-den rivayet edilen bir Hadis-i kudsî'de ise Allah-u Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

"Kullarımdan benim velilerim ve halkımdan sevdiğim o kimselerdir ki, benim zikrimle zikrolunur ve zikirleri ile ben zikrolunurum." (Râmuz el-Ehâdis)

Yüz yirmi dört bin peygambere mukabil her asırda yüz yirmi dört bin veli bulunur. Bu zatlar cemiyetlere mânen yön verirler, mânevî kontrolleri altında bulundurulurlar. Fertlerle meşgul oldukları gibi, müslümanların umumî meselelerinde de yardımcı ve tasarruf sahibidirler. Bu da Allah-u Teâlâ'nın emri ve izni ile olur.

Allah-u Teâlâ veli kulları hakkında:

"İyi bilin ki, Allah'ın veli kulları için hiçbir korku yoktur, onlar mahzun da olmayacaklar."
buyuruyor. (Yunus: 62)

Allah korkusu her korkuyu silmiş olduğu için başka korku kalmamıştır. İlerisi daha güzel olduğu için de geçmiş ile ilgili hüznün yoktur, müjdeler vardır.

"Onlar iman edip takvâya ermiş olanlardır." (Yunus: 63)

Velâyet nurları üzerlerine akseder durur. Tam bir iman ile ilâhî emirleri ve hükümleri ifâya devam ederler. Her türlü haram ve şüpheli şeylerden sakınırlar.

"Dünya hayatında da âhirette de onlar için müjdeler vardır." (Yunus: 64)

Bu da onların hususiyetleridir. Allah-u Teâlâ'nın kendilerine karşılık olarak teveccühü ve ikramıdır. Dünyada da müjdelenmişlerdir, ahirette de müjdelenmişlerdir.

"Allah'ın verdiği sözlerde aslâ değişme yoktur." (Yunus: 64)

O'nun verilmiş hükmünü kaldıracak hiçbir kuvvet yoktur, olması ihtimali de mevcut değildir. Elbette ki ilâhî vaad tamamen gerçekleşecektir.

"Bu en büyük saâdetin tâ kendisidir." (Yunus: 64)

Velâyet; **"Bâtinî"** ve **"Zâhiri"** olmak üzere ikiye ayrılır.

Bâtinî velâyet, Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz'in velâyetidir. Zâhirî velâyet ise beşeriyetin mazhariyetine göredir. Bir kısmı umumî olup, buna **"Velâyet-i amme"** adı verilir. Bütün enbiyânın, evliyânın ve tevhid ehlinin velâyetidir. Hususi olana ise **"Velâyet-i hassa"** denir. Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz'e ve onda fâni olan kutuplara mahsustur.

Bir velâyet hangi mertebede vâki oluyorsa, o mertebeye göre isim alır. O mertebe ve makamlardan süzülen bir veli ise o nispette Hakk'a tekarrüb eder.

Veliler Üç Kısımdır:

Cenâb-ı Fahr-i Kâinat -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz'e vâris olan veliler üç kısma ayrılır:

- Hem Sehm-i nübüvvetine hem de Sehm-i velâyetine vâris olanlar,
- Sehm-i nübüvvetine vâris olanlar,
- Sehm-i velâyetine vâris olanlar.

1. Sehm-i Nübüvvet ve Sehm-i Velâyetine Vâris Olanlar:

Bunlar bizzat Resulullah Aleyhisselâm'ın vekilidirler. Kalpten kalbe dökülen emânet-i ilâhîye mazhar olanlardır.

Resul-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz Hadis-i şeriflerinde:

"Allah-u Teâlâ benim göğsüme ne döktüyse ben de onu olduğu gibi Ebu Bekir'in göğsüne boşalttım." buyuruyorlar.

Kalpten kalbe dökülen ilâhî emânetullah kıyamete kadar devam eder.

Üzerindeki hâl nübüvvetin bir cüzü, iç âlemi Hâtem'ül-enbiyâ -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz'in bir emanetidir ve bütün fazilet de o emanettir.

İşte bunlar Hakk iledirler ve Hakk'tan bahsederler. Onların muallimi bizzat Hazret-i Allah'tır.

Allah-u Teâlâ onları Âyet-i kerime'sinde şöyle tarif ediyor:

"Allah'tan korkar, takvâ sahibi olursanız mualliminiz Allah olur." (Bakara: 282)

Diğer bir Hadis-i serif'te şöyle buyuruluyor:

"Ümmetimin âlimleri benî İsrâil'in peygamberleri gibidir." (K. Hafâ)

Enbiyâ-i izam Hazerâtı ümmetlerini kati delillerle Allah yoluna dâvet ettikleri gibi, Vâris-i enbiyâ olan ümmetin seçkinleri de halkı Hakk'a davet ederler. Onların tebliği daima kati delillere dayandırıldığından, onları yıkmak ve çürütmek imkânsızdır. Zanlarıyla karşı çıkanlar her zaman için zelil düşmüşlerdir.

Bir Hadis-i kudsî'de şöyle buyuruluyor:

"Böylelerinin sözleri peygamberlerin sözleri gibidir." (Ebu Nuaym. Hilye)

Nübüvvetin üstünde hiçbir rütbe olmayacağına göre, bu rütbeye vâris olmaktan daha büyük şeref tasavvur edilemez.

Onlar şu Âyet-i kerime'nin lütuf tecelliyatına mazhardırlar:

"Yarattıklarımızdan öyle bir topluluk da vardır ki, onlar Hakk'a iletirler ve Hakk ile hüküm verirler." (A'râf: 181)

Onlar Resulullah Aleyhisselâm'ın nurunu taşıyanlar ve Allah-u Teâlâ'nın kudsî ruh ile desteklediği kimselerdir. Öyle bir ruhtur ki sevdi, seçti, kendisine çekti. Başka kimsede bulunmayan bir nur, bir ruhtur.

Hâtemü'l-Evliyâ:

Hâtemü'l-enbiyâ olduğu gibi bir de Hâtemü'l-evliyâ vardır. Zira velâyet nübüvvetin bâtınıdır. Nübüvvetin zâhiri, dini hükümleri ve şeriatı haber vermek; bâtını ise, haber verilenleri bizzat yaşamak ve bu şekilde nefislere tasarrufla bulunmaktır. Her ne kadar tebliğ etme bakımından nübüvvetin zâhiri tamamlanmışsa da, ilâhî kemâlin yeryüzüne tecellisi olan velilerin tasarruf vazifeleri sürdüğü için nübüvvet, velâyet şeklinde de devam etmektedir.

Hâtemü'l-evliyâ'ya gelince; âhir son zamanda gelecek velilerin sonuncusu demektir.

Bu "Hâtem" meselesi gizlidir.

Allah-u Teâlâ'nın sevdiği seçtiği birçok veli kulları Hâtem-i veli'nin âhir son zamanda gönderileceğini Allah-u Teâlâ kendilerine bildirdiği için biliyorlardı.

Ümmül-kitab'ı okumuşlar, bütün hayatımın satırlarını çizmişler. Bunlar Ümmül-kitab'ı okumakla olur. Allah-u Teâlâ mukadderâtı yazıyor, onlar bakıyor, baka baka yazıyorlar.

İki Hâtem:

Bu ihsan edilen ilim has ilmullah olduğu için, bu ilmin üstünde de ilim yok. Onu ancak dilediğine vermiştir.

Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz'in ilmi var mıydı? Her hangi bir kimseden ilim tahsil görmüş müydü? O ümmî idi, yazısı bile yoktu.

Allah-u Teâlâ Âyet-i kerime'sinde:

"Sen bilmezken doğru yola eriştirmedi mi?" buyuruyor. (Duhâ: 7)

Ona Rabbül-âlemîn tarafından öğretildiği için her şeyi biliyordu.

Allah-u Teâlâ onun hakkında:

"Resul'üm! Seni okutacağız da hiç unutmayacaksın." buyurdu. (A'lâ: 6)

Zira o; okumak ve yazmak için değil, okutmak ve yazdırmak için gönderilmişti.

Diğer Âyet-i kerime'lerinde şöyle buyuruyor:

"Sen kitap nedir, iman nedir önceleri bilmezdin." (Şûrâ: 52)

Ümmî peygamberin ilmi, ilm-i ilâhî'dir. Onun ilmi hep Hazret-i Allah'ın bildirmesi iledir, ilmullah'tır.

"Daha önce ne sen bunları biliyordun, ne de kavmin biliyordu." (Hûd: 49)

Okuyup yazmak için bir muallimden öğrenmek lâzımdır. Onun böyle bir kimseye minnettarlığı, beşeri bir ilim kaynağına ihtiyacı yoktur. Muallimi ve mürebbisi bizzat Allah-u Teâlâ'dır.

Hâtem-i nebi böyle olduğu gibi, Hâtem-i veli de böyle oldu. İkisi de ümmî. Doğrudan doğruya Hakk tarafından gönderildiklerine en büyük alâmet.

Fakir, hiçbir yerden tahsil görmedim, hiçbir şey de bilmiyordum. Gelen o kanaldan geliyor. Hazine-i ilâhî'den akıyor. Yani hazine-i ilâhî'den Resulullah'a gelen kanal devam etmektedir. İlhamât-ı ilâhî'nin hududu yoktur.

Onun için deriz ki; *"Kitaplarda yok ki okuyayım, ben bilmiyordum ki söyleyeyim. Ne verilir, ne dökülürse o."* Öyle ise bu ilim ilmullah'tır.

Geçmiş Enbiyâ-i izam Hazerâtı, Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz'in geleceğini, yapacağı icraatları haber vermişlerdi. Hâtem-i veli de böyle oldu. Gerek Hakîm et-Tirmizî -kuddise sırruh- Hazretleri, gerekse diğer birçok evliyâullah da ondan haber verdiler. İkisi de hep bir noktaya geliyor.

Muhyiddin İbnü'l-Arabî -kuddise sırruh- Hazretleri buyururlar ki:

"Demek oluyor ki asıl olan varlık birbirine benzemeyen sıfatlarla vasıflanmayı kabul ettiği gibi Hâtemü'l-evliyâ da birbirine zıt sıfatlar takınmayı kabul eder. Celil ve Cemil, Zâhir ve Bâtin, Evvel ve Âhir gibi. Halbuki o kendi nefsinin ayınıdır. Kendisinden başka değildir. Fakat o, hem bilir, hem bilmez, hem anlar, hem anlamaz, hem görür, hem görmez." (Fusûsu'l-Hikem, s. 66; Beyrut, 1994)

Gerçek budur. Gerçek bu olduğu için kabul ediyorum. Hiçbir ilgim, hiçbir bilgim yok. Fakat Allah-u Teâlâ'nın bildirdiği her şeyi biliyorum, O'nun bildirdiğini biliyorum. Ben biliyorum yok. Şu halde O'nun bildirdiği ilim benim değil, O'nun ilmi oluyor.

Bunu siz kavransanız, inanıp iman ederseniz, bu ilmin ilmullah olduğunu kabul edeceksiniz. İman edene âittir bu!

Hakîm et-Tirmizî -kuddise sırruh- Hazretleri'nin:

"Aynı ona benzeyecek."

Buyurmalarındaki benzeyiş bidayetten, yani Âyân-ı sâbite'den başlıyor.

Binaenaleyh Allah-u Teâlâ Hâtemü'l-enbiyâ'yı böyle kıldığı gibi, Hâtemü'l-evliyâ'yı da böyle kılmayı murad etmiş.

Onun da hiç ilmi yoktu, bizim de hiç ilmimiz yok. Bu bilgiler Allah-u Teâlâ'nın duyurmasıyla, bildirmesiyle, göstermesiyle ve yönetmesiyle husule gelir. **"Ben gönderdim, ben öğretiyorum, ben yürütüyorum!"** mânâsına geliyor. Bu has ilmullahtır.

Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz'e böyle verilmişti, Hâtem-i veli'ye de aynısı verildi. O da sonuncusu, bu da sonuncusu!

Hakîm et-Tirmizî -kuddise sırruh- Hazretleri şöyle buyuruyorlar:

"Bil ki, Allah Tebâreke ve Teâlâ kullarından bir kısmını peygamber, bir kısmını da veli olarak seçmiştir. Peygamberlerin (İbrahim Aleyhisselâm gibi) bazısını dostlukla, (Musa Aleyhisselâm gibi) bir başkasını kelâmıla, (Dâvud Aleyhisselâm gibi) bir diğerini Zebur'u senâ etmekle, (İsa Aleyhisselâm gibi) bir başkasını ölüleri diriltme ile ve (Muhammed Aleyhisselâm gibi) bir diğerini de günahlardan mâsumiyet ve kalp diriliği ile ilgili üstünlüğü nedeniyle diğerlerinden üsün kılmıştır. İşte velilerin kimini kiminden üstün kılması da böyledir.

O, âlemlerden hiç kimseye vermediğini Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-e tahsis etmiştir.

Halka kapalı tutulan bir şeyi açıklamak, kendisindeki şeyin başkası için mümkün olmaması ve kendisinden öne geçecek herhangi birinin bulunmaması da, ancak O'na has kul olmaya ehil olan kimseye verilmiştir.

.

Allah var idi ve hiçbir şey yoktu. Zikri meydana getirdi, ilmi izhâr etti ve irâdeyi vâretti. Henüz hiçbir şey başlamamışken evvelâ onun zikrini başlattı. Daha sonra kendi ilminin içinde onun ilmini, sonra da kendi meşîet'i içinde onun meşîet'ini izhâr etti. O makâdir'de evvel, Levh'te evvel, misakta evvel, mahşer gününde evvel, hitapta evvel, vakarda evvel, şefaatte evvel, civarda evvel, cennete girmede evvel, ziyârette evveldir. İşte bu nedenle de o Enbiyâ Aleyhimüsselâm'ın efendisidir. Hiç kimsenin kaldıramayacağı "Hâtemü'n-nübüvve" ona tahsis edilmiştir. O kıyâmet gününe kadar Azîz ve Celîl olan Allah'ın yarattıkları üzerine hüccetidir. Peygamberlerden hiçbiri işte bu hususlarda ona erişememiştir.

.

Onunla konuşan dedi ki: "Hâtemü'n-nübüvve" nedir?

Buyurdu ki: Allah-u Teâlâ'nın:

**"İmân edenlere, Rabb'leri katında kendileri için bir Kadem-i sıdk bulunduğunu müjdele!"
(Yunus: 2)**

Buyruğunun hakikati olarak, Allah'ın yarattıkları üzerine bir hüccetidir. O'nun "Ubûdiyet sıdkı"na bizzat Allah şâhitlik edecektir. Deyyân olan; yani herkesin hakkını en iyi bilen ve veren Allah, kıyâmet gününde Celâl ve Azamet'i içinde açığa çıktığı vakit şöyle buyurur:

"Ey kullarım! Sizi kulluk için yarattım, sizin ise kulluğunuz çok zayıf!.. Bu makâmın çevresinde Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-den başkası hissiz ve hareketsiz kaldı."

O işte bu doğruluk ayağını bütün nebî ve resullerin saflarının en ilerisine atar. Çünkü o Allah-u Teâlâ'ya "Ubûdiyet sıdkı" ile gelir; Allah da onu kendisinden kabul ederek, onu "Kürsî'nin yanındaki "Makâm-ı mahmûd"a gönderir.

Nihayet bu "Hatm"den perde kaldırılır, kendisini ihâtâ eden nur ve bu Hatm'in şûleleri O'nu açığa çıkarır. O, yarattıklarından hiçbirinin iştmediği bir senânın diliyle onun kalbinden haber verir. Peygamberlerin bile hepsi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-i Azîz ve Celîl olan Allah'ın bildirmesiyle bilmiş olurlar.

O ilk hitapta bulunan ve en ilk şefaât edendir. "Livâü'l-hamd" ve "Kerem anahtarları" ona verilecektir. Livâü'l-hamd umum müminler için, kerem anahtarları peygamberler içindir.

"Hâtemü'n-nübüvve"nin bidâyeti ve durumunun derinliği, onun bu taşıdıklarından daha da derindir. Fakat bu değerli ilmin dahi sana yeteceğini ümit ederim!"

.....

"Allah Azze ve Celle Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-ini aldıktan sonra, ümmetinden kırk kişiyi onun yerine oturtur. Arz onlarla ayakta durur. Onlar O'nun ehl-i beyt'idir. Onlardan biri ölünce yerine bir diğeri geçer.

Bunların sayıları tükenip, dünyanın zevâl vakti gelince Allah bir velî gönderir. Bu veliyi seçmiş, kendine yaklaştırmıştır. Evliyâyâ verdiğini buna vermiş, ona bir de "Hâtemü'l-velâye" tahsis etmiştir. Bu, kıyâmet gününe kadar Allah'ın, diğ velilere hücceti olur. Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-in "Nübüvvet sıdkı" bulunduğu gibi, onun da bu "hatm" nedeniyle yanında "Velâyet sıdkı" vardır. O'na şeytan musallat olamaz, nefis onu velâyet'ten alıp zevkine düşüremez!

Kıyâmet gününde velîler açığa çıkıp, kendilerine velâyet ve ubûdiyet sıdkı gerektiğinde, bunun "Hâtemü'l-velâye"nin yanında tam olarak bulunduğu görülür. Böylece o, onlara ve kendisinden sonra gelen diğ Tevhid ehli üzerine Allah'ın bir hücceti olup; kıyâmet gününde onların şefaâtçisi ve evliyânın imamı olur.

O onların efendisidir. Nasıl ki Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem- peygamberlerin efendisi ise, o da evliyânın efendisidir. Ona şefaât makâmı tayin edilir ve o Allah-u Teâlâ'yı senâsiyla anıp, hamdiyle metheder; diğ veliler de onun "İlm-i billâh"; yani "Allah-u Teâlâ'yı bilme" hususunda kendilerinden daha üstün olduğunu kabul ve tasdik ederler.

.

Bahsettiğimiz bu velî, başlangıçta evvel olma hususunda da geri kalmaz. O zikirde evvel, ilimde evvel, meşîette evvel, makâdirde evvel, Levh-i mahfûz'da evvel, misakta evvel, mahşerde evvel, hitapta evvel, vakarda evvel, şefaatte evvel, civarda evvel, cennete girmede evvel, ziyârette evveldir. Nasıl ki Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem- her yerde peygamberlerin evveli ise, o da velilerin evvelidir. Diğ veliler Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-e kafa durumunda, o ise kulak durumundadır.

İşte o, makâmı Mülk'ün Melik'inde, Allah'ın huzurunda bulunan bir kuldur. Burada yer alan "Meclisü'l-A'zam"da; yani "En ulu meclis"te O'nunla karşılıklı olarak konuşur. O Rabb'inin himâyesindedir. Diğer veliler derece derece onun arkasında; nebîlerin yerleri ise onun önündedir. (Hatmü'l-Evliyâ: 5. Bölüm)

2. Sehm-i Nübüvvetine Vâris Olanlar:

Bunlar zâhirî ilme sahiptirler, faydalı ilim diye tarif edilen ilme de mazhardırlar. Hakiki âlimler bunlardır.

Allah-u Teâlâ Âyet-i kerime'sinde:

"Siz beşeriyet için meydana çıkarılmış en hayırlı bir ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülükten vazgeçirmeye çalışırsınız ve Allah'a inanırsınız." buyurmaktadır. (Âl-i imrân: 110)

Hiç kimseden menfaat beklemez. Okuttuğu ilimden aslâ ücret almaz. Her işleri yalnız ve yalnız rızâ-i Bâri'ye dayanır, bütün icraatları liveçhillâhtır.

"Onlar Kur'an ehli, Allah ehli ve Allah'ın has kullarıdır." (İbn-i Mâce: 215)

Diye Hadis-i şerif'te tarif edilenler bunlardır.

Hazret-i Kur'an'ı yaşarlar. Bütün iş ve icraatlarını ahkâma uydururlar. Halka nur saçarlar, beşeriyeti irşad ederler. Bunlar irşad memurlarıdır. Sayıları pek azdır.

3. Sehm-i Velâyetine Vâris Olanlar:

Bunlara mukarrebun denir. Allah-u Teâlâ'nın sevdiği, seçtiği veli kullarıdır, makamları çok âlidir, daima huzurda, huşudadırlar. O huzurdan ayrılmak istemezler. Kendilerine gelen emir ve ilhama bakarlar. Fakat irşad memuru değildirler, halk ile hiçbir ilgileri yoktur.

Âyet-i kerime'de:

"Eğer bilmiyorsanız dini müşküllerinizi ehl-i zikirden sual ediniz." buyuruluyor. (Nahl: 43 - Enbiyâ: 7)

Ehl-i zikirden murad evliyaullah hazeratıdır.

Bunlar Allah-u Teâlâ'nın huzur-u izzetine kadar çıkardığı kimselerdir.

Bu sevgili kullarını daire-i saadetine almış, merkez-i selâmetine çıkarmış, huzuruna kadar almış ve en büyük saâdetine erişirmiştir.

"Onlar sıdk makamında kuvvet ve kudret sahibi hükümdarın huzurundadırlar." (Kamer: 55)

Kimi sevmişse onu seçmiş, kimi de seçmişse onu kendisine çekmiştir. Huzur-u ilâhisine ancak sevdiğini seçtiğini alır.

Allah-u Teâlâ bu sevdiği kullarını kendine çektiği için, içini nurlandırmış, her türlü ahlâk-ı zemime'den temizlemiş, ahlâk-ı hamide'ye de nail etmiş:

"Allah dilediği kimseyi nuruna kavuşturur." (Nûr: 35)

Âyet-i kerime'si mucibince o kul Allah-u Teâlâ'nın nuruna ve lütfuna kavuşmuştur.

Bu gibi kimselerin dünyadaki durumları da budur, ahiretteki durumları da budur. Aynı durum dünyadan ahirete intikal etmiştir.

"Allah o kimselerle beraberdir ki, onlar takvâ sahibidirler ve onlar öyle kimselerdir ki muhsinler vasfını almışlardır." (Nahl: 128)

Allah-u Teâlâ kiminle beraber olursa, o kimse en büyük saâdete ermiştir.

"Allah dilediği kulunu zâtına seçer." (Şûrâ: 13)

•

Âlimler Üç Kısımdır:

- Ulül'elbab'a çıkmış olan âlimler,
- Nakilci ulvî âlimler,
- Molla.

1. Ulül'elbâb'a Çıkmış Olan Âlimler:

Ulül-elbab iki türlüdür: Zâhirî, batînî.

Zâhirî Ulül-elbâb'a varan âlimleri Allah-u Teâlâ ilimde derinleştirmiş ve:

"İlimde derinleşmiş olanlar." buyurarak onları övmüştür. (Âl-i imrân: 7)

Bu ilim kesbîdir, okumakla mümkün olur. Bu hakiki âlimler şeriatın zâhirine vâristirler. Bu ilim de bir Allah vergisidir.

Tefsir, hadis, fıkıh, kelâm ahlâk... sahalarında kitaplar yazarlar, müslümanlara ışık tutarlar. İçtihatlarında isabet ederlerse iki sevap aldıkları gibi, yanılısalar bile bir sevap alırlar. Çünkü niyetleri güzel.

Dört büyük mezhep imamı; İmam-ı Âzam, İmam-ı Şâfi, İmam-ı Mâlik, İmam-ı Ahmet -rahmetullahi aleyhim ecmain- Hazerâtı olsun, diğer müctehidler, müfessirin-i izam, muhaddisin-i izam olsun, hep bu kısma dahildirler.

Din-i İslâm'a nûr saçan, ümmet-i Muhammed'e yol gösteren ve bu uğurda her türlü ibtilâlara göğüs geren hakiki âlimlerin İslâm dininde çok mühim mevkileri vardır.

Allah-u Teâlâ Ku'ran-ı kerim'inde onları övmüş, ilmi ve ilim sahiplerini müteaddit defalar zikretmiş, fazilet ve meziyetlerini beyan buyurmuştur.

Nitekim bir Âyet-i kerime'sinde şöyle buyurur:

"Allah içinizden iman edenleri yüceltir. Bunlardan kendilerine ilim verilmiş olanları ise kat kat derecelerle yükseltir." (Mücadele: 11)

Bu yükselme; dünyada hayırla anılmaları, âhirette ise cennetlerdeki derecelerin yüsekliğidir.

Allah-u Teâlâ veli kullarına gösterilmesi gereken sevgi ve saygının, hakiki ulemaya da gösterilmesi gerekmektedir.

Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz Hadis-i şeriflerinde buyururlar ki:

"Ümmetimin âlimlerine tâzim ve hürmet ediniz. Zira onlar yeryüzünün yıldızlarıdır." (Münavî)

İlimle âmil olan ulemaya daima hüsn-ü zan beslemelidir. Onlar halka hakikati öğretirler, şeriat ahkâmını talim ederler, bid'atlardan sakındırırlar. İlâhî hükümleri tahrifattan, cahillerin tevillerinden korurlar. Bunu da ancak hakiki âlimler yapar. Allah-u Teâlâ'ya vâsıl olmak, bu ahkâmın icrasına, emir ve yasakların tatbikine bağlıdır.

2. Nakilci Ulvî Âlimler:

Ulvî olan nakilci âlimler, müslümanlara dinlerini öğretecek tefsir gibi kitaplar yazmaya kendileri muktedir değildirler. Ancak **"Filân şöyle söyledi, filân böyle söyledi."** diyerek hakiki âlimlerin beyanlarını naklederler. İctihad yapamazlar. Ancak hakiki âlimlerin eserlerinden alıp naklederek kitap yazarlar, halka vaaz ve nasihat ederler.

Bu nakilci âlimler de iki kısımdır. Eğer İslâm'ı yaşıyorsa, telif ettiği kitaplar, yaptığı vaaz ve nasihatlar, yaşadığı nispette halka tesir eder. Yaşamıyorsa hiçbir tesiri olmaz.

Bir de şu var ki, halka âlim olduğu zannını verdirmek için konuşuyorsa, halkı başına toplamak gibi bir gaye güdüyorsa gizli şirktir.

Resul-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz Hadis-i şerif'lerinde buyururlar ki:

"Gizli şirk, insanların methini ve ihsanını veya tâzimini kazanmak maksadıyla amel ve ibadet eylemektir." (C.Sağir)

Kendinde varlık gördüğü için **"Ene Kabuğu"**ndan çıkamaz. Hakikattan haberi olmadığı için de kendi zannını hakikat diye satmak ister.

Bir zâhirî âlim satırdan almasına rağmen, ilimde derinleştiği nispette cehaletini öğrenmiş olur. Eğer ilimde ihlâs sahibi ise ilmi arttıkça âcizliğini duyar, Hazret-i Allah'a sığınır, âcizliğini itiraf eder. Her mevzuda Hazret-i Kur'an'a ve Sünnet-i seniye'ye müracaat eder. Her iş ve icraatı Ahkâm-ı ilâhî'ye uygun olmasını ister.

3. Mollalar:

Bunlar halkın avam tabakasına yakın âlimlerdir. Hem bilir, hem bildirir, tarif eder. Bunlar muttakilerden sayılırlar.

Şehidler ve Şehidlik:

"Şehid" cennetlik olduğuna şahitlik edilen kişi demektir. Allah yolunda öldürülen müminlerin ruhunu Allah-u Teâlâ'ya yükseltmek için bir çok melekler hazır olur ve onun Allah yolunda öldürüldüğüne şahitlikte bulunurlar.

Şehidlik Allah-u Teâlâ'nın mümin kullarına bahsettiği en yüksek mertebelerden birisidir. Kur'an-ı kerim'de on beş yerde şehidler övülmekte, Âyet-i kerime'lerde Allah yolunda hayatlarını fedâ etmekten çekinmeyen muhterem şehidler yüksek mertebeleri, ilâhî lütuflara mazhar kılındıkları, ruhânî bir haz içinde ebedî bir hayat ile berhayat oldukları haber verilmektedir:

"Allah yolunda öldürülenleri sakın ölü sanmayın!" (Â-i imrân: 169)

Bu hitâb-ı ilâhi her ne kadar Resul-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz'e ise de, kıyamete kadar gelecek bütün müslümanlara şâmidir.

Diğer bir Âyet-i kerime'de ise:

"Allah yolunda öldürülenlere ölümler demeyin." (Bakara: 154)

Buyurularak onlara "Ölü" denilmesi yasaklanmıştır. Çünkü onlar Allah yolunda hayatlarını cömertçe feda ettiler. Onların diğer ölümler gibi olmadıkları apaçık bir gerçektir.

"Bilâkis onlar diridirler, Rabb'leri katında rızıklanmaktadırlar." (Âl-i imrân: 169)

Bu Âyet-i kerime onların ölü zannedilmemesi hususunda kati bir delildir.

"Onlar diridirler, fakat siz farkında değilsiniz." (Bakara: 154)

Onlar fani hayatı terk ederek ebedî bir hayata ermişlerdir. Kendilerine tahsis edilen yüksek makamlarda merzuk olmaktadır. Yerler, içerler, dünyadaki hayatın kat kat fevkinde bir hayat yaşarlar. Tasavvur buyurun ki Allah-u Teâlâ onlara nasıl bir hayat bahşetmiştir.

Allah-u Teâlâ yine haber veriyor ki, şehidler hayatın diğer bir hususiyetine de nâil olmuşlardır:

"Allah'ın kendilerine verdiği ihsanlardan dolayı sevinç içindedirler." (Âl-i imrân: 170)

Onlara bağışlanan böyle bir kurbiyetten, böyle bir hayatta olmaktan, Rabb'lerinin kendilerini şehidlik gibi bir mertebeye muvaffak kılmasından dolayı sevinirler. Allah-u Teâlâ'nın rızâ-ı Bâri'sinin bulunduğu bir nimet ve rızıktan daha çok hangi şey onları sevindirebilirdi?

"Arkalarından henüz kendilerine katılmayan kimselere de hiçbir korku olmayacağını ve üzülmeceklerini müjdelemek isterler." (Âl-i imrân: 170)

Onlar diri oldukları gibi, dirilerle de beraberdirler. Kardeşlerinden alâkalarını kesmemişler, onlarla olan bağlarını koparmamışlardır.

Cihadda henüz canlarını vermemiş olan mücahid kardeşlerinin, şehid oldukları takdirde, ölümden sonra mazhar olacakları nimetler sebebiyle, hem kendileri adına hem de arkada bıraktıkları kardeşleri adına sevinirler. Çünkü ahirette kardeşlerinin herhangi bir korkuları olmayacaktır ve dünyadan ayrılmalarına da üzülmeceklerdir.

"Onlar Allah'tan olan nimet ve keremin; Allah'ın müminlerin ecrini zayi etmeyeceği müjdesinin sevinci içindedirler." (Âl-i imrân: 171)

Âyet-i kerime'ler Ashab-ı kiram hakkında nazil olmakla beraber, sebebin hususi oluşu hükmün umumi oluşuna mani olmadığı için; sözü edilen bütün bu ihsanlar, kıyamete kadar gelecek bütün şehidlere ve mücahidlere de şâmidir.

Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz'in Ashab-ı kiram'ı şüphesiz ki bu hususta en büyük ve en canlı numunedirler.

•

Yalnız ve yalnız Allah için harbe giden, hiçbir gaye ve menfaat taşımayan ve kelimatullah'ın yükselmesi için gayret edenler şehiddir.

Ebu Hüreyre -radiyallahu anh-den rivayet edildiğine göre Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz:

"Allah yolunda öldürülen şehiddir." buyurmuşlardır. (Müslim)

Şehidler Üç Kısımdır:

- Cephede şehid olanlar,
- Hükmen şehid olanlar,
- Aşk şehidleri.

1. Cephede Şehid Olanlar:

Kâfirlerle harp ederken harp âletlerinden biri sebebiyle öldürülenlerdir. Bunlara hem dünyada hem ahirette şehid hükmü verilir.

Dinimizde Allah rızâsı için cihad etmek her müslümana farzdır.

Cihaddan maksat, hak din olan İslâm'ın, cihanın her köşesine yayılmasıdır. İnsanların küfür karanlıklarından iman nuruna kavuşmaları için bütün müslümanların tüm güçleriyle çalışmaları gerekir.

Allah-u Teâlâ Resulullah Aleyhisselâm'ın ve ona tabi olan müminlerin Allah yolunda yaptıkları cihad sebebiyle ne kadar büyük mükâfatlara nâil olduklarını Âyet-i kerime'lerinde beyan buyurmaktadır:

"Fakat o Peygamber ve onun maiyyetinde bulunan müminler, mallarıyla canlarıyla cihad ettiler. İşte bütün hayırlar onlarındır. Saâdete erişenler de onlardır." (Tevbe: 88)

Dünyada insan için en kıymetli iki şey vardır. Canı ile o canı yaşatacak malı.

Müminlerin dünyada bunun her ikisini de fedâ ederek canları ve malları ile cihada atılmalarına karşılık olarak ihsan ve ikram edeceği mükâfat elbette büyük olacaktır.

Ebu Saîd -radiyallahu anh- anlatıyor:

Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bir gün şöyle dedi:

"Kim Rabb olarak Allah'tan, din olarak İslâm'dan, peygamber olarak Muhammed'den râzı ise, cennet ona vacip olmuştur."

Bu sözü hayretime gitti ve: *"Yâ Resulellah! Bir kere daha tekrar eder misiniz?"* dedim. Aynen tekrar etti, arkasından da şunu söyledi:

"Bir şey daha var ki, Allah onun sebebiyle kulun cennetteki makamını yüz derece yükseltir. Bu dereceler arasındaki uzaklık gök ile yer arasındaki mesafe gibidir."

Ben: "Öyleyse bu nedir?" diye sordum.

Şu cevabı verdi:

"Allah yolunda cihad, Allah yolunda cihad, Allah yolunda cihad!.." (Müslim: 1886)

Allah-u Teâlâ'nın cennet sakinlerine lütfettiği nimetler, beşer aklına gelmeyecek kadar farklı ve çeşitlidir. Bunların birbiri arasındaki farklar da büyüktür.

Bir Âyet-i kerime'de şöyle buyurulmaktadır:

"Allah yolunda öldürülenlere gelince, onların amellerini aslâ boşa çıkarmaz." (Muhammed: 4)

•

Şehidler Allah katında kazanmış oldukları merteye, Resulullah Aleyhisselâm tarafından muhtelif Hadis-i şeriflerde belirtilmiştir.

Enes bin Mâlik -radiyallahu anh-den rivayet edilen bir Hadis-i şeriflerinde şöyle buyuruyorlar:

"Şehidden başka cennete giren hiçbir kimse yoktur ki, dünyaya dönmeyi ve yeryüzündeki her şeyin kendisinin olmasını dilesin. Şehid ise gördüğü ikramdan dolayı dönmeyi ve on kere öldürülmeyi temenni eder." (Müslim: 1877)

Bu Hadis-i şerif, şehidliğin faziletini gösteren delillerin en büyüğüdür.

Bazı rivayetlerde belirtildiği üzere Allah-u Teâlâ: **"Bir arzun var mı?"** diye sorar. Şehidler hiçbir arzularının olmadığını, sadece yeryüzüne dönerek Allah yolunda tekrar şehid olmayı temenni ettiklerini belirtirler.

Ebu Hüreyre -radiyallahu anh-den rivayet edildiğine göre Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz bir başka Hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır:

"Müslümanın aldığı her yara Allah yolundadır. Sonra kıyamet gününde bu yara, vurulduğu günkü kılığında olacak, kan fışkıracaktır. Renk kan rengi, koku misk kokusudur." (Müslim: 1876)

Şehidin misk gibi güzel kokusu onun fazilet ve şerefini mahşer halkına duyurmak için yayılacaktır. Kanının ve cenazesinin yıkanmaması da bundandır.

Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz bu mertebeyi her vesile ile beyan etmiş ve ümmet-i muhteremesini daima teşvik etmiştir.

Ebu Hüreyre -radiyallahu anh-den rivayet edildiğine göre bir Hadis-i şeriflerinde şöyle buyuruyorlar:

"Muhammed'in nefsinin kudret elinde bulunduran Allah'a yemin ederim ki, Allah yolunda savaşıp öldürülmeyi, sonra tekrar savaşıp öldürülmeyi, sonra tekrar savaşıp öldürülmeyi ne kadar isterdim." (Buhârî - Müslim: 1876)

Aslında savaşa ölmek için değil, düşman öldürmek, saldırı ve azgınlığı durdurmak için gidilir. Ölümden korkmaya gerek yoktur. Çünkü bu Allah-u Teâlâ'nın değişmeyen kanunudur.

•

Şehidlik kul hakkı dışında, bütün günahların bağışlanmasına vesiledir.

Ebu Katâde -radiyallahu anh- anlatıyor:

Bir kimse: *"Yâ Resulellah! Ne buyurursun? Allah yolunda öldürüldüğüm takdirde bütün günahlarım affolur mu?"* diye sordu.

Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

"Evet, ihlâsla sabrettiğin halde ileri gidip geri dönmeyerek Allah yolunda öldürülürsen!" buyurdu.

Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz sonra: **"Nasıl dedin?"** diye sordu.

O kimsenin, sorusunu aynen yenilemesi üzerine Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz sözlerini şöyle tamamladı:

"Evet, ihlâsla sabrettiğin halde, ileri gidip geri dönmeyerek Allah yolunda öldürülürsen! Yalnız borç müstesnâ. Zira bunu bana Cebrâil Aleyhisselâm söyledi." (Müslim: 1885)

Ancak denizlerde Allah yolunda savaşmış şehid düşenlerin diğer bütün günahlarıyla birlikte kul hakkından doğan günahları da bağışlanır, Allah-u Teâlâ hazine-i gaybından ihsan eder.

•

Mikdam -radiyallahu anh-den rivayet edildiğine göre Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz bir Hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır:

"Şehide, dökülen ilk kanı esnasında altı haslet verilir:

- 1. Günahları bağışlanır.**
- 2. Cenneteki makamını görür.**
- 3. Cennet hurisiyle evlendirilir.**
- 4. (Kıyametin) büyük korkusuna karşı teminat verilir.**
- 5. Kabir azabından emin kılınır.**
- 6. İman elbisesi ile ziynetlendirilir."** (Buhârî)

Şehidlik öyle büyük bir lütuftur ki, cennetin bütün yollarını açar ve hurilerin istikbale çıkmasını sağlar.

Rahmet meleklerinin refakatine sebep olur. Şehidin ruhunu yetmişbin melek elleri üzerinde yükseltir.

Ruhları bedenleri ile devamlı irtibat halindedir. Bu bakımdan bir çok şehidlerin bedenleri çürümez. Yalnız kendileriyle meşgul değil, aynı zamanda dünyadaki müminlerle de yakından ilgilidirler. Şehid düşecek olanları müjdelemekte ve hiçbir korku ve üzüntü görmeyeceklerini haber vermektedirler.

•

Enes bin Mâlik -radiyallahu anh-den rivayet edildiğine göre şöyle demiştir:

Amcam Enes bin Nadr -radiyallahu anh- Bedir savaşında uzakta bulunduğu için: **"Yâ Resulellah! Müşriklerle yaptığın ilk savaşta uzakta buldum. Eğer Allah müşriklerle bir savaş daha nasip eder de beni buldurursa neler yapacağımı elbet Allah görecektir!"** demişti.

Uhud günü müslümanlar bozguna uğrayıp geri gidince amcam: **"Allah'ım! Şu arkadaşlarımın çekilmesinden dolayı özür dilerim. Şu müşriklerin yaptıklarından da sana iltica eylerim."** dedi. Sonra müşriklere doğru ilerledi. Bu sırada Sa'd bin Muaz -radiyallahu anh-e rastgeldi. Ona dönerek: **"Ey Sa'd! Canım cennet istiyor. Babam Nadr'ın Rabb'ine yemin ederim ki ben cennetin kokusunu Uhud'da duyuyorum."** dedi.

Savaştan sonra Sa'd bin Muaz -radiyallahu anh- Resulullah Aleyhisselâm'a gelerek: **"Yâ Resulellah! Biz Enes bin Nadr'ın yaptığını yapamadık."** dedi.

O şehid olmuş, teninde seksenden fazla ok, kılıç, süngü yarası bulunmuş, kolları kesilip parça parça edilmişti. Onu hiç kimse tanıyamadı da, kız kardeşi (halam) parmak ucundan ancak tanıyabildi.

Zannederseniz şu Âyet-i kerime Enes bin Nadr ve benzerleri hakkında nâzil olmuştur:

"Müminler içinde öyle erler vardır ki, Allah'a vermiş oldukları ahde sadâkat gösterirler. Onlardan kimi bu uğurda canını fedâ etti, kimi de bu şerefi beklemektedir.

Ahidlerini hiç değiştirmemişlerdir." (Ahzâb: 23)

Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz bir mesele ile ilgili olarak onun hakkında:

"Allah'ın kullarından öylesi var ki, şöyle olacak diye yemin etse muhakkak Allah onun yeminini yerine getirir." buyurmuştu. (Buhârî. Tecrîd-i sarîh: 1186)

•

Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz şehitler için hazırlanan üstün nimetleri anlatırken gördüğü bir rüyayı şöyle haber vermiştir:

"Bu gece iki adam gelerek beni bir ağaca yükselttiler. Derken bir saraya soktular. Ondan daha güzel, daha üstün bir bina görmüş değilim. Sonra bana dediler ki: Bu gördüğünüz saray, şehidlerin konağıdır." (Buhârî)

•

Hazret-i Ömer -radiyallahu anh-, Numan bin Mukarrin -radiyallahu anh- kumandasında bir orduyu İran'ın fethine yollamıştı. Ordu İran içlerinde ilerledikleri zaman, Nehavend civarında kırk bin kişilik İran ordusuyla karşılaştılar. Başlarındaki bölge valisi müslümanlardan bir elçi istedi. Elçi olarak Muğire bin Şûbe -radiyallahu anh- uygun görüldü.

Vali tercüman vasıtasıyla: "Siz Araplar en çok açlık çeken, her çeşit hayırdan en uzak olan kimselersiniz. Size yine açlık ve yokluk uğradı da onun için geldi iseniz, size yiyecek yardımı yapalım da dönün!" gibi küçük düşürücü bazı sözler sarfetti.

Muğire bin Şûbe -radiyallahu anh- İslâm adına şu sözleri söyledi:

"Peygamberimiz -sallallahu aleyhi ve sellem-, Rabb'imizin risaletini getirmiştir. Bir de bize bildirdi ki, bizden kim öldürülürse cennetlik olacaktır. Bu sebeple biz ölümü, sizin hayatı sevdiğinizden daha çok seviyoruz." (Buhârî, Cizye 1)

Ashab-ı kiram -radiyallahu anhüm- Hazeratı sadece ve sadece rızâ-i Bâri'yi düşünüyorlar, Allah-u Teâlâ'nın vâdettiği uhrevî makamlara bir an önce kavuşmak istiyorlardı.

Meselâ Enes bin Nadr -radiyallahu anh-: **"Ben cennetin kokusunu duyuyorum."** diyerek savaşa katılmıştı. Bazıları elindeki hurmaları atıp ölünceye kadar çarpışmıştı. Amr bin Cemuh -radiyallahu anh- gibi bazıları savaşa giderken: **"Allah'ım! Beni artık âileme döndürme!"** diye duâ etmişti. Sâbit bin Vakş -radiyallahu anh- gibi bazıları yaşlı oldukları için Resulullah Aleyhisselâm tarafından şehirde bırakıldıkları halde, şehid olmak ümidiyle habersizce katılmışlardı.

Ashab-ı kiram'dan bir çok şehid vardır.

•

Bir zat Resulullah Aleyhisselâm'a gelerek: **"Yâ Resulellah! Şehid dışında kalan müminler niye kabirde imtihan edilirler?"** diye sordu.

Resulullah Aleyhisselâm şu cevabı verdi:

"Şehidin ölüm anında tepesinin üstünde kılıç parıltısını hissetmesi imtihan olarak ona kâfidir."
(Nesâî, Cenâiz: 112)

•

Câbir -radiyallahu anh- der ki:

Babam Abdullah'ın Uhud savaşında şehid edildiğinde ağlayarak üzerindeki elbisesini çıkarıyordum, beni ağlamaktan men ediyorlardı. Halbuki Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- men etmiyordu. Halam Fâtıma da ağlamaya başladı.

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu ki:

"Ona ağlasan da ağlamasan da siz şehidi kaldırıncaya kadar melekler onu kanatlarıyla gölgelendirdiler." (Buhârî. Tecrîd-i sarîh: 621)

•

Şehidliğin bir çok mertebeleri vardır. Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz savaş meydanında öldürülen üç kimsenin erişeceği sonucu bir Hadis-i şeriflerinde beyan buyurmuşlardır:

"Savaşta öldürülenler üç kısma ayrılır:

Biri, mümin bir adam canı ve malı ile Allah yolunda cihadda bulunur, tâ ki düşman ile karşılaşır ve öldürülünceye kadar onlarla vuruşur. İşte bu, göğsü Hakk'a açılmıştır ki, cennettir. Allah'ın Arş'ının altındadır. Peygamberler ancak peygamberlik derecesiyle ondan üstündürler.

İkincisi, günah ve hatalarından dolayı korku ve endişe içinde olan adamdır ki, düşman ile karşılaşır da öldürülünceye kadar savaşır. İşte bu durum temizleyicidir, onun günah ve hatalarını siler. Çünkü gerçekten kılıç, hataları çokça silendir. Cennete istediği kapıdan sokulur. Çünkü cennetin sekiz kapısı, cehennemde yedi kapısı vardır. Cennet kapılarının biri diğerinden üstündür.

Üçüncüsü, münafık bir adamdır. O da malıyla cihad eder, tâ ki düşman ile karşılaşır ve öldürülünceye kadar Allah yolunda vuruşur. İşte bu cehennemdedir. Çünkü kılıç nifakı silmez."
(Ahmed bin Hanbel)

•

Sehl bin Sa'd -radiyallahu anh-den rivayet edilmiştir:

Uhud'da müşriklere ok yağdırılanların ilki Kuzman'dı, müslümanlar bozulup dağıldıkları zaman kılıcının kınını kırmış, müşriklere bir kaç kişiyi yere sermişti. Kendisi de yaralandı.

Daha önceleri Kuzman'ın adı anıldıkça Resulullah Aleyhisselâm:

"Dikkat edin. O adam cehennemliktir!" buyururdu. (Müslim)

Derken Kuzman ağır şekilde yaralandı. Acısına dayanamayarak kılıcının kabzasını yere, sivri ucunu da iki memesinin arasına dayadı, sonra kılıcının üzerine yüklenerek intihar etti.

Durum Resulullah Aleyhisselâm'a intikal ettiğinde şöyle buyurdu:

"Bazen bir adam cehennemlik olduğu halde görünürde cennetlik bir kimsenin yaptığını yapar. Bazen de bir adam cennetlik olduğu halde insanların gözleri önünde cehennemlik bir kimsenin yaptığını yapar." (Buhârî. Tecdîd-i sarîh: 1609 - Müslim: 112)

Diğer bir rivayette Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz Hazret-i Bilâl -radiyallahu anh-e emir buyurmuş, o da cemaatin içinde şöyle seslenmiştir:

"Müslüman kişiden başka kimse cennete giremez. Elbette ki Allah bu dini fâcir bir adamla da destekler." (Müslim: 111)

•

Şehidlik mertebesi ayrıca şefaât makamına da vesile olur.

Resul-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz bir Hadis-i şeriflerinde:

"Her bir şehid, kendi hane halkından yetmiş kişi için şefaât etmeye yetkilidir." buyurmuştur. (Ebu Dâvud)

•

Şehidlik büyük bir nimettir. Bir insanın müslüman olarak yaşayıp şehid olarak vefat etmesi pek büyük bir saâdettir. Ancak şehidlik pek az kimseye nasip olduğu için, her müminin gönlünde böyle bir şuurun bulunması bile kâfidir.

Bir Hadis-i şerifte şöyle buyuruluyor:

"Allah'dan şehid olmayı sadakatle isteyen Allah yatağında bile ölse şehidlerin mertebesine ulaştırır." (Müslim: 1909)

•

• Allah yolunda şehid olanlar, yıkanmadan namazları kılınarak kanları ile kanlı elbiseleri ile gömülürler.

Ancak üzerlerindeki elbiselerden şapka, sarık, kuşak, kemer, zırh, pamuklu hırka gibi kefen olmaya yaramayan şeyler ve ayakkabılar çıkarılır. Ayrıca saat, yüzük, para gibi kıymetli eşya da alınır.

Üzerlerinde bulunan elbiselerden sünnete uygun kefenden yani üç kattan fazla olanları varsa soyulur, eksik kalanı olursa tamamlanır.

• Allah yolunda öldürülen şehidlerden, cünüp olan, mecnun olan veya bülûğ çağına ermemiş bulunanlarla, öldürücü bir şekilde harp meydanında yaralandığı halde hemen ölmeyip tedavi için başka yere taşındıktan sonra veya konuştuktan, yiyip içtikten sonra, akli başında olarak üzerinden bir namaz vakti geçmiş bulunan müslümanlar yıkanmadan gömülmezler.

Savaşta yaralanan mümin ölmeden önce dini bir vasiyette bulunursa yine yıkanmaz. Nitekim Uhud'da yaralanan Sa'd bin Rabi' -radiyallahu anh- vefatından önce Ensar'a:

"Gözünüzü açık kapayacak kadar bir vakit ve güç bulduğunuz halde Resulullah öldürülürse Allah katında hiçbir mazeretiniz yoktur." diye vasiyette bulunmuş ve yıkanmadan defnedilmiştir.

• Şehidlerin elbisesinde necaset bulunduğu takdirde yıkanır, o halde defnedilmesi saygısızlık olur.

2. Hükmen Şehid Olanlar:

Bir de âhiret şehidleri vardır ki, bunlar ahiret hükmü bakımından şehid sayılırlar.

Allah yolunda şehid olanlarla diğer şehidler arasında fark vardır. Bunlar ahiret bakımından şehid olmakla beraber, dünya hükümleri bakımından şehid sayılmazlar. Haklarında şehid muamelesi yapılmaz. Ecelleriyle ölen müslümanlar gibi yıkanır, kefenlenir ve namazları kılındıktan sonra defnedilirler.

Umulur ki hükmî şehidler de hakiki şehidlerin mertebesine yakın olurlar. Zira Resul-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz bunlara da şehid adını vermiştir.

Hadis-i şeriflerinde buyurur ki:

"Zulmen kesici aletlerle öldürülen, tâun, binaların yıkılması, yırtıcı hayvanların yemesi, boğulma, ishal sebebiyle için kuruyup yanması, zâtülcenb hastalıkları, bunların hepsi şehid olarak ölmeye sebep olur." (Buhârî)

"Gurbette vefat edenler şehiddir." (İbn-i Mâce)

"Humma ile vefat edenler şehiddir." (Münavî)

"Mazlum olarak haksız yere öldürülenlerin bütün günahları bağışlanır." (Nesâî)

"Malını korurken ölen şehiddir." (Buhârî)

Bu suretle ölenlerin şehid sayılması, çektikleri büyük elem ve acılara karşılık bir lütuf ve ihsandır.

Ebu Hüreyre -radiyallahu anh-den rivayet edildiğine göre Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz: **"İçinizden kimi şehid sayarsınız?"** diye sordular. *"Yâ Resulellah! Allah yolunda öldürülen şehiddir."* dediler. **"O zaman ümmetimin şehidleri gerçekten azdır."** buyurdular. *"Peki kimlerdir yâ Resulellah?"* denildiğinde buyurdular ki:

"Allah yolunda öldürülen şehiddir. Allah yolunda ölen şehiddir. Tâundan ölen şehiddir. Karın ağrısından ölen şehiddir." (Müslim: 1915)

Bunun gibi elli kadar ahiret şehidi vardır ki, ihlâs derecelerine göre ahirette şehidlik sevabından nasiplerini alırlar.

Hadis-i şerifte **"Allah yolunda öldürülenler"** ile **"Allah yolunda ölenler"** ayrı ayrı beyan edilmiştir. Zira öldürülenlerin içine cephede şehid olanlar girse de, kendisini Allah yoluna adanmış, bu maksatla çalışırken şu veya bu şekilde ölenler girmez. Bu gibi kimseleri insanlar bilmese de Allah-u Teâlâ bilir. Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz **"Allah yolunda ölenler"**i şehid ilân etmekle, şehâdetin sahasını fevkalâde genişletmiş, düşmanla savaş hali olmadan bile, bu yüce mertebenin her hal ve şartlarda kazanılma imkânını her müslümanın önüne koymuş olmaktadır.

İrbâz bin Sâriye -radiyallahu anh-den rivayet edildiğine göre Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz bir Hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır:

"Şehidlerle yataklarında ölenler, tâundan ölenler hakkında Rabb'imize birbirlerini şikâyet ederler."

Şehidler:

'Onlar bizim kardeşlerimizdir, onlar da bizim gibi öldürüldüler!' derler.

Yataklarında ölenler de:

'Onlar bizim kardeşlerimizdir, bizim gibi öldüler!' derler.

Rabb'imiz onlara şöyle seslenir:

'Yaralarına bakın, öldürülenlerin yaralarına benziyorsalar onlardandırlar ve onlarla beraber olurlar!'

Bakılır ve onlardaki yaranın, öbürlerinininki gibi olduğu görülür." (Nesâî, Cihad 36)

Diğer bir Hadis-i şeriflerinde buyururlar ki:

"Ümmetimin şehidlerinin çoğu, başı yastıkta ölenlerdir. Savaş meydanında nice öldürülenler vardır ki, onların niyetini ancak Allah bilir." (Ahmed bin Hanbel)

Bir de dünya hükümleri bakımından şehid sayılmakla beraber ahirette şehid hükmünde olmayanlar vardır. Bunlar ise savaştan kaçarken öldürülen kimse veya ganimet malında hiyanet eden gazidir.

3. Aşk Şehidleri:

Aşk ile ölenler de şehid dirler.

Allah-u Teâlâ Âyet-i kerime'sinde buyurur ki:

"Kim Allah'a ve Peygamber'e itaat ederse; işte onlar Allah'ın kendilerine nimetler verdiği peygamberlerle, siddiklarla, şehidlerle, sâlihlerle beraberdirler.

Onlar ne güzel birer arkadaşlırlar." (Nisâ: 69)

Bu ilâhî beyanda peygamberlerden sonra siddîkler anılmakta, şehidler ise daha sonra gelmektedir.

Onların rütbelerini ve mertebelerini yalnız Allah-u Teâlâ bilir.

Diğer bir Âyet-i kerime'de ise şöyle buyurulmaktadır:

"Allah'a ve peygamberlere iman edenler, işte onlar Rabb'leri katında siddîklar ve şehidlerdir.

Onların mükâfatları ve nurları vardır." (Hadîd: 19)

Siddîklar Hazret-i Allah'ı ve Resul-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- ini tasdiklerine sâdik kalmada en ileri gidenlerdir. Şehidler ise Allah yolunda can veren mücahidlerdir. Birisi bir anda canını vermiş, diğeri ise bir ömür boyu gönlünü vermiştir.

Mükâfat ancak nur ile beraber olduğu zaman tamam olur. Onlar nurlar içinde haşrolunacaklardır. Onların payı bugünden takdir edilmiştir.

.

Şeyh Es'ad Efendi -kuddise sırruh- Hazretlerimiz bir şiirinde buyururlar ki:

"Ne mümkün bunca âteşle şehîd-i ışk'ı gasl etmek,

Cesed âteş kefen âteş hem âb-ı hoş-güvâr âteş."

[/ Hakikat'te Bu Ay /](#) [Diğer Sayılar /](#) [Ana Sayfa /](#)

Tîn Sûre-i Şerif'i (1)

Sûre-i Şerif'in Takdimi:

Mekke-i mükerreme döneminde nâzil olmuştur. Sekiz Âyet-i kerime, otuz dört kelime ve yüz beş harften müteşekkildir.

İlk Âyet-i kerime'de geçen ve "**İncir**" mânâsına gelen "**Tîn**" kelimesi bu Sûre-i şerif'e isim olmuştur.

Muhtevâsı:

Bu mübârek Sûre-i celîle muhtevâsı bakımından en güzel bir biçimde yaratılan insanı ele almakta; yaratılış gayesini unutanları, Yaratan'ını inkâr edenleri Allah-u Teâlâ'nın aşığaların aşığına indireceği beyan edilmektedir.

İlk dört Âyet-i kerime'de incir, zeytin, Sinâ dağı ve Mekke-i mükerreme üzerine yemin edilerek; insanın Ahsen-i takvîm olarak yaratıldığı bildirilmektedir.

Mütebâki Âyet-i kerime'lerde ise; en güzel yaratıldığı halde inkâra saplanan, dini yalanlayan kişilerin esfel-i sâfilîne indirilecekleri; bir müminin de güzel amelleri karşılığında cennetlere nâil olacağı; Allah-u Teâlâ'nın hüküm verenlerin en güzeli olduğu haber verilmektedir.

Mükerrem İnsan:

Tîn sûre-i şerif'i incir ve zeytine yemin edilerek başlamaktadır.

"İncire andolsun ki!" (Tîn: 1)

Yedi yüz elliden fazla çeşidi olan incir, Kur'an-ı kerim'de zikredilen mübarek meyvelerdendir.

İncir çekirdeği çok küçüktür, fakat incir çekirdeğinde incir ağacı gizlemiştir. Bu öyle bir sırdır ki, gerçek mahiyetini ancak Allah-u Teâlâ bilir. Bilinen kadarıyla anlatılmaya kalkılsa yine çok uzun sürer.

"Zeytine andolsun ki!" (Tîn: 1)

Allah-u Teâlâ kan ve gübre arasından sütü çıkardığı gibi, su ile taş arasından da saf, tatlı ve faydalı olan zeytin yağını çıkarmıştır. Bütün bunların hepsi insanların faydalanmaları ve o yüce Yaratıcı'ya şükret-meleri içindir. Düşünen akıllar için bunlarda ne büyük ibretler ve hikmetler vardır.

Ebu Hüreyre -radiyallahu anh-den rivayet edildiğine göre Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz bir Hadis-i şerif'lerinde şöyle buyurmuşlardır:

"Zeytin yağını yiyiniz ve kullanınız. Çünkü bu yağ mübarektir." (İbn-i Mâce: 3320)

Nûr sûre-i şerif'inin 35. Âyet-i kerime'sinde mübarek, yani bereketli bir ağaç olduğu belirtilmiştir.

Gerek incir ve gerekse zeytin, meyvelerin en faydalıdır. Her ikisi de insan hayatı için hem bir gıda, hem bir şifâ deposu, hem de mühim bir ticaret metaıdır, diğer meyvelere göre faydaları pek çoktur.

"Sina dağına andolsun ki!" (Tîn: 2)

"*Tûr-i sinâ*", Musa Aleyhisselâm'ın Allah-u Teâlâ ile konuşma şerefine erdiği güzel bir dağdır.

Tûr sûre-i şerif'inin 1. Âyet-i kerime'sinde de bu mübarek dağa yemin edilmekte, Müminûn sûre-i şerif'inin 20. Âyet-i kerime'sinde bu dağda yetişen zeytinden bahsedilmekte, yine bazı Âyet-i kerime'lerde bu dağa işaret edilmektedir.

"Bu güvenilir şehre andolsun ki!" (Tîn: 3)

Bu "*Emin Belde*", Muhammed Aleyhisselâm'ın doğup büyüdüğü, yaşadığı ve peygamber olarak gönderildiği Mekke-i mükerreme şehridir. Allah katında şehirlerin en şerefli ve en muteberidir. Allah-u Teâlâ emin bir sığınak olmak üzere Kâbe-i muazzama'yı orada kurdu. Orayı güvenli haram bölge ve müslümanların kıblesi kıldı. Emniyet, hayatın en önemli şartlarından birisidir.

Beled sûre-i şerif'inin 1. Âyet-i kerime'sinde de bu mübarek dağa yemin edilmekte, En'âm sûre-i şerif'inin 92. Âyet-i kerime'sinde "*Şehirlerin anası*" olduğu belirtilmekte, yine bazı Âyet-i kerime'lerde bu mübarek şehre işaret edilmektedir.

Nübüvvet nurunun aydınlattığı bu gibi mübarek yerlere yemin edilmesinin mânâsı; mukaddes yerlerin şeref ve kudsietini, Peygamber Aleyhimüsselâm ve Evliyâullah Hazerâtı'nın oturduğu bu beldelerdeki hayır ve bereketin tasavvurun hâricinde bir lütuf olduğunu gözler önüne sermektedir.

Allah-u Teâlâ daha sonra da bu yeminlere cevap olarak şöyle buyurmuştur:

"Biz insanı en güzel bir biçimde yarattık." (Tîn: 4)

Allah-u Teâlâ bu beş yeminden sonra, insanı en güzel bir biçimde yarattığını beyan etmesi; bu hususa çok büyük nazar edilmesi gerektiği, Yaratıcı'nın güzelliğini, kuvvet ve kudretini insanın işitmesi ve görmesi içindir.

Âyet-i kerime'de geçen "**Takvim**" kelimesi; kıymet biçmek, kıymetlendirmek mânâlarına gelir. "**Ahsen-i takvim**" ise, büyük bir biçimlendirmenin en güzeli demek olur. Bu da, maddî ve mânevî her türlü güzelliği içine alır. Allah-u Teâlâ bedenlerin ve uzuvların yaratılışındaki hikmetlerden, faydalardan, ziynet ve meziyetlerden hiçbir kusur ve noksanlık bırakmayıp, hepsini de en mükemmel şekilde yapmıştır.

Hâlik-ı kerîm'in yarattığı en değerli varlık insandır. Göklerde ve yerde bulunan her şey insan için yaratılmıştır.

Bu Âyet-i kerime'yi daha güzel anlayabilmek için Hazret-i Ali -kerremallahu veche- Efendimiz'in şu beyanını okumak lâzımdır. Amma kâğıt üzerinde değil, ruhta okumak ve bunun böyle olduğunu bilmek lâzımdır.

Buyurlar ki:

"Devân sendedir bilmezsin,

Derdin de sendendir görmezsin,

Sen kendini küçücük bir cirim zannedersin,

Halbuki bütün âlemler sende dürülmüştür (de bilmezsin)."

Hazret insandaki bütün sırları açıyor. Bu böyledir. Bu beyanı okuyabilmek insana yeter.

Nitekim Allah-u Teâlâ bir Âyet-i kerime'sinde de:

"Andolsun ki biz Âdemoğulları'nı üstün bir izzet ve şerefe mazhar kıldık." buyuruyor. (İsrâ: 70)

İnsan niçin mükerremdir? Allah-u Teâlâ yarattığı için, içini ve dışını donattığı için, içinde O olduğu için mükerremdir. Binaenaleyh bu mükerrem olan insanın her organı da mükerremdir, kişiye âit değildir.

İnsanı öyle mükerrem yaratmıştır ki, kendi nurundan nur vermiş, kendi ruhundan ruh vermiş. O nur ile her şeyi biliyor, o ruh ile her şeyi görüyor.

Allah-u Teâlâ insanı öyle nimetlerle süsledi ki, bunu ancak kendisi bilir ve dilediğine bildirir.

Bu zâhirde mükerremliktir. Zâhirde mükerremlik olduğu gibi, bâtında da mükerremlik vardır.

Nitekim Allah-u Teâlâ diğer bir Âyet-i kerime'sinde de şöyle buyurmaktadır:

"Allah size zâhir ve bâtın her türlü nimetlerini bol bol vermiştir." (Lokman: 20)

Gerek bedenî ve organları bakımından, gerekse mânevî bakımdan insan en güzel biçimde yaratılmıştır. Allah-u Teâlâ'nın verdiği bu kıymet, onun fevkalâde cismânî yapısında, eşi ve benzeri bulunmayan aklî durumunda ve ruhî bünyesinde apaçık görülmektedir.

İnsanın ruhu ilâhi nefhanın tezahürü, bedeni ise Allah-u Teâlâ'nın kudretinin surette tecellî eden eseridir.

Allah-u Teâlâ dünya mülkünde ona halifelik gibi üstün meziyet vermiştir. Ona lutfettiği yüksek kabiliyetler sayesinde, bütün varlıklar arasında en mümtaz yerini almıştır. Kâinatta ne ki yarattıysa bir insanda mevcuttur. İnsanı bir takvim hâline koymuştur.

Yeryüzündeki bütün varlıklardan üstün olma şerefini insana Allah-u Teâlâ vermiştir. Bu ancak O'nun tarafından verilen nimet ve ikramdır.

Mühim olan ise, insanın Allah-u Teâlâ tarafından verilen fazilet ve meziyetini koruması, Rabb'inin kendisine bir lütuf olarak başısladığı eşsiz emsalsiz nimetlerine karşı O'na nankörlük etmemesi; bedeninin, organlarının, akıl ve zekâsının hikmet ve değerini bilip, her birini en güzel bir şekilde kullanmaya ihtimam göstermesidir.

•

Bu noktada mühim bir hususu arzedelim:

İnsanın en güzel bir biçimde yaratıldığı belirtilen Âyet-i kerime'nin muhatabı Muhammed Aleyhisselâm'dır. İnsan-ı kâmil, hulâsa-i insan odur.

"Asluhu nur cismuhu âdem,

Velekad kerremnâ benî âdem."

Aslı nurdur, görünüşü beşerdir.

İnsan bütün yaratıkların en mükerremi, o ise bütün insanların olduğu gibi bütün yaratılmışların en mükerremidir. Onun yüzü suyu hürmetine bütün bu faziletlerden insanoğlu da istifade ediyor.

| [Hakikat'te Bu Ay](#) | [Diğer Sayılar](#) | [Ana Sayfa](#) |

HAZRET-İ MUHAMMED Aleyhisselâm

Hicretin Birinci Yılı

İlk Seriyeler

Namazların Tamamlanması:

Daha önce Akşam namazı üç rekât, öğle, ikindi ve yatsı namazları ikişer rekât olarak farz kılınmıştı. Resulullah Aleyhisselâm Mekke'de iken ve Medine'ye hicretten sonra bir ay gibi bir süre geçmesine kadar bu şekilde devam etti. Sonra öğle, ikindi ve yatsı namazları seferîlik zamanlarında iki rekât olarak bırakıldı, diğer zamanlar dörde çıkarıldı. Sabah namazı ise uzun surelerin okunması sebebiyle iki ve akşam namazı da üç rekât olarak bırakıldı.

İlk Seriyeler:

Resulullah Aleyhisselâm iç işleri düzene koyup dini işleri de düzelttikten ve aynı şehirde beraber yaşadıkları yahudilerle muamelelerini anlaşmaya bağladıktan sonra Kureys'e karşı takınılacak tavrı, izlenecek yolu kararlaştırmaya lüzum gördü.

On seneden beri müslümanlara her türlü zulüm ve haksızlığı revâ görmekten başka, neticede onları vatanlarından ve akrabalarından uzak bırakan Mekke müşriklerine nasıl bir karşılık vermek gerektiğine dair istişare yaptı. Durumu amcası Hazret-i Hamza -radiyallahu anh- ile müzakere etti. Sonunda Kureyşliler'in Şam ile münasebetlerini kesme kararı verildi. Mekkeliler ticaretle uğraştıklarından her sene büyük çapta bir ticaret malı ile Şam'a kervanlar çıkarırlardı. Bu kervanlara taarruz edilmesi için çeteler gönderilmesi uygun görüldü.

Mekkeli müşrikler de, müslümanların Medine'de giderek kuvvetlendiklerini görüyorlar ve günün birinde Mekke'yi ellerinden alacaklarından korkuyorlardı. Bu sebeble de Medine'deki münâfıklar ve yahudileri müslümanların aleyhine tahrik etmeye çalışıyorlardı.

Baş münâfık Abdullah bin Ubeyy bin Selül ve onun müşrik arkadaşlarına bir ultiatom gönderdiler. *"Siz bizim firari arkadaşımızı aranızda barındırıyorsunuz. Yemin ederiz ki onunla harbetmez veya onu kovmazsanız, savaşçılarınızı öldürmek, karılarınızın da ırzına geçmek üzere hepimiz üzerinize yürüyeceğiz."*

Resulullah Aleyhisselâm da bu düşmanca plânlar karşısında boş durmuyor, gerekli tedbirleri almayı ihmal etmiyordu. Şehrin âsâyişini korumak, düşmanların davranışlarını kontrol edebilmek, müslümanlara karşı ne gibi bir hazırlıkta bulduklarını öğrenmek için, Medine'ye gelişlerinin ilk yılında civardaki bazı bölgelere seriyeler göndermeye başladı.

"Keşif kolları" demek olan bu seriyeler Medine'nin âsâyişini korumak, mühim bazı bölgeleri kontrol etmek ve müşrikleri korkutup göz dağı vermek için çıkarılıyordu. Fakat düşman tarafından hücumu uğramadıkça savaş emrini vermemişti.

İlk olarak, amcası Hazret-i Hamza -radiyallahu anh-ı Muhâcirler'den otuz kişilik bir gönüllü süvari birliğinin başına geçirerek, Medine'nin batısından deniz kenarı bölgesine doğru gönderdi. Ebu Cehil'in de bulunduğu Mekkeliler'in ticaret kervanı ile karşılaştılar, bir ok atımı kadar birbirine yaklaştılar. Ancak savaş izni verilmediği için müdahale etmediler. İslâm'da ilk sancak bu seriyeye verilmiştir.

Akabe biatı'nda sadece Muhâcirler'i Medine'de korumak şartı koşulmuş olduğu için, Resulullah Aleyhisselâm Bedir savaşına çıkıncaya kadar Ensâr'dan hiç kimseyi askeri sefere göndermemişti.

İkinci olarak da amcası Haris'in oğlu Hazret-i Ubeyde -radiyallahu anh-i yine Muhâcirler'den altmış kişilik bir süvari birliğinin başında Râbiğ vâdisine gönderdi. Ebu Cehil'in oğlu İkrime'nin idâre ettiği iki yüz kişilik bir kervanla karşılaştılar. Birbirlerine hafif ok atışları yapmışlarsa da kılıç kılıca hücum edemediklerinden, aralarında bir çatışma olmadı. Kureyşliler selâmeti kaçmakta buldular.

Sa'd bin Ebi Vakkas -radiyallahu anh- komutasındaki yirmi kişilik birlik ise düşmanın durumunu incelemek veya bu bölgede yaşayan kabilelerin vaziyetini öğrenmek için Harrar bölgesine gönderilmişti.

Kureyş kafilesinin bir gün önce geçtiğini öğrenince geri döndüler.

Resulullah Aleyhisselâm'ın bizzat idâre ettiği savaşlara **"Gazve"** başında bulunmadığı birliklere de **"Seriye"** adı verilir.

Gazâların sayısı on dokuzdur. Seriyeler gece çıkarılan ve sayıları en az beş, en çok üç yüz-dört yüz olan birliklerdir.

| [Hakikat'te Bu Ay](#) | [Diğer Sayılar](#) | [Ana Sayfa](#) |

EVLIYÂ-İ KİRAM
-Kaddesallahu Esrârehüm- HAZERÂTI'NIN

"HÂTEMÜ'L-EVLİYÂ" HAKKINDAKİ BEYAN ve İFŞAATLARI (114)

Bandırmalı-zâde Hâşim Mustafa el-Üsküdârî -kuddise sırruh-

HAYATI ve ESERLERİ

Aslen Bandırmalı olan ve Osmanlı Celvetî şeyhlerinin en meşhurları arasında yer alan Bandırmalı-zâde Hâşim Mustafa el-Üsküdârî -kuddise sırruh- Hazretleri, bir müddet Üsküdar Tavâşi Hasan Ağa Câmiî'nde irşadla meşgul olduktan sonra, Celvetî silsilesi meşâyihından olan babası Nizâmeddîn Efendi'nin vefâtı üzerine post-nişîn olmuş ve Tasavvuf'ta melâmîlik yolunu tutmuştur.

Tasavvufî mâhiyette manzum ve mensur eserler kaleme alan Hazret, pederi ve mürşidi Nizâmeddîn Celvetî -kuddise sırruh- Hazretleri'nin Üsküdar'da bulunan ve daha çok "**Bandırmalı Tekkesi**" adıyla anılan asitânesinde irşad faaliyetlerini ömrü boyunca aralıksız olarak sürdürdükten sonra, 1783 (H. 1197) senesinde ebedî âleme geçerek buradaki türbeye defnedildi.

İlâhî ilham ve vâridâta mazhar olmuş büyük Celvetî şeyhlerinden biri olarak tanınan Üsküdârî Mustafa Efendi, gönlüne gelen mânevî hâlleri "**Vâridât-ı Mensûre**", ya da diğer adıyla "**Envârü'l-Melâmiyyûn**" ismini verdiği eserinde toplamış, Cifr ilmi hakkında "**Ankâ-i Mağrib**" adında bir risâle yazmış ve "**Kadem-i Hatm-i Velâyet**" adlı risâlesinde de Hâtemü'l-velâye" mevzusu ile ilgili gizli noktalara parmak basmıştır.

Mensur olarak te'lif ettiği bu üç eseri dışında, ayrıca tasavvufî şiirlerini ihtivâ eden bir de "**Dîvân**"ı vardır.

"HÂTEMÜ'L-EVLİYÂ" HAKKINDAKİ BEYÂN ve İFŞAATLARI

Bandırmalı-zâde Hâşim Mustafa el-Üsküdârî -kuddise sırruh- Hazretleri'nin "**Vâridât-ı Mensûre**" adlı eserinde "**Hâtemü'l-velâye**" mevzusuna getirdiği ince te'viller üzerinde daha önce genişçe durulmuştu.

Hazret, "**Vâridât-ı Mensûre**"de ortaya koyduğu sırları "**Kadem-i Hatm-i Velâyet Risâlesi**" adlı eserinde yine benzer ifâdelerle ele almış; gönlünde taşıdığı gizli sırların kapısını muhteşem üslûbuyla bir kez daha aralamıştır.

Hâtemü'l-Evliyâ'nın "**Verâset**"inin Keyfiyeti:

Seyyid Hâşim el-Üsküdârî -kuddise sırruh- Hazretleri "**Kadem-i Hatm-i Velâyet**" adlı risâlesinde Hâtemü'l-evliyâ'nın; Hâtemü'l-enbiyâ'nın ilminin nûruna ve kelâmının sırrına vâris bir velî olarak, Ulûhiyyet denizinde Rubûbiyyet dalgalarının vurması ile mahvolup fânî olmuş bir hâlde zuhûr edeceğini beyan buyurmuştur:

"Enbiyâ-yı 'izâmdan İlâhî vahiy ile zuhûr eden Kitâbullah dördtür, ancak Kur'ân-ı azîm ve Kelâm-ı kadîm Ulûhiyyet mertebesinden zuhûr ettiği için diğer İlâhî kitapları da içine alır. Ve bu ümmet-i merhûmede her nebî kademinde bir velî bahsedilen dört mertebe üzere ilhâm-ı İlâhî ile zuhûr eylemektedir. Ve her bir veliyy-i muhterem, bir nebîyy-i mükerremün kademinde olduğu, ol nebî kademinin ilminin nûruna ve kelâmının sırrına vâris olduğudur.

'Âlimler peygamberlerin vârisleridir.' (Buhârî)

Hadîs-i şerîf'i bu mukaddimeye kesin ve sahîh delildir. Kezâlik, Hatm-i nübüvvet kademinde Hatm-i velâyet rütbesiyle, Hâtemü'l-enbiyâ'nın ilminin nûruna ve kelâmının sırrına vâris olup, Ahmedî 'mîm'in sırrı ve Muhammedî rûh'un mazharı olanların kudsî sözleri dahî dört mertebeyi içine alır ki, beşerî unsur noktası ve melekî tabîatlarının sayfası Ulûhiyyet denizinde coşup, Rubûbiyyet dalgalarının vurmasıyla mahv-u fânî olmuştur." ("Kadem-i Hatm-i Velâyet Risâlesi", Süleymâniye Ktp. Reşid Efendî, nr.: 784, vr. 2^b)

"Allah'ın Kendileriyle Alay Ettiği" ve "Azgınlıklarında Mühlet Verdiği" Münâfıkların Hâtemü'l-Evliyâ'ya İftirâya Kalkışmaları:

Üsküdârî Hâşim Baba -kuddise sirruh- Hazretleri asırlar öncesinden bu zamana nazar ederek, "Kadem-i Hatm-i Velâyet Risâlesi"nde inkârcı müşriklerin Hâtemü'r-rusûl Aleyhisselâm'a eziyet, iftirâ ve hakârete kalkıştıkları gibi; onun temiz neslinden zuhur edecek olan Hâtemü'l-evliyâ'ya da âhir zamanda, "Allah'ın kendileriyle alay ettiği" ve "Azgınlıklarında mühlet verdiği" bâzı münâfıkların eziyet, iftirâ ve hakârete kalkışacaklarını, fakat Allah-u Teâlâ'nın desteğiyle eninde-sonunda hakkı izhâra muvaffak olacağını haber vermiştir:

"İki cihân Sultânı Cenâb-ı -sallallahu aleyhi ve sellem- 'Levlâke levlâke: Sen olmasaydın, sen olmasaydın...' şehâdeti ve 'Halaka'llâhu Te'âlâ nûrî min nûrihî: Allah-u Te'âlâ benim nûrumu kendi nûrundan yarattı.' müjdesiyle yaratılışlarının tam zuhûrunu bilemeyip, nefislerinin bâtl kıyasları ve fâsid iddiâları üzere, sihirbaz ve kâhîn ve mecnûn ve istidrâc i'tibârıyla türlü türlü eziyet ve hakâret, kınama ve ayıplamalar yapmaya herkes cesâret etmişler idi, bu zamanda Ehlu'llâh'a yaptıkları gibi. Lâkin Rabbânî destek, Rahmânî kudret zâhir olup:

'Onlar Allah'ın nûrunu ağızlarıyla söndürmek isterler. Halbuki kâfirler istemeseler de Allah nûrunu tamamlayacaktır!' (Sâff: 8)

Mefhûmu üzere her biri bir Ehâdî eserler ve Muhammedî mu'cizeler ile mahcûb ve mağbûn (şaşkın) olup, İlâhî yardım ve ezeli sa'âdete yâr olanlar tasdik ve karâra gelip kurtuluş buldular ve ezeli kötülük üzere kalanların kimi dünyada berbâd, harâb ve kimi âhirette azâba düçâr oldular.

Şimdi Cenâb-ı -sallallahu teâlâ aleyhi ve sellem- Hazretleri'nin mişkât-ı Hatm-i nübüvvet'lerinden feyiz almış, zâhîren ve bâtînen temiz nesillerinden zuhûr edip, zâhîren ve bâtînen 'ilm-ü 'irfânlarına vâris olup 'Hâtemü'l-evliyâ' olanlara dahî:

'Allah onlarla alay eder, azgınlıklarında kendilerine mühlet verir.' (Bakara: 15)

Kavl-i şerîfi üzere, küfür ve azgınlıkta ileri gitme fitnessine tutulan münâfıklar açıklanan yön üzere, kınama ve ayıplama, eziyet ve hakâret etmeye çaba ve gayret gösterirler."

"Allah'ın verdiği güçle hâli yüce ve O'nun sırrına mazhar oldukların ortaya çıkarmaya bâdî ve bâ'is olurlar ki, kelâm-ı Muhbir-i Sâdik buyurur:

'Belâların en şiddetlisi peygamberlere, sonra velîlere, sonra da onlara en çok benzeyen kimselere gelir.' (Tirmizî)

Bu ma'nâyâ delâlet ve şehâdet eder." ("Kadem-i Hatm-i Velâyet Risâlesi", Süleymâniye Ktp. Reşid Efendî, nr.: 784, vr. 108^b-109^a)

Allah-u Teâlâ'nın Sevgilileri'nin İfşaatlarına İzah ve Açıklamalar (49)

Seyyid Abdülkâdir Geylânî -kuddise sırruh- (6)

"Ma'rifet Güneşi"nin Doğuşu (3):

Seyyid Abdülkâdir-i Geylânî -kuddise sırruh- Hazretleri "**Mektûbât-ı Geylânî**" adlı eserinde yer alan "**Beşinci Mektup**"unda devamla şöyle buyurmuştur:

"Hele:

'Allah ile beraber başka bir ilâh edinmeyin!' (Zâriyât: 51)

Emrini duyan kul tümünden erir, fenâya varır ve vehmettiği varlığın zerresi bile kalmaz."

Zerre dahî Hakk'a perdedir, zerreyi de O yarattı! Yaratan'ı düşündüğü zaman yaratılmış şey hükümsüz kalır.

Fakîr her hususta, her zaman için şöyle der: "Elhamdülillâh, hükümsüz ve değersiz bir mahlûkum!" Hepsini bunun içindedir. "Hükümsüz", hiç hükmü yok; "değersiz", hiç değeri yok... Hükümsüzün, değersizin lâfı bile olmaz! Çünkü yok oldu, bir şey olacak ki değeri olsun... Bir şey olmadığı için hükmü de yok, değeri de yok!

Kelîme-i Tevhîd'de "**Lâ**" dediğimiz zaman kâinâtı bir bez gibi atıyoruz. Çünkü O'ndan başka hiçbir şey yok. Allah-u Teâlâ o lûtfu bahşetmiş, o basîreti ihsan buyurmuş ve korumayı murâd etmiş, hiçbir şey gizlenmiyor: "O'nu görüyorum, başka bir şey görmüyorum!" diyorum. Fakat halk orada duruyor: İleriye de gidemiyor, geriye de gidemiyor; "**Evet**" de diyemiyor, "**Hayır**" da diyemiyor. "**Evet**" diyemeyişinin sebebi, havsalası almıyor; "**Hayır**" diyemeyişinin sebebi ise, hep Âyet-i kerime var!

"Bunu kim anlar ve kim bulur?" diyebilirsiniz. Gerçekten bu söz çok önemli. Öyle ya; kim anlar, kim bulur?"

Nitekim İmâm-ı Rabbânî -kuddise sırruh- Hazretleri bu hususta:

"Onu söylesem bile, kim anlar ve kim idrâk eder?" buyurmuşlardır. (317. Mektup)

"Bu soru çok mühimdir, üzerinde durmaya değer. İnsanda, onu bulmaya bir güç vehmederek söylüyorsun, çok yanılıyorsun. Sonra şimdiye kadar anlatılan hâllerden bir şey anlamadığın anlaşılıyor. Yazık! Bu hâle göre, önce:

'Bu işten dolayı senin yapacağın hiçbir şey yoktur.' (Â-i imrân: 128)

Âyet-i kerîme'sinin mânâsını düşünmelisin."

Halka hitap ediyor ve bu sözleri söylüyor.

Bu kadar kitaplar yazılmış, ilm-i İlâhî husûle gelmiş, Hakk'tan, mârifetullah'tan bahsedilmiş; amma sen bir tanesine eğilememişsin, anlayamamışsın ve bundan mahrum kalmışsın. İlâhî lütuf çeşmesi akmış, su boşa gitmiş, sen bir şey alamamışsın!

Bu şekilde gidersen hâlin nice olur?

"Ne demek istediğini bir daha, bir daha okuyarak anlamaya çalışmalısın!"

Allah-u Teâlâ'ya teslim olan bir kimsenin yapacağı hiçbir iş olamaz!

O şöyle der:

"Allah'ım! Hayır Senin elindedir; benim yaşamam mı hayırlı, yalnız kalmam mı hayırlı; başka türlü mü hayırlı, ölüm mü hayırlı ancak Sen bilirsin!.."

O kul Allah-u Teâlâ'dan hayır ister, fakat kat'iyyen: "*Şunu istiyorum!*" demez. Niçin? Çünkü istemeye sâhib-i salâhiyet değildir. Allah-u Teâlâ'ya kendisinden daha fazla güveniyor, O'nu kendisinden daha fazla seviyor; Allah-u Teâlâ'nın onu kendisini sevdiğinden daha çok sevdiğini biliyor.

Beni Rabb'im benden fazla seviyor; ben uçurumdan aşağıya gidiyorum, O beni kurtarıyor. Hep O kurtarıyor, hep O kurtarıyor, hep O kurtarıyor!

Onun içindir ki onun kat'iyyen bir arzusu olmaz, onda istek de yaşamaz. "Arzum Senin arzundur, hükmündür, emrindir; dileğim dileğindir!" der, bundan başka ikinci bir söz söylemeye sâhib-i salâhiyet değildir.

Allah-u Teâlâ Âyet-i kerîme'sinde buyurur ki:

"Sana gelen her iyilik Allah'tandır, bütün kötülükler de kendi nefsendendir." (Nisâ: 79)

Bu Âyet-i kerime en bâtinî Âyet-i kerime'lerden birisidir.

Hazret-i Allah kişinin içinde olursa, o onu söylerken Allah ile konuşur.

"İçinizde!.. Görmüyor musunuz?" (Zâriyât: 21)

Bunu görenler göre göre söyler, çünkü o içindekini görüyor ve biliyor, kendisinin de bir maske olduğunu biliyor. İyiliklerin ancak Allah'tan olduğunu çok iyi biliyor. O Allah-u Teâlâ'yı bilerek, görerek o sözü söyler; diğerleri ise zanla söyler!

"Sakin bunu da kendi gayretinle bulacağın vehmine kapılmayasın! Orası bir Tevhîd denizidir, kim kendi gayretiyle oradan bir şey almaya dalarsa, Hakk'ın gayret dalgaları ona çarpar ve azamet bahr-i muhîtime atar."

Siz ne kadar okusanız, okusanız da alabilir misiniz? Amma bir söz söylenirse her şey anlaşılır.

Yani sen bir şey anlarsın amma, zannın kadar anlarsın. O hakikat deryâsından bir damla erişirse seni aşar; amma sen ne kadar okusan da perdeyi aşamazsın!..

TASAVVUF'UN ASLI HAKİKAT VE MARİFETULLAH İNCİLERİ

Mucize - Keramet - İstidrac (3)

Keramet (2):

Velinin kerameti; Kitap, Sünnet ve İcmâ ile sabittir.

Kur'an-ı kerim'de keramete âit birçok misaller vardır.

Zekeriya Aleyhisselâm her mescide girişinde, mescidin bitişiğindeki bir odada barınan Hazret-i Meryem'in yanında kendisinin getirmedeği, o bölgede o mevsimde yetişmeyen çeşit çeşit taze meyveler görürdü. Bunların nereden geldiğini sorunca da:

"Allah tarafından!" cevabını alırdı. (Âl-i imrân: 37)

Hazret-i Meryem Vâlidemiz peygamber olmadığına göre, onun yanında bulunan bu yiyecekler onun için bir keramettir.

•

Kehf sûre-i şerif'inde beyan buyurulduğuna göre Ashâb-ı kehf adı ile anılan iman kahramanı gençler yıllarca mağarada kalmışlar, daha sonra uyanarak hayata dönmüşlerdir. İşte onlar hakkında Kur'an-ı kerim'de anlatılanlar, bu sâlih gençler için bir keramettir.

•

Süleyman Aleyhisselâm Belkıs'ın tahtını kimin getireceğini maiyyetine sorduğu zaman cinlerden bir ifrit: *"Sen makamından kalkmadan önce ben onu sana getiririm."* demişti. Kitaptan ilmi olan Hızır Aleyhisselâm ise: *"Sen gözünü açıp yummadan ben onu sana getirebilirim."* dedi.

Bu hassas ve ince nokta Âyet-i kerime'de şöyle buyuruluyor:

"Kitap'tan ilmi olan kimse ise: 'Sen gözünü açıp kapamadan, ben onu sana getiririm.' dedi."
(Neml: 40)

Süleyman Aleyhisselâm tahtı yanında yerleşivermiş görünce şöyle buyurdu:

"Bu Rabb'im'in lütfundandır. Lütfuna şükür mü edeceğim, yoksa nankörlük mü edeceğim diye beni sınamak istiyor. Şükreden kendisi için şükretmiş olur, nankörlük eden de bilsin ki Rabb'im müstağnidir, çok kerem sahibidir." (Neml: 40)

Bu Âyet-i kerime kerametın ispatı hususunda bir delildir.

Süleyman Aleyhisselâm: "*Filân kişi getirdi.*" demedi. "**Rabb'im beni deniyor.**" dedi. Allah-u Teâlâ onu peygamber seçtiği için, lütfunu da koyduğu için hemen anladı.

Çünkü O'nun izni ve iradesi olmadan hiçbir şey olmaz. Kime ne verdiyse o olur.

•

Ashâb-ı kiram -radiyallahu anhüm- Hazerâti'ndan da bazı kerametler nakledilmiştir.

Şöyle ki:

Hazret-i Ömer -radiyallahu anh- hilâfeti döneminde Medine-i münevvere'de Cuma hutbesi okurken, Suriye taraflarında Nihâvend'de savaş halinde bulunan Sâriye -radiyallahu anh-e: "**Yâ Sâriye! Dağa çık dağa!**" diye bağırması, bu sözü gerek o anda mescidde bulunanlar ve gerekse yüzlerce kilometre uzaktaki kumandanı Hazret-i Sâriye -radiyallahu anh- işitmiş, bu ikaz onun savaşı kazanmasına sebep olmuştur. (Keşf'ül-Hafâ. 2, 380)

Attab bin Beşir -radiyallahu anh- ile Usayd bin Hudayr -radiyallahu anh- karanlık bir gecede Resulullah Aleyhisselâm'ın huzurundan ayrılmışlar, birisinin bastonunun ucu, evlerine varıncaya kadar önlerini kandil gibi aydınlatmıştı. (Buhârî)

Halid bin Velid -radiyallahu anh-, Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz'in nübüvvetinin hak olduğunu ispat edebilmek için, kâfirlerin kibir ve inatçılığına karşı, kâmil bir iman ve kalp kuvveti ile okuduğu Besmele-i şerife'nin ardından hiç tereddüt etmeden bir kâse zehir içtiği halde hiç tesir etmemiştir. (Taberânî)

Tarikat-ı Aliye ve Keramet:

Tarikat-ı aliye'de birçok haller, ahvaller zuhur eder. İhlâslı kimsenin kalp gözü açılabilir. Bunlar kalbin hususiyetlerindedir. Bu gibi hallere hiç iltifat etmemek, hiç meşgul olmamak lâzımdır. Bizim iltifatımız mahviyet ve istikamettir. Bunlar tarikat oyunlarıdır. Yusuf Hemedânî -kuddise sırruh- Hazretlerimiz:

"Bunlarla, tarikat çocuklarını yetiştirirler." buyurmuşlardır.

Bilen, gören ve yapan, kimin yaptığını gördüğü için katiiyen o yola tevessül etmez. Görmemiş, bilmemiş, yapmamış gibi görünür.

Allah-u Teâlâ ne indirirse o olur. O'nun indirmediğini hiç kimse kendisine çekemez. O'nun indirdiğine, lütuf buyurduğuna hiç kimse mâni olamaz. Şu halde telâşa, teşvişe de lüzum yok.

Allah-u Teâlâ'nın tuttuğu kimseler kerametten kaçınmışlardır, gaye Allah demişlerdir.

Bir insan değersiz bir mahlûk olduğunu, herşeyin Hakk'ın olduğunu bilirse Hakk'a dayanır. Allah-u Teâlâ'nın tutmadığı kimseler; kendisinde bir şey olduğunu zanneder. Allah-u Teâlâ'nın emanet olarak ihsan buyurduğu lütufları kendisine mâleder. Kendi varlığını kendisininmiş gibi ortaya koyduğunda, Allah-u Teâlâ dilerse onu o anda helâk eder.

Her şey O'nun ve O'ndandır. "*Oldu*", "*Oldum*" diye bir şey yoktur. Aslında yaratan Allah-u Teâlâ; nasıl yarattıysa, ne lütfettiyse o var. Ve O görülür.

Halk yaratana, ihsan edeni görmüyor ve bilmiyor. Bilmediği için kendi nefesine bağlıyor, veyahut kişide arıyor, ona bağlıyor.

Oysa yaratan O, yaşatan O, öldüren O, dirilten O. Amma sen O'nu görmüyorsun da nefsin putuna dayandın, veyahut karşıdakini putlaştırdın.

Âyet-i kerime'de şöyle buyuruluyor:

"Dirilten de O'dur, öldüren de O'dur." (Mü'minûn: 80)

Hazret-i Allah hükmünü koyuyor, oluyorsun sen, ben.

Hükmünü çekince ölüyorsun, oluyorsun bir hiç.

Şu kabirde yatanlar, hepsi *"Ben biliyorum, ben yapıyorum."* derdi.

Ama Yaratan hükmünü çekince hepsini yerlere serdi.

•

İstidrac:

"Süre tanımak, mühlet vermek" mânâlarına gelen istidrac da keramet gibidir. Fâsık veya kâfir bir kimsenin kendi isteğine uygun olarak ortaya çıkan olağanüstü hallerdir.

Bir takım riyâzetlerle ruh kuvvet buluyor, nefsi tasarruf altına alıp, eşyaya hakim olabilme kuvvetini elde ediyor.

Allah-u Teâlâ istidrac gösterecek kimseye, daha fazla küfür ve günaha dalması için bu kabiliyeti verir.

Bu hâl Allah-u Teâlâ'nın o kimseye bir mekridir. O onu istemiş, Allah-u Teâlâ da onu ona vermiştir. Fakat bu gibi işlere rızâsı yoktur.

Şeytanın duâsının kabul olunarak, kıyamete kadar kötülük yapmasına fırsat verilmesi, Firavun, Nemrut ve benzeri zâlimlerin saltanatlarının bir süre kendi istedikleri tarzda yürümesi istidrac çeşidinden hadiselerdir.

Yine zâlimlerin, kafirlerin bir bölümünün dünya işlerinin iyi gitmesi de istidrac ile ilgilidir.

Allah-u Teâlâ Âyet-i kerime'lerinde şöyle buyurmaktadır:

"Âyetlerimizi yalanlayanları, hiç bilmeyecekleri yerden yavaş yavaş helâka yaklaştıracacağız." (A'râf: 182)

"Onlara mühlet veririm. Çünkü benim tuzağım (önce mühlet verip sonra yakalamam) çetindir." (A'râf: 183)

Âyet-i kerime'deki **"İstidrac"** kelimesi; bir kul günaha devam ettikçe, Allah-u Teâlâ'nın onun sağlığını, devlet ve nimetini artırması, onun şükrünü, tevbesini, istiğfarını unutturması, böylece onu azap ve gazabına derece derece yaklaştırması ve sonunda onu ansızın yakalayivermesi mânâlarına gelir.

Bu gibi haller kendilerinin istikâmet üzere olduklarına delâlet etmez. Hiçbir kıymet ifade etmediği gibi, din ile iman ile de ilgisi yoktur. Kendilerini batırdıkları gibi etraflarını da batırırlar.

Cenâb-ı Fahr-i Kâinat -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz Hadis-i şerif'lerinde buyururlar ki:

"Kulun mâsiyetlerinde devam ve ısrar etmesine rağmen Allah'ın onu dünyadan ne arzu ederse vermekte olduğunu görürsen, bil ki bu ona Allah'tan bir istidractır." (Ahmed bin Hanbel)

Hazret-i Ömer -radiyallahu anh- Efendimiz, İnan fethedildikten sonra ganimet malları Medine-i münevvere'ye getirilince:

"Allah'ım! Bu hazinelerin istidrac olmasından sana sığınırım." diye duâ etmiştir.

| [Hakikat'te Bu Ay](#) | [Diğer Sayılar](#) | [Ana Sayfa](#) |

İSLÂM İLMİHALİ

Kur'an-ı Kerim ve Sünnet-i Seniyye

Sünnet-i Seniyye:

Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz'in Vedâ Haccı hutbesinde ümmetine bıraktığını açıkladığı ve sımsıkı sarıldıkları taktirde, hiçbir zaman yollarını şaşdırmayacaklarını haber verdiği iki şeyden ikincisi Sünnet-i seniyye'dir.

Bir Hadis-i şerif'lerinde ise şöyle buyurmuşlardır:

"Ben size iki şey bıraktım ki, onlara sımsıkı sarılıp tutunduğunuz müddetçe, katiyyen sapıtmazsınız. Birisi Allah'ın kitabı, diğeri ise Resulullah Aleyhisselâm'ın sünnetidir." (İmâm-ı Mâlik, Muvatta)

Kur'an-ı kerim'de pek çok Âyet-i kerime, Sünnet-i seniyye'ye uymanın, Resulullah Aleyhisselâm'a itaat etmenin farz olduğuna delâlet etmektedir.

"Hepiniz topluca sımsıkı Allah'ın ipine sarılın!" (Â-i imran: 103)

Âyet-i kerime'sindeki Allah'ın ipinden murad; Kur'an-ı kerim ve Sünnet-i seniyye'dir.

Sünnet-i seniyye Resulullah Aleyhisselâm'ın Rabb'inden aldığı risâleti tebliğden ibarettir.

Allah-u Teâlâ risâleti tebliğ hususunda Âyet-i kerime'sinde şöyle buyurur:

"Ey Peygamber! Rabb'inden sana indirileni tebliğ et. Eğer bunu yapmazsan, O'nun peygamberliğini tebliğ etmemiş olursun." (Mâide: 67)

Resul-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz biat alırken, ilk bîat şartı olarak Kur'an-ı kerim ve Sünnet-i seniyye'de bulunan emirleri dinlemeyi ve itaat etmeyi şart koşmuştur.

.

Buhârî'nin rivayetine göre Cebrâil Aleyhisselâm, Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz'e Kur'an-ı kerim'i indirdiği ve öğrettiği gibi sünnet'i de indirmiş ve öğretmiştir.

Kur'an-ı kerim vahiy olduğu gibi, Hadis-i şerif'ler de vahiydir.

Âyet-i kerime'de şöyle buyuruluyor:

"O kendiliğinden konuşmamaktadır. Onun konuşması, ancak kendisine bildirilen vahiyden başka bir şey değildir." (Necm: 3-4)

Abdullah bin Amr -radiyallahu anh- buyururlar ki:

"Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz'den her ne işitsem yazardım. Kureyşliler beni bundan menetmek istediler. Dediler ki; 'Sen her şeyi yazıyorsun. Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- ise beşerdir. Rızâ halinde de gazap halinde de söz söyler.' Bu tenbih üzerine yazmaktan bir müddet vazgeçtim. Nihayet bu durumu Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem-e arzettim. Mübarek parmağını ağzına götürerek:

"Yaz! Nefsim kudret elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki, buradan hak sözden başkası çıkmaz!" buyurdu." (Ebu Dâvud: 3646)

Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz'in her sözü ilâhî bir vahye isnad eder.

Âyet-i kerime'de şöyle buyuruluyor:

"Peygamber size ne verdiyse onu alınız, neyi yasak ettiyse ondan sakınınız." (Haşr: 7)

Şu kadar var ki, Kur'an-ı kerim vahyin en yüksek mertebesidir. Lâfzı ve mânâsı ile birlikte vahyolunmuştur.

Hadis-i şerif ise Vahy-i metlûv, yani okunan vahiy değildir. Lâfzı olmayıp sadece mânâdan ibarettir. Allah-u Teâlâ'nın muradını bildirmektedir.

.

Ashâb-ı kiram -radiyallahu anhüm- Efendilerimiz dinin esaslarını doğrudan doğruya Kur'an-ı kerim'den alırlardı. Açık bir hüküm bulamazlarsa, hemen Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz'e sorarlardı. O da bir taraftan kendisine vahyolunan Âyet-i kerime'leri Allah-u Teâlâ'dan aldığı gibi arttırma ve eksiltme yapmadan bütünüyle tebliğ ederken, diğer taraftan da onlardan ne gibi mânâlar kastedilmiş olduğunu sözleriyle, işleriyle tefsir ve izah eder, sarih hükümleri ortaya koyardı.

Âyet-i kerime'de:

"Resul'üm! Biz sana da Kur'an'ı indirdik ki, kendilerine indirilene insanlara açıklayasın." buyuruluyor. (Nahl: 44)

Allah-u Teâlâ Kur'an-ı kerim'inde namazın farz olduğunu bildirdi. Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz ise Allah-u Teâlâ'dan aldığı vahiy ve ilham ile namazın vakitlerini, rekâtlarını, âdâb ve erkânını ve nasıl kılınacağını hem anlattı, hem de müslümanların gözü önünde kıldı. Sonra da:

"Beni namaz kılarken nasıl görmüşseniz, siz de öylece kılınız!" buyurdu. (Buhârî)

.

Oruç Âyet-i kerime'si nâzil olunca, müslümanlar Ramazan orucunun farz olduğunu anladılar ve oruçlarını tuttular.

Fakat oruçlu olduğunu unutarak yenilen veya içilen bir şeyin orucu bozup bozmayacağı hakkında Âyet-i kerime'lerde açık bir hüküm yoktu.

Kur'an-ı kerim'de zekâtın farz olduğu bildirilmekteydi. Ancak ne kadar malı olana zekâtın farz olduğu, hangi mallardan zekât verileceği, nisap miktarları belli değildi. Hacc da böyledir.

Âyet-i kerime'lerde temiz olan şeylerin helâl, pis olan şeylerin de haram olduğu haber verilmiş, fakat bunların neler olduğu bildirilmemiştir.

Bütün bunları birer birer izah eden Resul-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz'in Hadis-i şerif'leri ve Sünnet-i seniyye'sidir.

İnsanları dünya saâdetine ve âhiret selâmetine ulaştıracak ne varsa hepsini açıklamış, geriye bir şey bırakmamıştır.

Bir Hadis-i şerif'te şöyle buyuruluyor:

"Sakin sizden birinizi emrettiğim veya nehyettiğim hususlardan biri kendisine ulaşınca, koltuğuna yaslanıp 'Bilmiyorum! Biz Allah'ın kitabında ne buluyorsak ona uyarız.' derken bulmayayım." (Tirmizî)

Bütün bu izahlardan anlaşılıyor ki, Kur'an-ı kerim ve Sünnet-i seniyye'yi birbirinden ayırmak mümkün değildir.

•

Resulullah Aleyhisselâm'a itaat, onun sünnetine uymaktan ibarettir. Bunun içindir ki Sünnet-i seniyye'ye uymak, İslâm'ın ve imanın bir gereğidir.

Ona itaat etmek, verdiği hükme razı olmak, söylediği söze boyun eğmek, getirdiği her şeyi tereddütsüz kabul etmek mümin olmanın şiarıdır. Aksi takdirde inanmanın mânâsı kalmaz. Ona muhalefet ederek Allah-u Teâlâ'ya itaat etmek düşünülemez.

| [Hakikat'te Bu Ay](#) | [Diğer Sayılar](#) | [Ana Sayfa](#) |

İbtilâ ve İmtihan!

Mâlik-ül Mülk:

Mülkünün mutlak sahibi olan Allah-u Teâlâ, kudret ve azâmetini, bütün mahlûkatın hâkimiyeti altında bulunduğunu bildirmek üzere Âyet-i kerime'sinde şöyle buyuruyor:

"Mutlak hükümrânlık elinde olan Allah, yüceler yücesidir." (Mülk: 1)

Allah-u Teâlâ ebedî kemâlâta sahiptir. İyilik ve faziletleri hudutsuzdur, her yere ulaşır. Bolluk ve bereket kaynağıdır.

O zevâlden, yok olmaktan münezzehtir. Sınırı olmayan yüce bir saltanata ve güce sahiptir. Bir kimseyi nimetlendirmeyi dilediğinde, dilediğini dilediği zaman hiçbir engel tanımadan yapar.

"Ve O'nun her şeye gücü yeter." (Mülk: 1)

Hiçbir yardımcıya, vezire, vekile ve vasıtaya ihtiyacı yoktur. Hiçbir iradesi hikmetsiz değildir. Dilerse zorla yaptırır, dilerse serbestlik verir. Dilerse sıkar, dilerse açar. Dilerse yıkar, dilerse yapar. Dilerse büyültür, dilerse küçültür. Dilerse başka âlemler de yaratır ve onlarda da dilediği gibi tasarrufta bulunur. Dilediğini yapmaya muktedirdir.

Nitekim bir Âyet-i kerime'de şöyle buyurulmak-tadır:

"Allah dilediğini yapar." (İbrahim: 27)

İmtihan Sahnesi:

Allah-u Teâlâ insanları yarattı ve imtihan sahnesi olan bu dünyaya denemek için gönderdi.

Âyet-i kerime'sinde buyurur ki:

"O hanginizin daha güzel amel işleyeceğinizi imtihan etmek için ölümü ve hayatı yaratandır." (Mülk: 2)

Resul-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz bu Âyet-i kerime'nin tefsiri mahiyetinde Hadis-i şerif'lerinde şöyle buyurmaktadır:

"Sizi imtihana çekmek için ki, hanginizin akılcıca en güzel, Allah'ın haram kıldığı şeylerden sakınmada en müttaki, O'nun taatine koşmakta en hızlı olacak." (Suyûfî)

İnsan bir imtihan gayesi ile dünyada bulunmakta-dır. Allah-u Teâlâ insanı başıboş bırakıvermek için değil, birtakım emanet ve yükümlülüklerle sorumlu tutup kendisine vazifeler yükleterek imtihana çekmek için yaratmıştır.

Dünya, insan için bir imtihan sahnesidir, ömür denilen şey de bu imtihan süresidir. Bu imtihan ömrün sonuna kadar, son nefes çıkıncaya kadar sürer. Neticesi ise burada değil ahirettedir. Bütün imtihanlardan aldığı neticeler değerlendirilecek, başarılı veya başarısız olduğu ilân edilecektir. Dünya, deneme ve mükellefiyet yeridir, ahiret ise ceza ve mükâfat yeridir; orası imtihanın sonucudur.

Halbuki ezelf ilminde kimin ne yapacağını biliyordu. Daha cenin halindeyken kişinin takdirini dürmüştü. Fakat kulun kendisi de görsün diye dünya sahnesine göndermiştir. Bu imtihandaki hikmet, kullarının hallerini kendilerine bildirmek ve hiç kimsenin bir mazeret ileri sürmesine salâhiyeti kalmaması içindir.

Ezelf ve ebedî ilmi ile olmuş ve olacak her şeyi en iyi bilen O'dur. O'nun sonsuz ve sınırsız ilminden gizli hiçbir şey yoktur.

"Amelin en güzel" olması; liveçhillâh, yalnızca Allah için olması, doğru olması, Rızâ-i ilâhî'ye uygun olması demektir.

Hayat ve Ölüm:

Hayat, deneme ve mükellefiyet yeridir, ölüm ise ceza ve mükâfat yeridir; orası imtihanın sonucudur.

Ölümü daima gözönünde bulunduran bir kimse, hazırlığını ona göre yapar.

Allah-u Teâlâ'nın emir ve nehiyelerine hakkıyla riâyet ederek ubudiyet vazifelerini yerine getirmeye çalışır. Yapacağı amellerin en güzelini yapmaya gayret eder. Çünkü kişinin her an fotoğrafı çekiliyor, her sözü ve her kelimesi zaptediliyor.

"O Azîz'dir, çok bağışlayıcıdır." (Mülk: 2)

Kendisine isyan edenlerden intikam alacak üstünlüğe sahiptir, hiçbir isyankâr O'nun pençe-i kahrından kendisini kurtaramaz. Buna rağmen kusurlarını itiraf eden, kötülüklerden vazgeçip tövbekâr olan, Zât-ı Akdes'ine yönelen kullarının günahlarını affeder, siler.

Hayat, her kemâlin ve lezzetin esasî olması itibarıyla insanlar hakkında nimet olduğu gibi; ölüm de dünyadan âhirete intikal vasıtası olduğu için, müslümanlar hakkında hayat gibi bir nimettir.

Âyet-i kerime'de şöyle buyrulmaktadır:

"Allah sizi yarattı, sonra sizi vefat ettirecek." (Nahl: 70)

Bu durumda en genciniz onu ertelemeye güç yetiremediği gibi, yaşlınız da bunu öne alamaz.

İnsanlar kimi zaman musibetlerle, kimi zaman nimetlerle, kimi zaman darlık, kimi zaman bollukla, kimi zaman hastalık, kimi zaman sağlıkla imtihandan geçmektedirler.

Abdullah bin Mesud -radiyallahu anh-den rivayete göre, Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem-Efendimiz bir defasında yer üzerine değnekle bir kare çizdi. Onun ortasından yana doğru bir çizgi çekti. Bu çizgiden de yukarıya, aşağıya birkaç hat çekti ve buyurdu ki:

"Şu insandır. Şu da insanın ecelidir ki, insanı tamamen kaplamıştır. Şu ecel çizgisinden dışarıda kalan hat ise insanın gayesidir.

Dışarıya uzanan hattın aşağı ve yukarı çıkan hatlar ise insanın başına gelecek âfetler ve musibetlerdir. İnsan bunun birini geçerse bir başkası gelir. Onu da geçerse bir başkası.

Onu da geçerse ecel gelip çatar." (Buhârî, Tecrîd-i sarîh: 2164)

Peygamber Aleyhimüsselâm Hazerâtı ile Evliyâul-lah Hazerâtı'nın ibtilâları çok şiddetli olur. Fakat hiç şüphe yok ki müslümanlardan her biri de derecesine göre ibtilâdan ve imtihandan geçer.

Allah-u Teâlâ insanlara mal ve can vermiş, insanları bunlarla imtihan etmektedir. Bu imtihan, ecel gelinceye kadar devam eder.

Âyet-i kerime'lerinde şöyle buyurmaktadır:

"Andolsun ki mallarınıza ve canlarınıza ibtilâlar verilerek imtihan olacaksınız." (Âl-i imrân: 186)

İmtihan ve deneme çoğu zaman zor ve ağır olan şeylerde olur.

"Andolsun ki biraz korku, biraz açlık, biraz da mallardan, canlardan ve mahsullerden yana eksiltmekle sizi imtihan edeceğiz." (Bakara: 155)

İbtilâlara sabredip ilâhî hükme teslim mi olacaksınız, yoksa olmayıp isyan mı edeceksiniz? Böylece bu durum ortaya çıkmış olacak.

Çünkü imtihan bir mihenk taşı gibidir, kişinin iç durumu imtihan neticesinde anlaşılır.

Bu sıkıntının her birini çekmekle mükellef bulunmak, hiç şüphesiz ki mümini ahirette çok büyük nimetlere ulaştıracaktır.

"Resul'üm! Sabredenleri müjdele!" (Bakara: 155)

Sabredenler bu ibtilâlar başlarına geldiğinde tahammül edip Allah-u Teâlâ'ya sığınan ve yönelenlerdir.

Âyet-i kerime'de şöyle buyuruluyor:

"Onlar ki, kendilerine bir musibet geldiği zaman: 'Biz Allah içiniz ve biz O'na döneceğiz.' derler." (Bakara: 156)

Bu bir teslimiyettir ve Hakk'a boyun eğmektir. Bunu yalnız dil ile değil bütün kalıbı ile söyler. Bu ise, sabrın en ileri noktasıdır, rızâ ise bundan daha üstündür.

Böylece O'ndan çıkacak ilâhî hükmü peşin olarak kabul ettikleri gibi, vakti gelirse O'na döneceklerini de belirtmiş oluyorlar.

Onların bu samimi itirafları ve ihlâsla yönelmeleri neticesinde Allah-u Teâlâ onlara iltifatta bulunmaktadır:

"İşte Rabb'lerinden bağışlamalar ve rahmet hep onlarıdır, yalnızca onlar doğru yolu bulmuşlardır." (Bakara: 157)

Dinin esası işte budur. Allah-u Teâlâ bu kimselerin hidayete erdirildiklerine, doğru yolda olduklarına şehâdet etmektedir.

•

Allah-u Teâlâ Âdem Aleyhisselâm'dan itibaren insanları bir imtihan sahnesi olan dünyaya göndermiş ve hikmetinin iktizası olarak kimini kiminden üstün kılmıştır.

Âyet-i kerime'sinde şöyle buyurmaktadır:

"Verdiği şeylerle sizi imtihan etmesi için sizi yeryüzünün halifeleri kılan ve sizi derece bakımından birbirinizden üstün kılan O'dur. Şüphesiz ki Rabb'in, cezası çabuk olandır. O, çok bağışlayan ve çok merhamet edendir." (En'âm: 165)

İnsanları muhtelif tabakalara ayırmış olmakla, haklarında bir imtihan ve ibtilâ muamelesi yapmıştır. Bir kısmını akıl, ilim ve mârifet, şeref ve servet, makam ve mevki gibi birtakım hususiyetlerde birçok derecelere diğerlerinin üzerine çıkarmıştır.

Böylece en güzel amel yapanları seçecek, gelecekte vereceğini o kazancı ile verecektir. Bugünkü durum dünkü imtihanın bir neticesidir, yarınki durum da bu imtihanın bir neticesi olacaktır.

Nitekim diğer bir Âyet-i kerime'sinde ise şöyle buyurmaktadır:

"Bak! Biz insanların kimini kiminden nasıl üstün kılmışızdır."

Elbette ki ahiret, derece ve üstünlük farkları bakımından daha büyüktür." (İsrâ: 21)

Derecelerinin farklı olması da bu imtihanın icaplarındandır. Bununla itaatkâr olanlarla âsî olanlar, iman edenlerle inkâr edenler tezahür etmiş olmaktadır.

•

Allah-u Teâlâ kullarını iman nispetinde sabır ve imtihana tâbi tutar. İbtılâlara maruz bırakır. İman kemâlleştikçe imtahanlar da o nispette artar.

Bu imtahan sonucunda pirinç ile taş, nur ile leş belli olur.

Âyet-i kerime'sinde buyurur ki:

"İnsanlar yalnız inandık demeleri ile bırakılıvereceklerini, kendilerinin imtihana çekilmeyeceklerini mi sandılar?" (Ankebût: 2)

Çünkü ihlâs ve sadakat imtihanda belli olur. Hep imtihandayız, Allah-u Teâlâ'nın bizi ne ile imtahan edeceğini biz bilemeyiz. İmtihandan sonra gösterilecek teslimiyete göre kişi derecesini alır. Kimin ne derece teslimiyet gösterdiğini ancak Hakk bilir.

Kur'an-ı kerim'de Musa Aleyhisselâm ile Hızır Aleyhisselâm'ın kıssası, sabır ve rızâyı ilgilendiren, beşeriyetin kıyamete kadar ibret alacağı derslerdendir.

İmtihan edilip de temize çıkarılmadan cennete girilmeyeceği, Uhud Savaşı hakkında inen bir Âyet-i kerime'de beyan buyurulmaktadır:

"Yoksa siz, Allah içinizden cihad edenlerle etmeyenleri, sebat edenlerle etmeyenleri belli etmeden cennete girivereceğinizi mi sanıyorsunuz?" (Âl-i imrân: 142)

Âyet-i kerime'de cihadsız ve sabırsız, imtahan edilmeden ve Allah-u Teâlâ'nın kendi yolunda cihad edenleri, düşmanlarına karşı direnmekte sabır gösterenleri belirtmeden cennete girilebileceğini sanan kimselerin bu düşünceleri reddedilmektedir.

| [Hakikat'te Bu Ay](#) | [Diğer Sayılar](#) | [Ana Sayfa](#) |

Efkâra Bakarken Kendimizi Unutmayalım!

İnsanın fitratında dünyevî iktidar sahiplerine karşı bir zaaf var. Bu zaaf kişiyi bazen dünyevî şahsiyetlere karşı manevî bağlılık noktasına sürüklüyor, bazen de tam tersi, aşırı bir düşmanlık noktasına sürüklüyor.

Her iki durum da kişiyi Hakk'tan uzaklaştırıyor.

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"İnsan sınıflarından her birini biz o gün imamlarıyla (önderleriyle) beraber çağıracağız." (İsrâ: 71)

Türkiye ve dünya gündemi birçok olayla dolu. Mühim değişimler, önemli gelişmeler yaşanıyor. Diğer yandan yahudi yeni bir ateş çıkartmak için fırsat kolluyor, kazan içten içe kaynıyor. Gündem bu kadar yoğun olunca tartışmalar da haliyle ona göre yoğun oluyor. Meşguliyeti de ona göre oluyor.

Ancak, bu meşguliyet bireysel alanımızda mühim bir tehlikeyi barındırıyor. Daha doğru bir ifade ile; efkâr ile, dünya olayları ile aşırı meşguliyet maneviyatımıza zarar veriyor.

Bu yazımızda bu yoğun gündem tartışmalarından sıyrılarak bu mühim tehlikeye işaret etmek istiyoruz. Böylece aynı zamanda dünya siyaseti ile ilgimizin çerçevesini izah ederek, "Üslûbumuz nasıl olmalı?" sorusuna cevap vermiş olmayı ümit ediyoruz.

Bu tehlikenin iki boyutu var: Birincisi kendimizi unutacak derecede bu tartışmaların içinde boğulma tehlikesi, ikincisi iç siyasî çekişmelerin içinde "Tarafigirlik batağı"na batma tehlikesi.

İçimizin dışımızın haberle dolduğu bir zamanda -11 Eylül hadisesinin yaşandığı günlerde- şu hatırlatmada bulunmuştuk:

"ABD'de yaşanan hadisenin perde arkasından, ABD'nin ne yapmaya çalıştığından ve dünyayı, İslâm ülkelerini ve Türkiye'yi bekleyen tehlikelerden bahsetmeden önce, ince fakat önemli bir ayrıntıya değinmek istiyoruz. Şöyle ki; bu medya bombardımanı sebebiyle zihnimiz ve kalbimiz farkında olmadığımız bir tehlike ile karşı karşıya.

Bu sözlerimiz içine dönmeye, Hazret-i Allah'a yaklaşmaya çalışan müslümanlar içindir.

Hazret-i Allah ile olup, O'nun ile söyleyen bir zat seneler öncesinden bugünkü halimize şöyle hitap ediyor:

"Efkâra bakarsak kendimizi unuturuz. Kendimize bakarsak efkârı görmeyiz."

Hazret-i Allah'a yaklaşmaya yol arayan insanlar gönüllerini Hazret-i Allah'a hasretmeye gayret etmelidir. Bize düşen Fail-i mutlak'ın fiillerini seyretmektir.

Resulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz Hadis-i şerif'lerinde şöyle buyuruyorlar:

"Dünyanın geniş vakitlerinde, yani sıhhat ve servet, asayiş ve emniyet gibi esbab-ı istirahat mükemmel olduğu bir zamanda Cenâb-ı Hakk'a ibadet ve taat ile kendini takdim et ki, muzayakalı bir zamanda seni lütfu ile yad buyursun." (Ahmed bin Hanbel)

Müslüman kalbini, gönlünü Hazret-i Allah'a arzetmekle vazifelidir. Zira Hazret-i Allah kalbimizi kendisi için yaratmıştır." (Hakikat Aylık İslâm Dergisi, Ekim 2001, sh: 36)

Bazen bu dünya meselelerine o kadar çok dalıyoruz ki, kendimizi unutuyoruz.

Televizyonlara çıkan bilgisiz bilmişlerin, kifayetsiz muhterislerin, sırtını dış düşmana dayamış vatanperver(!)lerin laf bombardımanı arasında boğulmayalım. Zira bir müslüman kendisini Hazret-i Allah'tan uzaklaştıran her şeyden elinden geldiği kadar kaçınmakla mükelleftir.

Hele bir de siyaset hastalığı var ki, bazı insanları adeta tepeden tırnağa esir ediyor, kalbini başka bir şeye yer bırakmayacak derecede işgal ediyor. Bu işgalîyetin üstüne bir de insanı "Tarafigirlik batağı"na batırıyor.

Nihayetinde Allah ve Resul'ünden, hak ve hakikatten, doğruluk ve dürüstlükten yana olması gereken birçok müslüman "Tarafigirlik batağı"na battığı için, hırsızın, yalancının, zâlimin, dış güçlerin taraftarı, müdafii oluveriyor. Bu "tarafigirlik batağı" birliğimizi, beraberliğimizi bozuyor, huzurumuzu dinamitliyor. Bu sebeple Allah ehli zâtlar "Fırkacılık'tan daima uzak durmuşlar ve talebelerini de uzak tutmaya çalışmışlardır.

İnsanın fıtratında dünyevî iktidar sahiplerine karşı bir zaaf var. Bu zaaf kişiyi bazen dünyevî şahsiyetlere karşı manevî bağlılık noktasına sürüklüyor, bazen de tam tersi, aşırı bir düşmanlık noktasına sürüklüyor. Her iki durum da kişiyi Hakk'tan uzaklaştırıyor.

Binaenaleyh, dünyevî iktidar sahipleri hakkında "olumsuzlama", "yerme" maksadıyla da olsa din ve iman noktasında faydası olmayan konuşmalarda bulunmak da aynı kapıya çıkar. Bu sefer ters tarafından kalbi meşgul ettiği için yine aynı zararı yapar.

Nitekim Hadis-i Kudsî'de Hazret-i Allah şöyle buyurmaktadır:

"Ben Allah'ım. Benden başka ilâh yoktur. Sizi idare edenlerin sahibi ve meliklerin melikiyim. Onların kalpleri benim kudret elimdedir.

Eğer kullar bana itaat ederlerse, ben de onları onlara rahmet kılarım, merhamet ve şefkatle muamele ederler. Yok eğer kullar bana isyan ederlerse, ben de onları onlara belâ ederim. Kalplerini kin ve gazapla onlara çeviririm. En kötü azap ile azap ederler.

Binaenaleyh sizi idare edenlere karşı sövmekle, beddua etmekle meşgul olmayınız. Fakat nefislerinizi beni zikretmekle, bana dua ve tazarru ile meşgul ediniz. Böylece ben de onların hakkından gelirim, sizi onların şerrinden korurum." (Mişkât-ül Mesabih: 3721)

Hadis-i Kudsî'de haber verilen bu husus önemli bir mihenk noktasıdır.

Dikkat ederseniz siyaset öyle bir hastalıktır ki, daha önce bu hastalığa tutulmuş, ancak Hazret-i Allah'ın kurtardığı, çekip aldığı bazı kimselerin -bu ilgileri, bu zaafı sebebiyle- bu sefer bu ters tarafından aynı hastalığa düşer olduklarını görürsünüz. Sohbetleri din sohbeti olmaktan çıkmış, Hadis-i Kudsî'de Allah-u Teâlâ'nın **"Binaenaleyh sizi idare edenlere karşı sövmekle, beddua etmekle meşgul olmayınız."** emr-i şerifine muhalif hareket etmeye başlamıştır.

Bu ince çizgiyi muhafaza etmek çok önemlidir. Zira bu noktadan kayma tehlikesi bulunuyor.

Hadis-i kudsî'deki **"Nefislerinizi beni zikretmekle, bana dua ve tazarru ile meşgul ediniz"** emr-i şerif'i yine kişinin hakikat ve dalâlet arasındaki çizgiyi muhafaza edebilmesi için çok büyük öneme hâizdir. Zira kalp zikrullahla meşgul olursa şeytan nüfuz edemez.

"Sövüp saymakla, beddua ile" meşguliyet kişiyi çok aşırı noktalara dahi sürükleyebilir. Bu meşguliyeti ifrat derecesine vardiyan birçokları dalâlete sapmışlardır. Şiiliğin çıkışında böyle bir temel vardır.

Aşırı gruplara bakarsanız; kin ve nefretle, sövüp saymakla idare edildiklerini, yönlendirildiklerini görürsünüz. Dikkat ederseniz bütün terör örgütlerinin inanç temelinde kin ve nefret vardır. Dinsiz örgütlerde dahi kin ve nefret sabah akşam tapılan bir put mesabesinde. Düşman bellenen grup veya devlet insan unsurundan soyutlanmış, kötülüğün simgesi bir "inanç düsturu" haline dönüşmüşlerdir. Meselâ bu şekilde Ermeni halkı "Türk düşmanlığı putu" ile neredeyse tamamen terörize edilmiştir. Benzer bir fitne PKK üzerinden aynı şekilde icra edilmek istenmektedir. Müslüman kisvesi altındaki terör örgütlerinde de benzer bir "Putlaştırma" ideolojisi görürsünüz. Zikrullah ile, ibadet ile, takva ile hiçbir alakası kalmayan, nefsiyle cihadı kaybetmiş kimselerin müslümanları öldürmeyi meşru görmeleri bu yüzdendir. İlim ve feraset kalmadığı için; İsmâ düşmanları tarafından İslâm adına yönlendirilenleri çoktur.

İnsanların ve devletlerin mücadele etmek zorunda oldukları düşmanları elbette vardır. Ancak düşmanlığın bir ideoloji, bir din, bir put haline dönüştürülmesi tamiri mümkün olmayan tahribatlara sebep olur.

Binaenaleyh efkâr ile ilgiyi bu ince ayrıma, kalbi Allah ile meşguliyetten alıkoymamasına dikkat ederek kurmalıdır. "Üslûp" çok önemlidir.

Bu ilginin çerçevesini şöyle çizebiliriz:

Birincisi, **"Vatan sevgisi imandandır."** Hadis-i şerif'i mucibince bir müslüman vatanını sever. **"İmansız vatan, vatansız iman muhafaza edilmez!"**

İkincisi; Türkiye'nin inkişafı, İslâm milletinin inkişafıdır, Türkiye'nin selâmeti, İslâm milletinin selametidir.

Zira küffar İslâm ülkelerine saldırmak için tahmin edemediğiniz bir iştiyak duyuyor. Ancak karşısında en büyük güç olarak Türkiye'yi görüyor. Biz kendimizin farkında değiliz. Ancak dışarıdan bakış bizim bakışımızdan çok farklıdır. Nitekim de öyledir. Bugüne kadar İran'a, Suriye'ye saldırmamış olmalarının en büyük sebeplerinden birisi Türkiye'nin duruşudur, güçlü bir devletin, güçlü bir ordusunun olmasındandır.

11 Eylül hadisesi olduğu zaman küffar bütün küfrünü meydana çıkartmış, İslâm dinine ve müslümanlara kin kusup duruyordu. Türkiye'nin o devirdeki sol iktidarı döneminde bu ülke çıktı ve "Terör ile İslâm'ın bir arada zikredilmesini, İslâm'ın terörle özdeşleştirilmesini kabul etmiyoruz." dedi. Küffar bundan sonra kendisine çeki düzen vermeye, üslubunu değiştirmeye çalıştı. Binaenaleyh o iktidar döneminde bile Türkiye İslâm milletinin müdafii oldu.

Bu yüzden küffar bizi birbirimize düşürmek için çok uğraştı, uğraşiyor. Bizi zayıflatmaya, her türlü ikiliği, her türlü fitneyi yeşertmeye çalışıyor. Büyük bir psikolojik harp yürütüyor.

İşte, Türkiye'nin selâmeti, muhafazası hem bu milletin bir ferdi olarak hem de İslâm milletinin bir ferdi olarak hepimizin vazifesidir. Bu ülkeyi yıkmaya çalışmak hiçbir müslümanın yapacağı şey değildir. Bunu yapmaya çalışanlar küffara hizmet ettiğini bilmelidir. Zira dikkat ederseniz, bütün müslümanların gözü bu ülkede! Çünkü atalarımız Allah için, adaletle hareket ediyordu. Sefere çıkarken vatani Allah'a emanet ediyorlardı. Allah-u Teâlâ'nın o emaneti kabulü hürmetine bu memleket bunca badireleri atlattıyor, içerden dışardan her türlü taarruza rağmen bayrağı dalgalanıyor.

Üçüncü olarak; bu devirdeki mücadele "İman kurtarma mücadelesi"dir. Birisi çıkar, onu yapar, bunu yapar. Ancak İslâm adına İslâm'da olmayan bir icraat yaptığı zaman imanlar tehlikeye girer. Meselâ; bir masonun, bir kâfirin küffarı ve küfrünü hoş görmesi müslümanların imanına zarar vermez. Çünkü müslüman onun İslâm adına hareket etmediğini bilir. Ancak İslâm adına küfür hoş görülürse, bu takdirde müslüman "İslâm'da bu varmış!" dediği için imanı tehkileye düşer. Binaenaleyh iman kurtarma noktasında, İslâm dini'nin hükümlerini hatırlatma noktasında yapılan yayınlar bu sebeptedir.

Bunun yanında küfür ehline, gadabullahı ve lânetullahı celbetmiş küffara, yahudiye karşı gösterilen sert tavır da takdir görüyor. Çünkü Hazret-i Allah Âyet-i kerime'sinde bunlara karşı sert davranmayı emir buyuruyor:

"Ey Peygamber! Kâfirlerle ve münafıklarla cihad et, onlara karşı sert davran. Onların varacağı yer cehennemdir. O gidilecek yer ne kötüdür." (Tevbe: 73)

Küfrü hoş görmek men edilmiş bir hareket olduğu gibi, küfür ehline sert davranmak da İslâm ahlâkının icabıdır. Öz niyeti ise Hazret-i Allah bilir.

Müslümana yakışan şudur: Vakarla Allah ve Resul'ünden taraf olmaktır.

Nice hükümdarlar, padişahlar, kumandanlar ibresini Allah dostlarına bakarak ayarlamaya çalışmışken gerçek bir Allah dostunu bulmuş bir müslümanın; iyi ile kötü icraatları karışık kimselerin peşinden yuvarlanması, iyileri bile manevî kılavuza muhtaç iken, manevî kılavuzunu bulmuş kimselerin dünyevî şahsiyetlere bağlanması ne kadar acı ve abes bir durumdur.

Allah-u Teâlâ Âyet-i kerime'sinde şöyle buyuruyor:

"İnsan sınıflarından her birini biz o gün imamlarıyla (önderleriyle) beraber çağıracağız." (İsrâ: 71)

TARİHTEN SAYFALAR

Osmanlı Hânedânı Oğuz Soyundan, Kayı Boyundandır!

Osmanlı Devleti'nin kuruluşu ile ilgili rivâyetleri lâf süngeriyle silmeye çalışanlar, eski Osmanlı kaynaklarına göre hânedânın Oğuz soyundan ve Kayı boyundan geldiğini anlatan rivâyetleri de; Osmanlılar'ın, Tatar istilâsından sonra toparlanmaya başladığı Sultan II. Murâd döneminde, neseplerini Moğol'larınkinden daha üstün göstermek için uydurdukları iddiâsını ortaya atmışlardır.

Hâlbuki Osmanlı Devleti'nin kuruluş devrinden kalma bâzı kanıt ve belgeler, herhangi bir esâsa dayanmayan bu yersiz iddiâyı kesin bir dille yalanlamaktadır. Bu deliller açıkça gösteriyor ki, eski Osmanlı kaynaklarının yazdığı gibi; Osmanlı hânedânı gerçekten de Oğuz soyundan, Kayı boyundandır!..

Osmanlı Hânedânı'nın Oğuz Soyundan Geldiğini İspatlayan Târihî Deliller:

Osmanlı rivâyetlerini küçümseyen ve şüpheyi gerektirecek hiçbir durum yokken "uydurma" olmakla itham eden Paul Wittek'in başını çektiği bir grup araştırmacı, ellerinde hiçbir delil olmadığı hâlde Osmanlı hânedânının "*Kayı boyundan gelmediğini*" iddiâ etmişler; hattâ değil Kayı boyundan, Oğuz soyundan bile olmadığını öne sürecektense kadar ileri gitmişlerdi.⁽¹⁾ Bu mesnedsiz iddiâ son günlerde, Osmanlı Devleti'nin kuruluş târihi hakkındaki eski rivâyetlerin "*uydurma*" olduğunu öne süren Prof. Dr. Halil İnalçık tarafından yeni bir iddiâ gibi tekrar gündeme getirilmiş ve "*Osmanlı hânedânının Kayı boyundan olmadığı*" fikri ısrarla zihinlere yerleştirilmek istenmiştir.

Sultan II. Murâd'ın emriyle İbn-i Bîbî'nin "**el-Evâmirü'l-'Alâ'iyye fî Umûri'l-'Alâ'iyye**" adlı Selçuklu târihini Türkçe'ye tercüme eden Yazıcı-zâde Ali, eserinin giriş kısmında Kayı boyuna mensup olan Sultan Murâd'ın diğer Oğuz beylerinden üstün olduğunu dile getirerek şöyle demişti:

"Pâdişâh-ı a'zam, Seyyid-i selâtinü'l-'Arab ve'l-'Acem, kâbid-i cüyûşî'l-muvahhidîn, kâtîli'l-kefereti ve'l-müşrikîn, Sultân bin sultân pâdişâhumuz Sultân Murâd bin Muhammed Hân ki, eşref-i Âl-i 'Osmân'dur, pâdişâhlığa ensab ve elyâkdur. Oğuz'uñ kalan hânları uruğundan, bel ki Çingiz hânları uruğundan, dahı mecmû'ından ulu asl ve ulu sũñükdür, Şer'-ile dahı, 'örf-ile dahı Türk hânları dahı kapusına gelüp

selâm virmege ve hizmet itmege lâyıkdur. Allâh-u Te'âlâ bâkî ve pâyidâr kılsun, soyı 'âlem oldukça cihân-dâr ve cihânda vâr olsun!"⁽²⁾

Halil İnalçık Yazıcı-zâde Ali'nin bu ifâdelerini dikkate değer târihsel bir delile dayanarak değil, tamâmen zan ve kuruntuları doğrultusunda yorumladığı için, Osmanlılar'ın bu rivâyeti "*kendi soylarını yüceltmek için uydurdıkları*" gibi küçümseyici bir iddiâyı diline dolamış ve tıpkı Wittek gibi bu yüce hânedânı soyu-sopu belli olmayan, kendini ispatlama çabası içinde çırpınan (!) önemsiz bir oluşum gibi göstermeye çalışmıştır.

Osmanlı soyunun Oğuz kavmine dayandığını gösteren en önemli delil, Tatar istilâsının Osmanlı topraklarında etkisini derinden hissettirdiği Fetret devrinde, Yıldırım Bâyezîd'in büyük oğlu Süleyman Çelebi'nin musâhiblerinden Ahmedî'nin (ö. 815/1414) "**Dâsitân ve Tevârih-i Mülûk-i Âl-i 'Osmân**"da yer alan ifâdeleridir.

Ahmedî sözkonusu eserinin 819 (m. 1416/17) yılında istinsah edilmiş en eski târihli nüshasında,⁽³⁾ Ertuğrul Gâzî'yi Sultan Alâeddîn'le birlikte gazâ eden Oğuz beyleri arasında göstererek şöyle demiştir:

"Bir gün ol Sultân 'Alâ'ü'd-dîn saêid

Sordı, n'olur hâl-i gâzî-vü şehîd?

Bildi anı kim gazâ key iş olur

Gâzî olanuñ haşrı bî-teşvîş olur...

...Pes heves itdi ki ide ol cihâd

Ola kim gâzî uralar aña ad

Leşkerini cem' idib girdi yola

Gündüz Alp, Er-tuğrul anuñla bile

Dâhı Gök Alp-u Oğuz'dan çoh kişi

Olmışdı ol yolda anuñ yoldaşı..."⁽⁴⁾

Ahmedî bu mısırâları II. Murad döneminde değil; Yıldırım Bâyezîd'in ölümünden sonra, Timur'un Osmanlı topraklarını zulmüyle kasıp kavurduğu bir ortamda yazmıştı. Osmanlı müverrihlerinin Moğol hânedânı ile soyca üstünlük yarıştırmak şöyle dursun, nefes almakta bile zorlandıkları bu istilâ döneminde o, eski bir kaynağa dayanarak Ertuğrul Gâzî'nin Oğuz neslinden olduğunu açıkça söylediğine göre; hiçbir târihî delile dayanmaksızın Osmanlılar'ın Oğuz kökenini asılsız gibi gösterenlerin, ya da "*siyâsî sebeplerle sonradan uydurulduğunu*" iddiâ edenlerin söylentileri tam bir safsatadan ibârettir!

Osmanlı hânedânının Oğuz neslinden geldiğini ispatlayan ikinci büyük delil ise; kuruluş devrinde ilk örneklerini gördüğümüz "tuğra"nın ilk Osmanlı sultanları tarafından resmî vesîkalarda kullanılmış olmasıdır. Ünlü Türk müellifi Kâşgârlı Mahmûd (ö. 1105) XI. yüzyıl sonlarında, yâni Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan iki asır önce kaleme aldığı "**Dîvânü Lugâti't-Türk**"te, tuğranın "*Oğuzlar'a mahsus olup, diğer Türklerce bilinmediğini*" açıkça vurgulamıştır.⁽⁵⁾

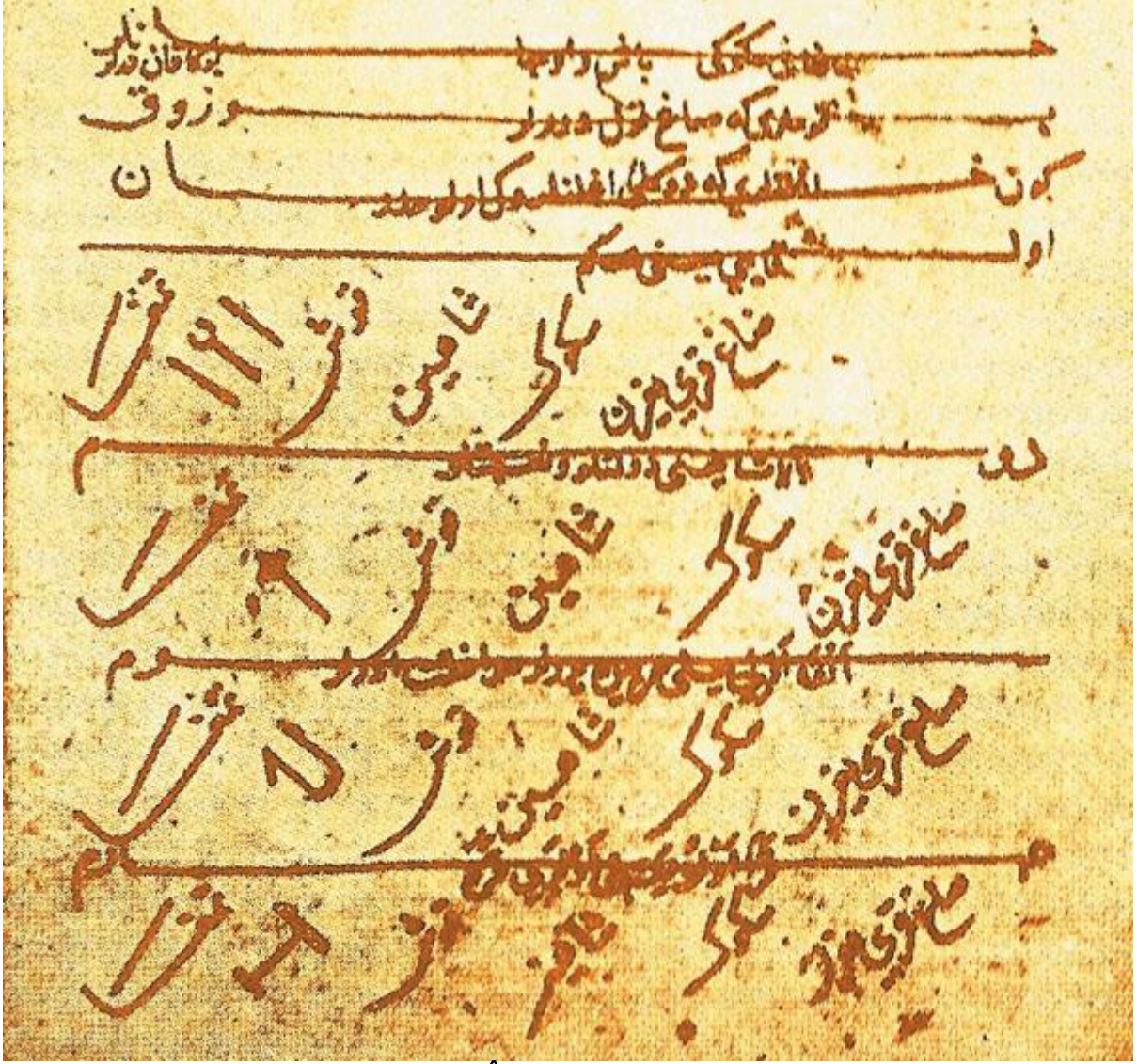
Kuruluş devrinden günümüze intikâl etmiş tuğralı en eski vesîka, Orhan Gâzî'nin 1 Ramazan 700 (10 Mayıs 1301)'de, bugün zâviye ve türbesi Adapazarı ili Hendek ilçesine bağlı Şeyhler köyünde bulunan Şeyh İzzeddîn İsmâ'il'e verdiği Çalıcı mülk-nâmesidir.⁽⁶⁾

Orhan Gâzi'nin henüz şehzâde iken, Osmanlı Devleti'nin kuruluşunun ilk yılında, babası Osman Gâzi'nin saltanatı sırasında kullandığı "Orhan Sultân" tuğrası.
Çalica Vakfiyesi, 1 Ramazan 700 / 10 Mayıs 1301.

Osmanlı Devleti'nin 699 (m. 1300)'de kurulduğunu ispatlayan bu önemli belge, babası Osman Gâzi'nin emriyle Akyazı-İzmit-İznik akınlarına gönderilen Orhan'ın, Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan 1 yıl sonra, henüz şehzâde iken "Orhan Sultan" ibâreli bir tuğra kullandığını belgelemektedir. O, ileride babasının 724 (m. 1324)'te ölümü üzerine rakipsiz tahta geçecek ve tuğrasını "Orhân bin 'Osmân" olarak değiştirecekti. Tuğranın bu ikinci şekli Orhan Gâzi'nin yalnız "20 Rebî'u'l-evvel 724" (17 Mart 1324) târihli Mekece vakfiyesi⁽⁷⁾ ve "evâhir-i Rebî'u'l-evvel 749" (Temmuz 1348) târihli mülk-nâmesinde⁽⁸⁾ görülmektedir. Tuğra Türkler arasında yalnız Oğuzlar tarafından kullanıldığına göre, kuruluş yıllarından beri tuğra kullanan Osmanlılar'ın soyunun da Oğuz kavmine dayandığı şüphe götürmez bir gerçektir.

Bu kanıtlar gösteriyor ki Yazıcı-zâde Ali'nin "**Tevârîh-i Âl-i Selçûk**"taki ifâdeleri, zannedildiği gibi hiç de siyâsî sebeplerle, "*hânedânın soyunun Cengiz soyundan daha üstün olduğunu ispatlamak için*" uydurulmuş bir "*yalan*" değildir; aksine Osmanlı müverrihlerinin kuruluş yıllarından beri dile getirdikleri köklü bir gerçeğin izhârından ibârettir. Yukarıdaki delillerden anlaşılacağı üzere, Oğuz târihi hakkında geniş bir bilgiye sâhip olan müellif, hazır İbn-i Bîbî'nin eserini Türkçe'ye tercüme ederken eserine Osmanlı hânedânının soyu ile ilgili bilgileri de ekleyerek, devrin siyâsî gelişmeleri gereği unutulmuş târihî bir gerçeği hatırlatmak ve Tatarlar'ın küçümseyici tavırları karşısında Osmanlı soyunun yüceliğini vurgulamak istemiştir.

Yazıcı-zâde Ali'nin "**Tevârîh-i Âl-i Selçuk**" adlı eserindeki Kayı "tamga"ları.
TSMK, Revan, nr.: 1391, vr. 11^a.

Hânedânın "Kayı" Menşeinin Kanıtları:

Osmanlı hânedânının Kayı boyundan geldiğini gösteren rivâyetleri küçümseyici bir bakış açısıyla inceleyen Wittek ve benzerleri; bu boyun, Oğuzlar'ın hanlar çıkaran en büyük boyu olmasına bakarak, Osmanlılar'ın bu rivâyeti de yine Oğuz soyundan olan Tatarlar'a karşı üstünlük taslamak için uydurduklarını ileri sürmüşlerdir.

Hâlbuki topografik incelemeler, Osmanlı Devleti'nin kuruluş coğrafyası içinde yer alan Bilecik ve Eskişehir de dâhil olmak üzere, Batı ve Orta Anadolu'da yer alan toplam 94 köy ve yerleşim yerinin "Kayı" adını taşıdığını göstermektedir.⁽⁹⁾ Bu durumda hakkında hiçbir rivâyet olmasa bile, devletini bu coğrafya üzerinde kuran ve fetihlerini bu bölgede başlatan Osmanlı hânedânının da Kayı boyundan olduğuna kolaylıkla hükmedilebilir. Bu kadar açık ve kesin bir kanıt varken, Osmanlı'nın "Kayı boyundan olmadığı" nasıl iddiâ edilebilir?

Oğuz boylarının özellikleri ve damgaları hakkındaki mevcut bilgiler, İlhanlı vezîri Reşîdüddîn Fazlu'llâh Hemedânî'nin "**Câmi'u't-Tevârîh**", Kâşgarlı Mahmud'un "**Dîvânu Lugâti't-Türk**", İbn-i Bîbî'nin "**el-'Avâmîrü'l-Alâ'iyye**"si ve onun Türkçe tercümesi olan Yazıcı-zâde Ali'nin "**Selçûk-nâme**"sindeki bilgilere dayanır. Bunların hepsinin ortak kaynağı ise, günümüze ulaşamamış en eski ve en önemli

Türk kaynağı olan "**Oğuz-nâme**"dir. Reşîdüddîn'in yanısıra "**Oğuz-nâme**"den de geniş ölçüde yaralanan Yazıcı-zâde, onun "**Câmi'u't-Tevârih**"te verdiği listeden daha genişini ve ayrıntılısını verir. Burada oğuz boylarının adları, "tamga"ları ve diğer özellikleri tam olarak zikredilir.

Yazıcı-zâde Ali "**Tevârih-i Âl-i Selçûk**" adlı eserinde yirmi dört Oğuz boyunun özelliklerini anlatırken; en başta Bozoklar'a mensup olan "Kayı" boyunu zikretmiş, kuşlarının "şâhin" olduğunu haber vermiş ve boya âit dört ayrı "tamga"nın şeklini çizmiştir:

"Bozok kavmları ki, sağ koldururlar; Gün Hân oğlanları ki, dükeli oğlanlaruñ ulusudur:

Evvel '**Kayı**', ya'nî 'muhkem':

Sağ karı yağrın süñük, şâhin kuş, tamga.

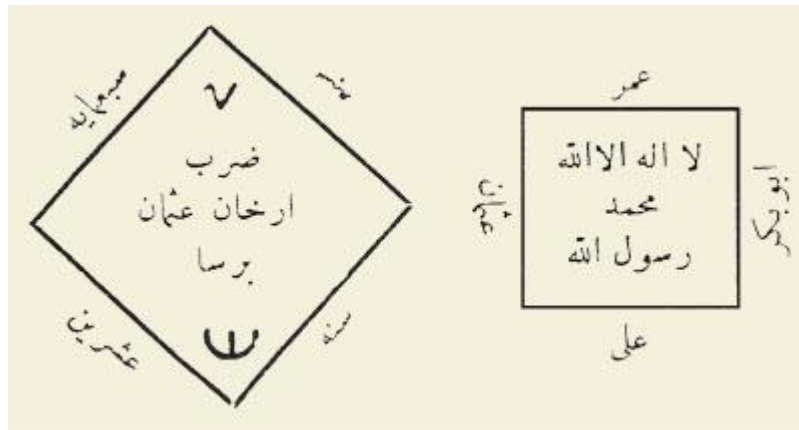
Düvüm: Sağ karı yağrın süñük, şâhin kuş, tamga.

Süvüm: Sağ karı yağrın süñük, şâhin kuş, tamga.

Çehârüm: Süñük, şâhin kuş tamga...⁽¹⁰⁾

Orhan Gâzî'nin 727 (m. 1326-27) yılında Bursa'da bastırıldığı ilk sikkenin arka yüzünde, "duribe" kaydının hemen üzerinde, yukarıdaki Kayı damgalarından üçüncüsünün yer aldığı açıkça görülmektedir.

Sikkenin ön ve arka yüzü aynen şöyledir:

İlk Osmanlı sikkesi olan bu sikkenin sağ yüzündeki "duribe" ifâdesinin üstünde görülen [V] işâreti, Yazıcı-zâde'nin yukarıdaki listede verdiği üçüncü (süvüm) Kayı "tamga"sıdır. Bu önemli delil, Osmanlı hânedânının Kayı boyuna mensup olduğu yönündeki rivâyetlerin doğruluğunu açık ve net bir biçimde ispatlamaktadır. Buna rağmen Osmanlılar'ın "Kayı"dan olmadığını iddiâ edenlerin ellerinde, kuru lâftan başka ciddiye alınacak ne gibi bir delil vardır?

Orhan Gâzî'nin "Kayı" damgalı ilk Osmanlı sikkesi. 18 mm., 1 gr., Yapı Kredi Bankası koleksiyonu.

İnalçık'ın Osmanlıların "Kayı" menşeiini yalanlarken diline doladığı tek şey, Yazıcı-zâde Ali'nin **"Tevârih-i Âl-i Selçuk"**ta zikrettiği bir rivâyettir. Osman Gâzî'nin uçtaki Türkmen beyleri tarafından "hân"lığa seçilişini anlatan bu rivâyete göre, Selçuklu Devleti'nin Tatar hâkimiyetine girmesi üzerine uçta yığılan Oğuz asıllı Türk beyleri bir araya gelerek, kurultayda Kayı boyuna mensup olan Osmân Bey'i "Han" seçmeye karar vermiş ve ondan gazâ konusunda kendilerine öncülük etmesini istemişlerdir:

"Bu esnâda uc etrâfından haber vardı ki; 'Kayı'dan Ertuğrul oğlu 'Osmân Beg'i ucdağı Türk begleri dirilüp, kurultây idüp, Oğuz töresin sürüşüp hân dıkdiler!' diyu. Ol hikâyet bu minvâl üzerineydi ki; ucdağı Türk begleri ki, Oğuz'uñ her boyından uc etrâfında Tatar şerrinden korkup yaylar ve kışarlardı, rûzigârı karşı Tatar'dan incinenler uca gelüp çoğaldılar. Fî'l-cümle ol illerüñ begleri-kethüdâları cem' olup 'Osmân Beg katına geldiler ve meşveret kıldılar. Çün kâl-u kıylden soñra sözlerinüñ ihtiyârı bu oldı ki, eyitdiler: 'Kayı Hân hüd mecmû'-ı Oğuz boylarınüñ Oğuz'dan soñra ağaları ve hânlarıydı. Ve Gün Hân'uñ vasiyyet[ç]e, Oğuz töresi mücebince hânlık ve pâdişâhlık Kayı soyı var-iken özge boy hânlarınuñ soyına hânlık ve pâdişâhlık degmez! Çün şimden-girü Selçuk sultânlarından bize çâre ve meded yokdur, memleketüñ çoğı ellerinden çıkdı, Tatar üzerlerine gereği gibi müstevlî oldı. Çün merhûm Sultân 'Alâ'ü'd-dîn'den dahı size safâ nazar olmışdur. Siz hân oluñ ve biz kullar Sultân'umuz hizmetinde bu tarafda gazâyâ meşgûl olalum!" didiler. 'Osmân Beg dahı kabûl itdi. Pes mecmû'ı örü turup Oğuz resmince üç kerre yûkinüb baş kodılar. Ol zamânlarda Oğuz töresinden bakiyye varıdı, şimdiki bigi top unudulmamışdı. Dolu obalardan kımrân getürdüp 'Osmân Beg'e sağrak sundılar. Çün içdi, çavuşlar: 'Sihhat ve 'âfiyet ve pâdişâhlık mübârek olsun!' diyüp du'â ve senâ kıldılar."⁽¹¹⁾

Osman Gâzî'nin hanlığa seçilebilmesi için *"karizmatik bir lider olarak ortaya çıkması gerektiği"*nde ısrar eden İnalçık'a cevap olarak bu rivâyet kâfidir. Bizans topraklarına düzenlediği akınlar ve ard arda gerçekleştirdiği fetihlerle gittikçe güçlenen Osman Gâzî, bu dönemde uçtaki Türkmen beylerinin en karizmatik ve enerjik lideri hâline gelmiş ve Sülemiş isyânından kaynaklanan otorite boşluğundan da yararlanarak, Kayı boyundan olmasının verdiği avantajla uç beyleri tarafından "Han"lığa tâyin edilmiştir.

Eserinde Yazıcı-zâde'nin yukarıdaki cümlelerini kelimesi kelimesine aktaran Rûhî Çelebi, 699 (m. 1299)'da gerçekleşen Bilecik'in fethini anlattıktan sonra, rivâyetin devâmına başka bir kaynaktan şu önemli bilgiyi eklemiştir: *"Teke etrâfında olan Etrâk gelüb cem' olub şevket-i tâm hâsıl oldı."⁽¹²⁾ Teke yöresindeki Türkler, Menderes ırmağı çevresinde yaşayan Türkmen topluluklarıdır. Tahrir kayıtlarına bakıldığında, bu bölgede yaşayan Türkmen topluluklarının ağırlıklı nüfusunun Kayılar'dan oluştuğu görülür ki,⁽¹³⁾ doğruluğunda şüphe olmadığı açıkça anlaşılan Osmanlı rivâyetleri dikkate alındığında bunun bir tesâdüf olmadığı kendiliğinden anlaşılır.*

II. Murad dönemi müverrihlerinden Şükrü'llâh'ın belirttiği üzere; Bilecik'in fethinden sonra Osman Gâzî'nin sancağı altına akın eden bu Kayı kitlelerinin bir kısmı, onu kendilerine "Han" seçtikten sonra

Bilecik'te bizzat emri altına girmiş, bir kısmı da yine onun buyruğuyla İnegöl, Köprühisar ve Yenişehir'e gelerek buraları fethetmişti.⁽¹⁴⁾ Şükrullah'ın ertesi yıl, yâni 700 (m. 1301)'de aynı gâzîlerin "*İznîk havâlisinde gelüb çadırların kur*"duklarını söylemesi dikkate değerdir.⁽¹⁵⁾ Çünkü yukarıdaki tüm Osmanlı rivâyetlerini doğrulayacak biçimde, çağdaş Bizans târihçisi Pachymeres de, Bapheus savaşından önce Meander (Menderes) ırmağı çevresinden bâzı Türkmenler'in gelerek Osman Gâzî'nin birliklerine katıldığını açıkça belirtir ki,⁽¹⁶⁾ bu târih gerçekten de Şükrullah'ın zikrettiği 1301 yılına tekâbül etmektedir. Bu birliklerin, daha önce 699 (m. 1300)'de Bilecik çevresindeki fetihleri gerçekleştiren Kayı Türkmen birlikleri ile aynı topluluk olduğunu, dolayısıyla Osmanlı rivâyetlerinin iddiâ edildiği gibi uydurma olmadığını bu kayıtlar açıkça ispat eder.

Halil İnalçık, Osmanlı Devleti'nin kuruluşu ile ilgili tüm meselelerde Osmanlı rivâyetlerine tercih ettiği Pachymeres'in, Bapheus Savaşı'nda Menderes havzası gibi uzak bir bölgeden takviye birlikler gelmesi rivâyetini "*akla yatkın olmadığı*" gerekçesiyle reddeder.⁽¹⁷⁾ Hâlbuki yukarıda işâret ettiğimiz üzere; Afyonkarahisar, Aydın, Menteşe, Manisa, Kütahya ve Lazkiye (Denizli) sahasını içine alan bu bölgedeki yerleşik Türkmen topluluklarının ana çekirdeğini Kayılar oluşturunuyordu.

Yukarıdaki rivâyet, belge ve nüvizmatik tespitler Osmanlı hânedânının Oğuz soyundan ve Kayı boyundan geldiğini açıkça ortaya koymaktadır. Yazıcı-zâde Ali, Şükrullah ve Rûhî Çelebi gibi müverrihlerin eserlerindeki rivâyetler, arşiv belgeleri ve dönemin batı kaynaklarıyla karşılaştırıldığında birbirleriyle çelişen tek bir nokta bile görülmediğine göre, bu rivâyetlerin "uydurma" olduğunu iddiâ edenlerin "târih" adına ortaya attıkları asılsız iddiâların kendilerinden başka hiç kimseyi bağlayamayacağı ortadadır.

(1) Krş. P. Wittek, "*Osmanlı İmparatorluğu'nun Doğuşu*", s. 14-19, bas.: 1938-1985, Londra / Ankara.

(2) Yazıcı-zâde Ali, "*Tevârîh-i Âl-i Selçuk*", Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan, nr.: 1391, vr. 14^b.

(3) Paris Bibliotheque Nationale, Supp. Turc, nr.: 309.

(4) Ahmedî, "*İskender-nâme*" içinde: Paris Bibliotheque Nationale, Supp. Turc, nr.: 309, vr. 289^b-290^a.

(5) Kâşgârlı Mahmud, "*Dîvânu Lugâti't-Türk*", c. 1, s. 385; metin: Kilisli Rifat, İstanbul, 1333, trc.: B. Atalay, Ankara, 1940.

(6) Bu belgenin Osmanlı Devleti'nin kuruluş târihi ile ilgili karanlık noktaların aydınlatılmasında önemli bir delil teşkil ettiğine daha önce işâret etmiştik. Krş. "*Osman Gâzî'nin Bapheus Savaşı ve Osmanlı Devleti'nin Kuruluşunu Anlatan En Eski Osmanlı Kaynağı*", Hakikat AİD, sy. 191 (Ağustos / 2009), s. 44-46. Belgenin ayrıntılı tahkîkine "*Devrin Kaynak ve Belgeleri Işığında Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu*" adlı çalışmamızda yer verilecektir.

(7) Krş. İBB Yazmalar Ktp. Muallim Cevdet, Fr. nr.: 10.

(8) TSMA, E. nr.: 10789.

(9) "İnegöl" ve "Ermenipazarı" örneği için, bk. "*Hüdâvendigâr Livâsı Tahrîr Defterleri*", s. 86, 163, 170, diğer yerleşim bölgeleri için, bk. Faruk Sümer, "*Osmanlı Devrinde Anadolu'da Kayılar*", TTK Belleten, XII/47 (1948), s. 575-615; a. mlf, "*Kayı*", DİA, XXV, s. 77-78. Ayrıca bk. "*Türkiyat Mecmuâsı*", c. II, s. 248

(10) Yazıcı-zâde Ali, a.g.e., vr. 11^a.

(11) Yazıcı-zâde Ali, a.g.e., vr. 424^a-424^b.

(12) Rûhî el-Edirnevî, "*Târih-i Rûhî*", Berlin Staatsbibliothek, Tübingen, MS Or. Quart, nr.: 821, vr. 18^a.

(13) Meselâ, bk. BOA, Tahrîr Defteri, nr.: 438, s. 49-50; nr.: 166, s. 482-483, 554 vb.

(14) Şükrullâh Çelebi, "Behcetü't-Tevârîh Tercemesi", trc.: Mustafa Fârisî, Süleymâniye Ktp., Hafîd Efendi, nr.: 222, vr. 232^b-233^a.

(15) Şükrullâh Çelebi, a.g.e., vr. 233^a.

(16) G. Pachymeres, "Relations Historiques", IV, s. 358-368. A. Failler, Paris, 1999.

(17) Halil İnalçık, "Osman Gazi's Siege of Nicea and the Battle of Bapheus"; "The Ottoman Empire (1300-1389)" içinde, ed.: Elizabeth Zachariadou, 77-98. Rethymnon: Crete University Pres., 1993.

"Gel!" Diyorum; Gelmiyorsun!

Gel diyorum; gelmiyorsun,
Küsüştük mü, gülmüyorsun!
Göz yaşımı silmiyorsun,
Öldüm; Sen gittin gideli.

Kim kollarına alır beni?
Kim a'rafta bulur beni?
Kim koklar, solur beni?
Saldım; Sen gittin gideli.

Ağlar benimle çiçekler,
Zehir oldu içecekler!
Güller ne gün açacaklar?
Soldum; Sen gittin gideli.

Bitmez zamandayım gülüm,
Sanki bir handayım gülüm,
Sensiz zindandayım gülüm,
Bildim; Sen gittin gideli.

Tad kalmamış karda kışta,
Taş delindi her bakışta,
İlmik ilmik her nakışta,
Oldum; Sen gittin gideli.

Sağnak sağnak yağ gönlüme,
Güneş gibi doğ gönlüme,
Her sevgini yağ gönlüme,
Kaldım; Sen gittin gideli.

Yıldızlar üstüme düşer!
Aşkı, peşinden koşar,
Hâlime dağlar da şaşar
Doldum; Sen gittin gideli.

Yer ayırt orda yurdundan,
Koşuyorum ardından,
Bîtab düştüm derdinden,
Yıldım; Sen gittin gideli.

Baktığım yerde yüzün var,
Her adımında izin var,
Kuşlarda bile hüznün var,
Daldım; Sen gittin gideli.

Halden hâle düşüyorum,
Güneşlerde üşüyorum,
Ölü gibi yaşıyorum;
Öldüm; Sen gittin gideli.

-Çocuklarımıza Hikâyeler-

Kâğıt!

Fatma Hanım, Ali ve Ayşe adlı çocuklarını sevgi ve şefkatle yetiştirmeye çalışan bir hanımdı.

Fatma Hanım aynı zamanda hayır işlerinde hizmeti de seven bir kimseydi. Yoksul kimselere dağıtılmak üzere yemek pişirilen bir aşevinde hazırlanan yemeklerin ihtiyaç sahibi, yoksul ailelere dağıtımına yardım ediyordu.

Bugün yemek dağıtma sırası yine Fatma Hanım'da idi. Bu nedenle ev işini bir an önce bitirmeliydi. İş olarak sadece evdeki çöpleri boşaltmak kalmıştı. Mutfaktaki çöp, yine her zamanki gibi gereksiz yere harcanmış, yarısından çoğu temiz olan kâğıt havlu, peçete ve ıslak mendil ile doluydu. İki çocuğunun odasındaki çöp kovası da kırıştırılmış bir şekilde atılmış: çizgili, çizgisiz, renkli, renksiz, boş kâğıtlar ile doluydu. Fatma Hanım çöp kovalarını boşaltırken çok üzülerek: "Allah'ım sen bizi affet!" dedi. Bu anlar Fatma Hanım'ın "Ömer Dede"sini en çok düşündüğü anlardı. Mübarek insan israfı hiç sevmeyiz, küçücük bir kâğıdın boş olan tarafını kesip saklar ve aynı zamanda da **"Zerreyi gözetmeyenin evinde bereket olmaz."** derdi. Fatma Hanım bu cümleyi yine sanki sıcak sıcak kulağına fısıldanıyormuş gibi hissediyordu. İster istemez canı daraldı, ruhu sıkıldı. Maddi durumu iyi bir aile ortamında yetişen çocuklarına, bu durumun israf etmeyi gerektirmediğini öğretmeye çalışsa da, her seferinde çöp kovalarını boşaltırken bunu başaramadığını bizzat görüyordu. Çaresiz bir şekilde "Allah'ım sen bizi terbiye et!" dedi.

Fatma Hanım temizliğini bitirdi ve çocuklarına: *"Hazır mısınız güzellerim?"* dedi. Heyecanla bekleyen çocukları "Evet, anneciğim!" diye cevap verdiler. Bugün Fatma Hanım çocuklarından daha çok heyecanlıydı. Çünkü çocuklarını ilk defa "aşevi"ne götürecekti. Günler önce fazla oyuncaklarını yoksul çocuklara götürebilmek için hazırlamışlardı. Arabayla "aşevi"ne gelmeleri çok da uzun sürmedi. Görevliler yemekleri arabanın arkasına yerleştirirken Ayşe "Anne okullar açılacağı için çocuklara kalem de hediye alalım mı?" diye sordu. Kızının bu ince düşüncesi Fatma Hanım'ın çok hoşuna gitmişti. Hemen kırtasiyeden renkli ve çeşitli kalemler de alındı. Annesi yemekleri dağıtırken, Ayşe ve Ali de evdeki çocuklara oyuncak ve kalem hediye ediyorlardı. Hediye alan çocukların sevincini görmek onları daha da çok mutlu ediyordu. Eline belki de ilk defa kendi kalemini alan küçük bir kız *"Abla bununla nereye yazabilirim?"* diye sorunca, Ayşe de biraz şaşkın bir şekilde *"Kâğıda!"* diye cevap verdi. Bunun üzerine, anlamış bir eda ile kız arka odaya girdi ve elinde bir gazete parçası ile Ayşe'nin yanına geldi. Kaleminin kapağını açtı ve Gazetenin yanındaki "2,5 cm'lik boşlukta" kalemini sevinçle gezdirmeye başladı. Ayşe, Ali ve Fatma Hanım kalemin altındaki gazetenin boşluğuna bakakaldılar. Ali "Başka kâğıdın yok mu?" diye sordu. Küçük kız *"Hayır, babam sadece okula gittiği için ablama defter alıyor. Ona da çabuk bitirme diye sıkı sıkı tembih ediyor."* diyerek mutlu bir şekilde boşlukları doldurmaya devam etti. Bu mutlu küçük kıızı görenlerin yürekleri ve vicdanları sızladı. Fatma Hanım boşalan tencereleri görevli arkadaşına teslim ederken: *"Hatice, ben hep bugüne kadar bu insanların bize ihtiyacı olduğunu düşünüyordum. Fakat bugün ibretli dersler için bizim de onlara ihtiyacımız olduğunu anladım."* dedi.

O günden sonra, okullar da açılmasına rağmen, Fatma Hanım evindeki çöp kovalarında hiç israfa rastlamadı. Kovaları boşaltırken küçük kıızı ve Ömer Dede'sini hatırlıyor ve içi huzur doluyordu. Ve artık mutlu bir şekilde: **"Şükürler olsun Allah'ım!"** diyordu.